

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌نی ئیمتیاز: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنوو‌سه‌ن: به‌دران شه‌همه‌د هه‌بیب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی ئاراس، گه‌ره‌کی راپه‌رین، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱ تله‌فۆن: ۲۲۳۲۰۲۱

شوێنی ئاراس له توپری ئینتەرنێتدا:

www.araspublisher.com

ئارتور رامبۆ
وه‌رزیک له‌ دوژ و
دره‌وشانه‌وه

نارتور پامبو

وهرزیک له دۆژ و درهوشانهوه

وهرگپرانى له فهره‌نسييه‌وه:
نهمه‌دى مه‌لا

ناوى كتيب: وهرزیک له دۆژ و درهوشانهوه

شيعر: نارتور پامبو

پيشه‌كى: پونى شار

گورپنى له فهره‌نسييه‌وه: نهمه‌دى مه‌لا

بلاوكراوه‌ى ئاراس - ژماره: ۹۷

دهره‌ينانى هونه‌رى: به‌دران نهمه‌د حبيب

به‌رگ: شكار عه‌فان نه‌قشبه‌ندى

نوسيني سهر به‌رگ: خو‌شنوس محمهد زاده

پيت ليدان: ناديه عه‌زبز

هه‌له‌گرى: شيرزاد فه‌قى ئيسماعيل

سهرپه‌رشتيى چاپ: ئاوپه‌حمان مه‌حمود

چاپى به‌كهم - چاپخانه‌ى وه‌زاره‌تى په‌روهرده، هه‌ولير - ۲۰۰۱

له كتيبخانه‌ى به‌رپوه‌به‌رايه‌تبيى گشتيى رو‌شنبيري و هونه‌ر له هه‌ولير ژماره

(۴۳۲) ى سالى ۲۰۰۱ ى دراوه‌تى

وهرزیک له دۆژ

"درهوشانهوه" به جیا، له سالی ۱۹۹۵، له پاریس
بلاوکرایهوه. لیتره، به که میخ دهسکاری و راستکردنهوهی
ههلهی چاپ، له گه ل "وهرزیک له دۆژ" پیشکەش دهکریت.
چاپی فهره‌نسی

préface de René Char

© Editions Gallimard 1965, à l'ouvrage d'Arthur Rimbaud Poésies,

Une saison en enfer, Illuminations

© Editions Gallimard 1984 - seconde édition revue.

پیشه‌کی وەرگیڤ

ئیمړۆ، ئەگەر له روویه‌که‌وه ته‌ماشای جیهانی رۆژئاوا بکه‌ین، ئەوه به‌دییه‌تانی خه‌ونه ورتنه نامیزه‌کانی شاعیر ده‌بینن؛ هەر له ئه‌رشیته‌کتوره زله‌کانی میتروپوله‌گه‌وره‌کانی ولاته‌ پیشه‌سازیه‌کانه‌وه بۆ‌که‌شفه زانسته‌یه‌کان و سه‌رکه‌وتنی مرۆقی په‌گزنمیش؛ له‌لایه‌کی دیشه‌وه، به‌دییه‌تانی خه‌ونه بی‌سنوره‌کانیه‌تی، بۆ‌ئوه‌ی هەر هه‌موو شتی له‌سه‌ر بناغه‌ی هیز و ده‌سه‌لات و دارایی دا‌به‌زرت و وه‌کو تا‌که مودیلیش، به‌بی‌ئوه‌ی له‌ئه‌نجامه‌ شوومه‌کانی بکو‌لیته‌وه، له‌سه‌ر ئاستی جیهان ته‌رح ده‌کریت. راسته، ئیمړۆمان به‌ره‌ی سه‌ده‌ی رابردوه، چونکه «هەر به‌ئا‌وابوونی بورژوازیه‌تی سه‌ده‌ی نۆزده‌م. که‌ خاوه‌ن خه‌سله‌تی ئه‌خلاقبازی و دوورویی بو، ده‌رگا بۆ‌مرۆقی ماددی و سینیک، دینامیک و تاکپه‌رست، قیز له‌هه‌موو به‌هاکان ده‌کاته‌وه، ئەگەر هاتوو رپگر بو به‌رامبه‌ر به‌گه‌شه‌کردنیکه‌ی په‌های تا‌که‌که‌س، ده‌خاته‌سه‌ر پشت». (کاتییه ئوسای، گو‌قاری لیک‌کۆلینه‌وه ده‌رباره‌ی رامبو، ژماره ۱۳، مارس ۱۹۹۶، ۵۷-۶۲).

زۆر زوو رامبو درکی به‌کاره‌ساته‌که‌ کرد و له‌خه‌لاسیکی رۆحی و ماددی ده‌گه‌را. ده‌یویست نو‌په‌خواز بی‌ت، چونکه شاعیر به‌بی‌چاره‌سه‌ر، بانگه‌وازی په‌هایی ده‌کا بۆ‌نو‌په‌خوازی و دا‌وای ئازادییه‌کی ئازادیش ده‌کات بۆ‌ژیان، له‌مه‌وه رامبو به‌قاره‌مانیکه‌ی نو‌ی ده‌خو‌پندرته‌وه. ئازاده‌تا‌کو سه‌ر هه‌دی گیتروون. زووش، به‌لکو‌گه‌لی زوو هه‌ست به‌و تینو‌په‌تیه‌ ده‌کات و به‌"په‌ک‌خستنی هه‌سته‌کان" ده‌یه‌وئ ئە‌زموونی خۆی بنووسیته‌وه. دژ به‌هه‌موو ئه‌خلاقه‌ با‌وه‌کانی سه‌رده‌م، به‌تایبه‌ت هی‌ئاینی کاسولیکه‌ی، که‌ له‌ په‌روه‌ده‌هیشک و برینگه‌که‌ی دا‌یکیدا قه‌واره‌ی وه‌رده‌گریت، شو‌رپشی به‌ریا ده‌کات. زۆر زوو، شاعیری شازده‌سال، درک به‌بی‌که‌لکی شاعیره پیشووه‌کانی خۆی ده‌کا و ده‌یانسووتینی. کتیب‌خانه‌که‌ی ماموستا‌که‌ی به‌چلیسییه‌وه ده‌خو‌په‌تیه‌وه به‌تایبه‌ت ئە‌و کتیبه‌ یاسا‌غانه‌ی که‌ دژ

به‌دا‌بونه‌ریتی با‌و بو، په‌نگیڤ رامبو، زیندانی زیره‌کییه‌ له‌ راده‌به‌ده‌ره‌که‌ی خۆی بو‌ویت و خه‌یاله زیندووه‌که‌شی ته‌جره‌به‌ی دۆزه‌خی پی‌نیشان بدات. زوو، هیشتا له‌سه‌ر ریحله‌ی قوتابخانه‌ بو، هۆنراوه‌ی به‌لاتینی ده‌نووسییه‌وه، لی‌ره‌وه ده‌بیته‌ جیتی سه‌رسورمانی جو‌رج ئیزه‌مبار، ئە‌و ماموستایه‌ی که‌ رامبو نامه‌یه‌کی بۆ‌ده‌نی‌رت و ده‌رباره‌ی شاعیری "غه‌بین" ده‌و‌یت. شاعر لای ئە‌و، واته‌ یا‌خیبوون، یا‌خیبوون له‌گشت ته‌قالیده با‌وه‌کانی سه‌رده‌م، چ‌هی‌ خیزان، چ‌ئوه‌ی که‌ ئه‌خلاقی بورژوازی ته‌رحی ده‌کات و هه‌موو شتیکیش له‌پیناوی خو‌شگوزهرانی خو‌یدا ده‌خاته‌گه‌ر. ئە‌دی چۆن، چیتزی رامبو، به‌رامبه‌ر به‌کو‌موونه و موغامه‌ره‌تا‌کانی گه‌شه نه‌کات و سلا‌و له‌پروخانی ئیمپراتوریه‌ت نه‌کات!

فه‌زای شارۆچکه‌ی شارلقیل و ئە‌مۆسفی‌ری خیزان ته‌سکن، ده‌یه‌وئ "لا‌ژه‌ورد بکاته‌ بواری خۆی". دوا‌ی ئە‌وه‌ی جاریکیان به‌بی‌بلیت سواری شه‌مه‌نه‌فه‌ر ده‌بی‌ت، پۆلیس ده‌یگه‌رتنیته‌وه‌مال، هه‌نده‌نابات، قی‌رلین، له‌ نامه‌یه‌کدا پتی ده‌لی: "وه‌ره‌ بۆ‌پاریس، رۆحی خو‌م، چا‌وه‌روانتین"، دوا‌ی ده‌عه‌تی قی‌رلین ده‌که‌و‌یت و ده‌چیته‌ پایته‌ختی کو‌موونه. قی‌رلین به‌رامبه‌ر به‌وه‌هه‌رزه‌کاره‌ می‌زاج سه‌یره‌ راده‌میتنی؛ رۆژی یه‌که‌م، له‌مالی قی‌رلین، بۆ‌چیتستی ئی‌واره‌بانگ ده‌کریت، ته‌نها وشه‌یه‌کیش نادرکینی، دوا‌ی لی‌بوونه‌وه، دا‌وا ده‌کات ژووری خه‌وتنی بۆ‌دیاری بکه‌ن و به‌توورپه‌بی، می‌زی خو‌اردن جیده‌هیتلی. په‌نگیڤ ژبانی ئە‌و خورده‌ بورژوازییه‌ی به‌دل نه‌بو‌ویت، هی‌من له‌پال هاوسه‌ره‌که‌ی، رۆژ بداته‌ ده‌م یه‌که‌وه. ئە‌مه‌ سه‌ره‌تای په‌یوه‌ندییه‌کی تراژیدییه‌ له‌نیوان ئە‌م دوو شاعیره، به‌جووته ده‌چنه‌ به‌جیکا و ئینگه‌لته‌را، ژبانیکی به‌ره‌لا به‌سه‌ر ده‌به‌ن، قی‌رلین هاوسه‌ره‌که‌ی بۆ‌ئوه‌ جی‌ ده‌هیتلی. له‌وئ، له‌ئینگه‌لته‌را هه‌ندی له‌ دره‌شانه‌وه (ئیشراقات) ده‌نووسیته‌وه.

پتو‌سته‌ئوه‌ش بو‌تریت که‌ شپوه‌ی به‌ره‌لایی لای رامبو ته‌نها شیکلیکی ده‌ره‌کییه، له‌راستیدا گه‌رانیکی ناوه‌کییه که‌ هه‌ر له‌به‌هاری ۱۸۷۵ه

ههستی پێ دهکات، سه فهريکه بهرامبهر به که شفی شته شاراوه کانی دهروون و وجودی داخیلی. به شتیواندنی ههست، دهیه وی بگاته جهوه هری شته کان. بهم پیتییه رامبو ههولتی ئه وه ده دات که له ریگای سیحر و ئینفیعالات و ورتنه و زمانیکی نوئی شیعیرییه وه، ئامیز بۆ گهردوون بکاته وه. پیتش سه فهری بۆ پاریس ههست به و جوداخوازییه دهکرت، هه له "گه می مهست" دا تهعبیر له و سه فه ره خه ونینه ییه ی دهکات. له چوونی بۆ پاریس، ئه و شیعه ره له گه ل خۆی ده بات، باز نه ی "په رناس" سه ریان له و میردمنداله سوړده مینی که به و هیژه گه وره یه وه، ئه م قه سیده یه ی نووسیوه. په رناسیه کان، گه وره ترین حه لقه ی ئه ده بی ئه و سه رده مه بوون، تووشی حه په سان ده بن، به رامبهر به و رامبو یه ی که هیشتا له شی له گه شه کردن دایه.

په یوه ندی رامبو و قیترلین له سه ر بناغه ی خۆشه ویستییه کی بی سنوور داده مه زرتیت، بۆیه به کاره سات کۆتایی دیت. دوا به دوا ی کاره ساته که، "وه رزیک له دۆژ" ده نووسی، له م شیعه درێژده باس له ئه زمونی شیتی و ورتنه کردن و یاخیبوون که به مالتاوا کۆتایی پێ ده هینی، دهکات. دهیه وی "په یوه ندی خۆی له گه ل شیت بوون بنووسیته وه". له سالی ۱۸۷۵ شاعیر مانایه کی قول ده داته ئه و مالتاوا یه ی که له وه رزه که دا ئیشاره تی بۆ کردبوو. دهست به سه فه ره دهکات، رچه کانی نیوان شارلقیل و باکوور شاره زایه، هه ندی جار به پێ، هه ندی جار به شه مه نه فه ره، هه موو کاتیکیش، دوا ی ماندوو بوونیکی زۆر ده گه رپیته وه لای دایکی، بۆ ئه وه ی بۆ سه فه ری تر وزه په یا بکات.

ته ته وه له جه یشی هۆله نده دهکات، ده چیته ژاڤا، جاریکی تر ده گه رپیته وه ئه وروپا، هه ندیک له نه مسا ده میتیته وه، پاشان ده چیته ئه لمانیا و له ویوه بۆ قویرس و دوا به دوا ی ئه مه له نیوان عه دهن حه رار بازگانی چه ک دهکات. بیست رۆژ به سه ر پشتی ئه سپیکه وه ده بیت تا ده گاته ناو جه رگه ی حه به شه. خه ون به پاره و پوله وه ده بینی، دهیه وی،

ده وله مه ند بیت و به زبیره وه بگه رپیته وه فه ره نسا، "خۆی تیکه لی سیاسه ت بکات".

دوا ی ده سال ئیش کردن و پاره کۆکردنه وه زه نگین ده بیت، به لام ئه ژنۆی تووشی دو مه لیک ده بیت و ناچار بۆ چاره سه ر ده بی بگه رپیته وه فه ره نسا. له ماریسای، ناچار ده بن رانیکی بی رنه وه. دوا ی چه ند مانگیک، به ده م نازار و ورتنه وه، له ۱۰ تشرینی دووه می ۱۸۹۱، دنیا به جی ده هیلتی.

قه ده ری رامبو و تموحه شیعیرییه کانی و بیته نگییه خیرا که ی، خه سله تیکی له راده به ده ری ده ده نه شاعیر، تاکو ده بیته میت. تاکو شیعر و حه قیقه ت ده بنه پیوه ری یه کتری. خه یالیکی هه نده زیندووی هه یه، که عه قلی رووت ناتوانی ده ست به سه ر تخوویه کانیدا بگرت.

ده نگی شیعیری، ده نگی هه رزه کاریکی خاوه ن له هجه یه کی تفتوتاله، به گور، به جوش خروش، وای لی دهکات هه میسه خه ون به موتله قه وه بیینی. رامبو شوړشگتیره، شوړشی ئه و، شوړشه له شیعر و له سیاسه ت و له ئه خلاق. بی گومان تاسیری بۆ دلیری به سه ره وه یه، به لام، دینامیکیه تیکی تر ده داته زمانی فه ره نسی، مه گه ر، گوادولویپکی سان جۆن پیرس ئاسا، له م سه ده یه ماندا، جاریکی دی، زمانیکی نوئی شیعیری بخولقیینی و شیعیرییه تی زمان زیندوو کاته وه. ئه گه ر جوانیی له لای بۆ دلیر، له هه مان کاتدا پرسیاریک بیت و خاوه ن ده سه لاتیکی ئه فسووناوی بی که، له پالیا شاعیر، نه ک ته نها نه حه سیته وه، به لکو نه شان، ئایا له قوولا یی خه ره نده وه هه لده شاخی، یا له ئاسمانه بی گه رده کانه وه دیته خوار، ئه وه رامبو، ئه م کیشه یه به یه کجاره کی چاره سه ر دهکات: "ئێواره یه کیان، جوانیم له سه ر ئه ژنۆ دانا. - بینیم تال بوو- دژوینم پییدا". رامبو، به بی سله مینه وه ده رگا له تخوویه شیعیرییه نوپیه کان ده کاته وه و به له هجه یه ک که ئاسان نییه درکی پێ بگرت، شیعر وه کو چالاکییه کی سه رتا په گری ده نووسیته وه و پیتش ئه وه ی بیشینووسی، ده یژی. له ته نیشته وشه یه کی ئاوساو به ره وان بیتی کلاسیکی، وشه یه کی بازاری داده نیت، که به مه،

نهک ته نهها بزوتنه وه به کی زیندوو ده داته شیعره کان، که وا دهکات شیعره کان به رده وام بخوتندرتنه وه، به لکو دهیه وی دست به سهر نهینیه کدا بگریت که ئه ویش به رده وام خوی له ژتیر دهسه لآتمان راده پسکینتی. ته نانهت به نیسبهت یه کیکی وهک "پۆل کلۆدیل" وه که کاسولیکیکی ته واوه، رامبو دهکاته سهرچاوهی وه حی و له ودا، هیزتیکیکی پۆحانی گه وره ده بینتی. ههروهها بۆ یه کیکی سوربالی وهکو "ئه ندری بروتون"، که به دهنگیکی پیئشه ختی سوربالییه تی له قه له م ده دات، سوربالیسته کان دهیکه نه پیئشه وای خۆبان. بیگومان ئه م خوتندنه وه یه، ده لاله تی خوی هه یه، چونکه، لای رامبو، به کارهینانی زمان، ئه نجامی فیکر نیسه، به لکو جوړه تیکه هه لکیشییه که له گه ل ته زوو جیاوازهکانی دهروون و په یوهندی دروست کردنیکه له نیوان پۆح و جهسته. له کوتاییدا "کو خوتندنه وه یهک" خوی فهرز دهکات، رهنگی، رامبو ش ئه مهی ویستتی!

شیعر بۆ رامبو ههروهکو بۆ دلیر گه رانیکه له نوی، چوونه به رهو نه ناسراو. دهکری رامبو به سوئی مه شرب بخوتندرتنه وه، سهره رای دژایه تی له گه ل ئایندا، شیعرهکانی گه رانیکن له موتلهق و شیعر وهکو ئه زمونیکی ناوهکی له رتگایه وه دهیه وی پۆحی کهون له نامیز بگریت. له نیوان خوی و دنیا دا جوړه نهینیهک هه یه، بۆیه ئه م په یوهندییه ده بیته سهرچاوهی نازاره میتافیزیکیهکانی. به رهو خودا ههنگاو ده نیت به لآم به بی ئه وهی بروای پیی هه بیت، په یوهندی له گه ل خودادا له سهر رقه به رایه تییه زیاتر وهک له سهر بنچینهی بندهیی و خوداوه ندیتی بیت. رامبو له کوتاییدا جوړتیکه له پرۆمیتتی، ئه وهی که ویستی ئاگر له خوا بدزی.

له "گه می مهست" دا شاعیر ره شمه ی خه یالی به دهسته وه یه، په یوهندییه کی ئه ده بی له گه ل دونیادا هه یه، له "وه رزیک له دۆژ" دا، دیکۆر و دونیایی خه یالیی ده بنه یهک شت و شاعیر، ئیتر دهروه له ژوره وه جودا ناکاته وه. به هه موو تخویه ترسناکییه کانییه وه له ناو خه یالدا ده ژیت. ته قه موسی شه خسیات دهکات و پۆلی کهس نابینیت. وهکو ئه کتهر

ناروانیتته ژبان، چونکه نازادی خه ونیک نیسه له دهروه بهینرتته دی، به لکو زۆر انبازییه که، پیوسته له ئیره و له ئیستادا ئه نجام بدریت، شاعیر ده بیته ئه وان، ده چیتته پیستی عه زراوه، ده وری پیست سپییه غازیه کان ده بینیت. من له لای شاعیر یه کیکی تر.

له ئیشراقاتدا وینه ی شیعی ده بیته ورینه، ئیقاع و تاسیره دهنگییهکانی به دهرن له شیکردنه وه، به لآم پۆ ده چنه ناخی خوتنه ر و سیحرتیکی زمانه وانی تیا خه لق دهکن.

ئه گه ر "دروشانه وه" حاله تیککی سوئیانه بیت، ئه وه "وه رزیک له دۆژ" جوړه ئه عرفاییکه بۆ ئه وهی شاعیر خوی خاوین بکاته وه، وهکو خه لوهت له لای سوئییه موسلمانه کان، ده بی ته ی بگریت و مرۆف تیا یا له خوی ورد بیتته وه و خوی تاقی بکاته وه. به لآم رامبو، خوی و ته نهها خوی دامه زرتنه ر و ژیاوی ئه و ته جربه نه مره یه که له ژبان و شیعر دا به رای کرد. رامبو، سه فهرتیکه به رهو هه تاهه تایییهک که لیمان جودا نابیتته وه. هه میشه ده چرپیتته بنا گویمان، دهیه وی ئیمه ش «پاژنه مان له با بیت». سه فهر و رامبو له کوتاییدا یهک شتن، ویستی زۆر دوور پروات، هه موو ته گه ره یه کی ده سترکرد و سروشتی تیکبشکینتی و هه میشه له موجیزه بگه ریت و بیدۆزیتته وه. ویستی قه دهر و مه رجی مرۆفایه تی بگۆریت، ویستی زۆر دوور پروات، بۆیه له کوتاییه تراژیدییه که ی، پییه کیان بریبه وه.

ئه حمه دی مه لا

۱۹۹۹

پيشه‌کى

پيش ته‌وى له رامبوؤ نزىک بینه‌وه، ئاره‌زوومه‌ندىن که له وه هم‌موو نووسراوانه‌ى که سه‌بارت به وه نووسرابیته، خو دووره په‌ریز بگرین. نه به‌کیتکیان وه‌رده‌گرین و نه به‌کیتکیشیان رهت ده‌که‌ینه‌وه.

(رامبوؤ غه‌بیین voyant و رامبوؤ لۆتى voyou). به‌کورتى، راست بن یا هه‌له، سوود به‌ئیمه ناگه‌یه‌نن، گونجاو بن یا نه، چونکه بوونه‌وه‌ریکی رامبوؤ ئاسا. یا هه‌ر به‌کیتکی وه‌کو ئه‌و. هه‌موو ئه‌و بۆ‌چوونانه هه‌لده‌گرن. رامبوؤ شاعیر. ئه‌مه به‌سه و ئه‌مه‌ش هه‌موو شتیکه. شتی کوتایی پین هینراو و هه‌تا هه‌تا نه‌ناسراو به‌نیسه‌ت شیعه‌وه، به‌پروای ئیمه، ئه‌و توانا خو‌به‌ده‌سته‌وه نه‌دانه‌یه. ئه‌م خو‌به‌ده‌سته‌وه نه‌دانه‌ش هه‌نده ره‌هایه، له شاعیریش به‌هیتزه، ئه‌و مرۆقه ئاساییه‌ى که ده‌بیته خاوه‌ندى ئه‌م نه‌وعیه‌ته و ده‌بیته خاوه‌ندیکی نالیپرسراو. له مه‌حکه‌مه ته‌فتیشیه‌کانه‌وه بۆ سه‌رده‌می نوئ، ته‌نها خراپه‌یه‌کی زه‌مینى ده‌بینین که له کوتایییدا، زیاتر چۆک به‌یه‌کیتکی وه‌ک تیریز ده‌قیلادا Thèrèse d'Avila¹ دانه‌یتن تا وه‌ک به‌کیتکی وه‌ک بۆرس پاستیرناک². هه‌رگیزیش له باره‌ى ئه‌وانه‌وه هه‌چمان پین نالین که بچ تاقه‌تمان ده‌کن و ئه‌وه‌شمان لى قه‌ده‌غه ده‌کن که له بلیمه‌تى ئه‌وانه‌وه نزىک بینه‌وه. خو که ئه‌مه ده‌لین خه‌ونیش به‌گه‌مه‌ى پاداشته‌وه نابینین که ميه‌ره‌بانیان بۆ ئه‌و ده‌گه‌رته‌وه، یا بۆ هه‌ر بوونه‌وه‌ریکی دى، به‌گوتیه‌ى هه‌لبه‌ز و دابه‌زى مرۆف و کاته‌وه.

له‌م دواییه‌دا، ویستیان ئه‌وه‌مان پین نیشان ده‌ن که نیرفال هه‌میشه بچ

گه‌رد نه‌بووه، که ئینى له بارودۆخیکى ساویلکه‌یى پیریدا ده‌غه‌زار بووه. پيش ته‌وانیش، فیلون راسین (نوئترین ژباننوسى biographe راسین، به‌جوئى هه‌رپه‌شه ده‌کاته سه‌رى که تاقه‌تى ئه‌وه‌م نه‌بوو به‌دوویدا بگه‌ریم) ئه‌وانه‌ى شیعیان خو‌ش ده‌وى ده‌زانن که ئه‌مه راست نییه، سه‌ره‌رای پرواله‌ت و به‌لگه هه‌لپه‌ژراوه‌کان. خواناس و خوانه‌ناسان، موده‌عى و پارته‌زان، به‌شیه‌یه‌کی پيشه‌یى ناگه‌نه شیعه‌ر. قه‌ده‌ریکی نامۆیه! من به‌کیتکی تره. فرمانى عه‌داله‌ت له وشوئنه‌ى که شیعه‌ر داده‌گیرس، ده‌کوژیته‌وه؛ له‌و جیگه‌یه‌ى که چه‌ند ئیوارانیک شاعیر گه‌رم ده‌کاته‌وه. پیتوبسته مامۆستایه‌کی بویر بیت بۆ ته‌وه‌ى له ته‌مه‌نى چل ساله، به‌جۆشه‌وه خاوه‌نى دره‌وشانه‌وه‌ى به‌دل بووبیت، دلشادیی جارن و په‌شمانى ئیستای تیکه‌ل ده‌کات. له‌ژیر دوو به‌رگی ئه‌ستوری ئه‌رشیدا، ئه‌م بێگاریی کوکرنه‌وه‌یه، دوو دلۆپ باران چیه‌ ناخاته سه‌ر سیلاو، دوو په‌لکه پرتقال چیه‌ ناخاته سه‌ر تیشکی هه‌تاو که خوئندنه‌وه‌ى ئیمه‌ى له چنگ دان. ئیمه‌ش ئازادانه مل که‌چى ده‌سه‌لاتى شیعه‌رکانین و به‌هیتزه‌وه خوشمان ده‌وین. ئه‌م دوو فاقیه‌ و پارایی و شکۆمه‌ندیی و کامه‌رانیمان پین ده‌به‌خشن.

کاتى رامبوؤ سه‌فه‌رى کرد، پشتى له چالاکیه‌ ئه‌ده‌بیه‌کان و بوونى «براگه‌وره‌کانى» په‌رناس کرد، ئه‌و به‌هه‌لم بوونه خیرایه که‌م که‌سى چه‌په‌ساند. پاش ماوه‌یه‌کی زۆر، ئه‌م سه‌فه‌ره بووه ته‌لیسمیکى راسته‌قینه، کاتى هه‌والى مه‌رگی پین ده‌زانریت و چاره‌نووسیشى بووه قوربانى ددانى مشاریک. ده‌ویرین پروا بکه‌ین، نه‌ داپران هه‌بوو، نه‌ زۆرانبازیه‌کی توندوتیژی، نه‌ دوا ته‌زمه‌ش، به‌لکو راوه‌ستانى په‌یوه‌ندى بوو، راوه‌ستانى خو‌راکی نیتوان گری گشتى و ده‌می ناگرپرتن بوو، پاشانیش هه‌لکړاندنى شاره‌ ئاراسته نه‌خشاوه‌کانى قه‌سیده، هه‌چ نه‌وتن و گۆرانکاریه‌کانى وشه verbe دوا وه‌ى غه‌بیین visionnaire، له‌ ئاکامیشدا ده‌رکه‌وتنى شتی دیکه له‌سه‌ر لیتزاییه‌کانى واقیعی باه‌تیانه، بچ گومان،

(1) Thèrèse d'Avila (1582-1608) کچی بازگانیکى جوله‌کى ئیسپانییه، خوئ وه‌رده‌گیریته سه‌ر ئاینى مه‌سیحی. به‌خاوه‌نى چه‌ندین ریتۆرم ده‌ژمیردریت و ده‌نگ و سه‌دایه‌کی زۆر له ولاتى ئیسپانیادا په‌یدا ده‌کات. به‌که‌مین ئافره‌تى فه‌قییه که له لایه‌ن پۆل VI له سالى 1965 وه ئه‌و ئیعتباره‌ى بۆ گه‌راوه‌ته‌وه. (وه‌رگێر).

(2) Boris Pasternak (موسکو- 1890- بیره‌دیله‌کتۆ. 1960) رۆماننوسیکى سوڤیه‌تیه، له سالى 1958 له یه‌کیتى نووسه‌رانى سوڤیه‌ت ده‌رکرا. (وه‌رگێر).

بئى ھودە و ترسناكە كە لىيرانە ھەولئى دياركردنى بدريت. ھەر خىرا كىتتېبەكەى ھاتە بەرھەم، رامبۆ دەقاودەق لە بىرى چوودەو، رەنگىبى قەتېش نازارى بۆى نەچىژتېى، قىزىشى لى نەكردىتتەو، ھەستىشى بەو جىبى بىرنە سەوزە نەكردىتتە كە لەسەر مەچەكى رەش داگەراوى ھەبووبىت. لەو پەرى ھەرزەكارىيەو بۆ ئەو پەرى ھەراش بوون، ئەو ماوھىيەى نىوان، پىوانى بۆ نىيە. ئايا ھىچ بەلگەىك ھەىە، كە پاشان، رامبۆ ھەولئى ئەو دابىت. ئەو شىعرانەى چنگ كەوتتەو كە كەوتبوونە دەستى برادەرە كۆنەكانى؟ بەپى زانىارى ئىمە ھىچ شىتىكى وا نىيە. فەرامۆش كوردىكى كۆمپلېتە. لە بىرى چووبوونەو. ئەو دى ئىستە لە جىاتى مېو، لە چلە لاوازەكەى ئەو درەختەى كە جاران نەمام بوو دەردىن، تەنھا دركە سەرکەوتووەكانە كە بەپى داواكردنى بۆن و بەرامەى دركى گولەكان دەچەقنە لەشەو.

دەكرىت سەرنج و لىكۆلىنەوھى شىعرىك قولل بىت، دەگمەن بىت، يا تىژ يا جىبى بىرا، ناتوانرىت دوورەپەرىز راوھستىن لەوھى كە شىعەرەكە بچووك بكرىتتەو بۆ ناستى تاقە ماناىەك، يا دياردەىەك بچووك بكرىتتەو بۆ ناستى تاقە پرۆژەىەك كە تەنھا مافى بوون بەخۆى شك ببات. دەولەمەندى شىعرىك ئەگەر پىوست بكات بنرخىنرىت بەو ژمارە لىكدانانەوانەى كە ھەلدەگرئ، بۆ ئەوھى ھەر خىرا پاشان ئەو لىكدانانەوانە بكوژىنرىتتەو، ئەو ئەم لىكدانەوھىە قبول دەكرىت بەمەرجى لە نىو رىشالەكاناندا بىنرىتتەو. كى دەدرەوشىتتەو زىاتر قسە دەكات لەوھى كە بچرىنرى، بەكپى بلاودەبىتتەو، پاشان بەدووى شەودا رابكات، تەنھا بەتالىبى خۆشەوېستى بەجى بەپىلى، پەيمانى ئىمتىياز. ئەم درەوشانە زۆر شەخسىيە، ئەم ھەژانە، ئەم ئىپنۆزە³، ئەم لىكدانە لەبن نەھاتووانەى كە لىكدانەوھىان گەلى زۆر، ئا ئەمانە جىبى بىوان چەشنى تاقە رووداوىك: ئىستەى ئەبەدى، لە شىوھى پاچكە، ھەتاو ئاسا، وەك

(3) خەونى موقناتىزى. (وەرگىزى).

پوخسارى مەرۆف پىش ئەوھى زەوى و ئاسمان بۆ خۆيانى راکىشى و بەجۆرىكى نامۆ خاوى كاتەو. شاعىرانە بەرەو رامبۆ چوون شىتتېبەكە چونكە بەشەخسى كردنى ئەو شتەى كە ئەو دەم بۆ ئەو: «لابنىمىچى گومبەزى شىعرى» بوو. Intrados poétique. (مەبەست لە جەوھەرى شتە. ئەم عىبارەتە، شار لە زاراوھى ميعمارىيەو خوازتووبەتى). ئەگەر شىعرى ئەو، ئىسارەو ئىغراى ئەو كەسە بكات كە ھەلئەسەنگىنئ، ئەو لە ھەمان كاتىشدا دەپرووخىنئ، با ھەر كەسىك بىت. چونكە بەكىتتېبەكەى لە رىگای ناكۆكى شتەكان و بوونەوھەرەكانەو ھاتۆتە دى، لە ناستىكى تورەھاتدا ھەموو ئەو رەنگدانەو كالانەى دژوارى خۆبە قووت دەدات. ھىچ بەرپەرجىيەك نىيە چونكە ھەمووى دەگرىتتەو، "وېستەم ئەو شتە بلىم كە دەوترىت، دەقاودەق و بەھەموو تەرحى". قسە، وترا يا نە، راستە و ھەتا ھەتا بلند دەبىتتەو.

پىوېستە رامبۆ لە تاقە مەنزوروى شىعردا ئىعتبارى بۆ دابنرىت، ئايا ئەمە ھەندە جىبى شوورەىيە؟ بەرھەم و ژبانى بەجۆرىكى بى ھاوتا تىكەھەلكىش دۆزرانەو، نە لەبەر رەسەناىەتىان بوو، نە بەھۆى رەسەنەتىانەو بوو. ھەر بزوتنەوھىەك لە بەرھەمەكەى، ھەر چركەىەك لە ژبانى بەشدارن لە پرۆژەىەك وا دەزانىن كە بەرەو تەكامول Perfection دەچن و لە لاىەن ئەپۆلۆن⁴ و پلۆتۆنەو⁵ پىادە دەكرىن: كەشفى شىعربىەت Rêvelation Poétique، كەشفىكى گەلى پەنھانە، لە فۆرمى ياسادا لە ژىر چنگمان رادەپسكى، بەلام لە ژىر ناوى دياردەىەكى نەجىبىزادانە، ئاشناىانە تىامانە دەژىت. ئاگادار كراوېنەتەو: لە درەوھى شىعردا، لە نىوان پىمان و ئەو بەردەى كە دەشپىلرىت، لە نىوان تەماشاكردن و ئەو كىلگەىەى دەبىنرىت، جىھان ھىچ و پووچە، ژانى راستەقىنە،

(4) Apollon: ناوى پىاوىكە بەخاوەن جوانىيەكى لەوھىسە بەدەر بەناوبانگە. ئەفسانەىە. (وەرگىزى).

(5) Pluton: خوداوندى ژىر زەمىنە و مەرگە. ھەرەھا سىفەتى خىرخوازىشيان داوھتە پالى، بەسەردارى دەولەمەندى و پىت و بەرەكەتى خاكىش ناسراو. (وەرگىزى).

جه بهر ووتیکه که رهت ناکریتتهوه، تهنها له قه برغهی شیعردا بهرجهسته ده بیته. سهره پای ئه مهش مرۆف دهسه لاتی (یا له دهستی داوه، یا هیشتا نییه تی) ئه وهی نییه که دهست به سهر ئه م ژبانه راسته قینه یه دا بگریته، خووی بی بهر کهت کات، تهنها پرووناکییه کی کورت نه بیته که ههر له په حهت بوون ده چیت. له نیسو ئه و شه وه زهنگهی که دوای پرووناکی ده که ویت، به هوی ئه و زانیارییه کی که له و پرووناکییه وه ده سگیرمان ده بیته، کات، له نیوان به تالییه کی سامناک که لپی داده چۆرۆ و هیوا- حدسه - Pressentiment espoir تهنها حاله تیکی ئایندهی نزیک، که له شیعر و بینرووناکی خووی ئیعلان ده کات، کات دابهش ده بیته، تیده په پۆ، به لām له بهرزه و ندی ئیمه دا، نیوهی باخچه و نیوهی دیشی بیابانه.

رامبو له و شته کی که دهیدۆزیتته وه ده ترسی، ئه و شانۆمانه کی که ده خرینه سهر ته خته کی شانۆی ئه وه وه ده یحه په سینی و واتی لییان ورده میتنی، ده ترسی له و شته کی که جیتی بروا نییه واقعی بیته، له ئاکامدا، ئه و ترسه کی که له رتگیه غه بیه وه vision تووشی دیت ئه ویش راست بیته و به هه له شه یی به شداری له ناوچوونی بکات. شاعیر فیله ده کات، به هیتز هه ولی ئه وه ده دات که واقعی توندوتیژ بگوتیتته وه نیو ههریمی خه یال، بیگوتیتته وه رۆژه لاتیکی ئه فسووناوی، ئینجیلییه وه، بو ئه و شوینه کی ئه و غه ریزه سه رسامه کی که بو مه رگ هه بیوو، کزولا واز بکاته وه. ئه فسووس! فیله بی هوده یه، سامناکی به لگه نه ویسته و ترس راسته قینه یه. ئه و به ره و روو بوونه وه کی دوای ده که ویت و داوای ده کات، ئا ئه وه تا دوو قۆچی لیوه درده په پۆ، به ههر دوو نووکه تیژه کانییه وه ده چه قنه «رۆح و جهسته یه وه».

رووداویکی ده گمه نه له شیعر کی فهره نسیدا و غه ربیشه له نیوهی دووه می سه ده کی نۆزده هه م، سروشت له لای رامبو شتیکی بالا بیته. سروشتیکی بزیه، بو جوانییه باوه که کی که م ده خر خیندریت، یا بو به رو بوومه کانی، به لām له ره وتی شیعه که دا به شداره، وه کو ماده دووپات

ده بیته وه، باگراوندیکی پرووناکه، هیتزیکی خولقیته ره، پالپشتیتیکی ره وتی ئیحا ئامیژه یا ره شین، یا میهره بانه. سه ره نووی ده که ویتته وه گه ر. ئا ئه مه یه که دوای به دوای بو دلیره وه دیت. سه ره نووی ههستی پی ده که یین، غه رابه ته وردیلانه که ی هه لده مژین. ههر که هه ست به حه سانه وه کی ده که یین، کاره ساتیکی دی ده یه ه ژینی. رامبو له سهر سه ربینیکی گیای بییه وه که ئه و سه ره کی زۆر شتی له بیر ده چیتته وه له بهر ماندوو بوونی جهسته ده بیته ئاوی کانی، به ره و راوی ده ست لی وه شاهه کان ده پوات که له سه ر ترۆپکی ئه و قوته شاخانه کی که له هی و زریان یان لیوه درده په پۆ. له چاخه کانی ناوه ندا سروشت جه ره زه یه ک بوو دهستی به سه ردا نه ده گیرا. بی که لیتن، گه وره بییه کی بی شایانی هه بوو. مرۆف ده گمه ن بوو، ده گمه نیش بوو ئامیر، تمووحیش به لایه ن که مه وه ده گمه ن بوو. چه ک قیتزی له سروشت ده کرده وه، یا نه یده ناسی. له کو تایی سه ده کی نۆزده هه مدا، پاش رتیکه وتی جو راجو ر، سروشت له لایه ن پرۆژه کی مرۆقه وه که تا ده هات له زیاد بووندا بوو، ئابلۆقه دار، پیتر، به تال کرا، پیترایه وه، هه لاهه لا کرا، هه لپاچرا، قامچی چیتر کرا، داوه شینرا، سروشت و جه نگه له نازیزه کانی گو رانه کو تلیه تییه کی بی شه رمانه، خیر و به ره که تیان دای له که می. ئه گه ر به دهنگی شاعیر نه بیته، چۆن جار تیکی دی سروشت سه ره هه لده داته وه؟ شاعیر هه ست ده کات که رابردووی ون بوو ده بو ژتینیته وه و قه شمه ری به با و با پیرانی ده کات و له پیناوی خویدا ئه و نزیکایه تییه ده پار تیزی. دۆن کیشۆتی ئه به دی، به لām پروونین فریای ده که ویت و سه رقالیی خو کی له ناو سه رقالیی ئه و ده ناسیتته وه، قوولا بییه پیوستیشی له گه ل خو شه ویست و زۆران بازی ده داتی. هیچ و پوچی بو ژانه وه ش ده ناسی، به لکو له هه موان چاکتریش، ده شزانی که دایکی نه تینییه کان، ئه وه کی که نایه لی می کوشنده له ناو ههریمی دلماندا بلا و بیته وه، ئه و شازاده ئه شکه نه جه درا وه، پیوسته به بی و چان لایه نی بگرین.

له گه ل رامبو دا ئیتر شیعر وه ک ته رحیکی ئه ده بی littéraire genre، وه ک

پیتشبرکیتیهک تهماشا ناکریت. پیتش ئەویش، هیراکیلت⁶ و هونەرمنه‌ندیکی وهک ژۆرژ دولاتور⁷، خانوویهکیان دروست کرد و ئەوویان پیشان دا که مروف پتوبسته له چ خانوویهک بژیت: له هه‌مان کاتدا جیگایه‌ک بێت بۆ هه‌ناسه‌دان، له هه‌مان کاتیشدا جیگایه‌ک بێت بۆ رامان. بۆدلیتر یه‌کیتکه له بلیمه‌ته هه‌ره ئینسانییه‌کانی شارستانییه‌تی مه‌سیحی. سروودی بۆدلیتر، قه‌واره‌دانیکه به‌و شارستانه و شکۆمه‌ندی و په‌شیمانی و له‌عنه‌ت و سه‌ر لیک‌کردنه‌وه و قیتز لیهاتنه‌وه و په‌سالنی (سفر الرویا) ئەو شارستانییه‌ته ده‌قۆزیتنه‌وه و وێژدانی. «هۆلدیرلن دهنوس»: شاعیران له کۆتایی، یا له سه‌ره‌تایی چاخیکدا ده‌رده‌که‌ون. به‌گۆرانییه‌وه مه‌یلله‌تان، ئاسمان مندالیان جێ ده‌هێلن و به‌ره‌و ژیان چالاک ده‌رۆن، به‌ره‌و شازاده‌ی شارستانییه‌ت. به‌گۆرانی و تنیسه‌وه به‌ره‌و ژیان سه‌ره‌تایی ده‌گه‌رپینه‌وه. هونەر خالی وەرچه‌رخانه له نیوان سروشت و شارستانییه‌ت و له نیوان شارستانییه‌ت و سروشتدا.⁸ رامبو یه‌که‌مین شاعیری شارستانییه‌تیکه که هیشتا سه‌ری هه‌لنه‌داوه، ئاسۆ و شووره‌ی ئەو شارستانییه‌ته تهنه‌ا پووش و په‌لاشیکه هاجه. بۆ ئەوه‌ی رسته‌که‌ی مۆریس بلانشۆ به‌جۆریکی تر بلاییه‌وه. ئەمه ئەزمونیکی تیکرایییه، له داهاتوودا دامه‌زراوه‌وه له ئیستادا گه‌ردنی ئازاد ده‌که‌ین و تهنه‌ا ده‌سه‌لاتی خۆی شک ده‌بات. به‌نیسه‌ت منه‌وه ئەگه‌ر ده‌زمانی رامبو کیتیه، ئەوه ئەو کات ده‌زمانی شیعر چیبیه و ئیتر نه‌مده‌نووسی...

(6) Heraclite، فه‌یله‌سوفیکی یۆناییه (550-580 پ. ز.) یه‌کیتکه له خیزانی پاشا، له گه‌ل پاشای فارسدا نامه‌یان گۆریه‌ته‌وه. دژ به‌قوتابخانه‌ی میلچ Milet راه‌ستاوه‌وه، ئەو قوتابخانه‌یه‌ی که فه‌لسه‌فه‌کانیان له سه‌ر بنچینه‌ی ئەزمون و تیبینی دارشتوه. (وه‌رگێڕ).

(7) George de la Tour: (1593-1652). هونەرمنه‌ندیکی فه‌ره‌نسییه، له سه‌رده‌می خۆیدا به‌ناوبانگ بووه، به‌لام پاشان فه‌راموش کراوه وه له‌سه‌ده‌ی بیسته‌مدا جاریکی تر که‌وتۆته‌وه ژیتیشک. (وه‌رگێڕ).

(8) رونی شار René Char ئەمه‌ی له ته‌رجمه‌مه‌ی Denise Naville وه وه‌رگرتوه. (وه‌رگێڕ).

ئەو که‌ره‌سه شیعه‌رییه‌ی که رامبو ئافرانندی په‌نگی تاچه وه‌لامی رۆژئاوای قه‌له‌بالغ بێت، دل به‌خۆخۆش، به‌ره‌ری و بی هیژ، هه‌ر له غه‌ریزه‌ی پاراستن و ئاره‌زووی جوانییه‌وه بگه‌ر تا داب و نه‌ریت و موماره‌سه پیره‌زه‌کانی رۆژه‌ه‌لات و ئاییه‌ کۆینه‌کان و هه‌روه‌ها له‌گه‌ل سیحری مه‌یلله‌ته سه‌ره‌تاییه‌کانه‌وه، هه‌ر هه‌موویانی ون کردوه. ئایا ئەم که‌ره‌سه‌یه‌ی که له‌ژێر ده‌ستمان دایه، دوا هه‌ل نه‌بیت بۆ ئەوه‌ی ده‌سه‌لاتی ون بوومانی پێ بدۆزیتنه‌وه، ئایا به‌یه‌کسان کردنی میسری و کریتی و دۆگۆمۆن⁹ و ماگدالینانه‌کان¹⁰ نییه؟ ئەم هیوای گه‌رانه‌ویه هه‌ره دزیوترین شه‌وازی رۆشنییری رۆژئاوایه و هه‌ره شیتترین لادانیسه. کاتی ده‌یانه‌وئ بگه‌رپینه‌وه بۆ سه‌رچاوه و خۆنوئ بکه‌نه‌وه، هه‌ر تهنه‌ا سامناک کردنی ئیفلیجییه‌که و په‌له‌کردنه بۆ که‌وتنه خواره‌ویه و سزادانیکی بی هوده‌ی په‌گه‌زی خۆیه، رامبو هه‌ستی به‌مه‌ کرد و ئەم هه‌وله‌ی رت کردوه: «پتوبسته به‌شیوه‌یه‌کی په‌ ناویخواز بین: هه‌نگاوی سه‌رکه‌وتوو پپارێژین». شیعی هه‌واچه‌رخ ولاتیکی پشته‌وه‌ی هه‌یه که تهنه‌ا په‌رژینه‌که‌ی تاریکه. هیچ ئالایه‌ک بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر له سه‌ر ئەم شه‌خته زله ناله‌ریتنه‌وه که به‌ئاره‌زووی خۆی، خۆی ده‌داته ده‌ستمانه‌وه و ده‌کشیتنه‌وه. به‌لام ده‌ستنیسانی پووناکی و گه‌نجینه ده‌ست لی نه‌دراوه‌کامان بۆ ده‌کات. هه‌ندی هه‌ن وای بیره‌که‌نه‌وه: «ئمه‌ گه‌لی که‌مه! چۆنیش ئەو شتانه جودا بکرتنه‌وه که له ژێریدا روو ده‌ده‌ن؟». ئەم سه‌ره‌سه‌ختانه، ده‌بی خه‌ونیان به‌وه‌وه ببنیی، که پیتش بیست هه‌زار سال، به‌ردی «سه‌وان» بتاشن؟

به‌راکردنی رامبو ته‌مه‌نی زێربنی خۆی بۆ هه‌تا هه‌تایی له رابردوو و داهاتوودا داده‌نی. ئۆقره ناگرت. له ناو جیهانی سۆز "Nostalgie. حنین"

(9) Dogon: کۆمه‌لگایه‌کی کشتوکالسازیه له ولاتی «مالی» دا ده‌ژین نزیکه‌ی سی سه‌ده هه‌زار که‌س ده‌بن. (وه‌رگێڕ).

(10) Magdalénier: ناوی ئەشکه‌وتیکه ده‌که‌وتنه‌وه ناچه‌ی «بین» وه، له باشووری فه‌ره‌نسا، له هه‌ریمی «میدی پیرینی». نه‌خش و په‌خشی ده‌رپۆقیوبان له سه‌ر دیواره‌کانی دۆزیوه‌ته‌وه. (وه‌رگێڕ).

یا له ناو جیهانی ناروودا زهمنه نیک ده بوو ژیتیتته وه تهنهها دستبه جی بو کوراندنه وهیه و گه رانه وهیه بو ئیستا، ئەم نیشانه یه یه که برسیی به رده بارانه، ئەم به ندره سروشتییه یه هممو کوچیکه. به لام له خواره وه بو ئەو په ر، گرژ بوونه وهیه کی سهیر و سه مه ریه. رامبو ئەم په یوه ندییه مان ده داتی. له شیوه ی بزوتنه وهیه کی دیالیکتیکانه ی گه لی خیرا، به لکو گیزه نیتکی پر به پیسته هممو شتیک له گه ل خویدا ده هیتنی و زهمنی بی گهرد ده خاته نیو گورانکاریه وه و له گه ل خو ی ده مانبات و به ته باییه وه تووشمان ده کات.

لای رامبو، وێژه «Diction کلام- نطق» به مائتا واییه ک پیش دژایه تی وێژه ده که ویت. دۆزبنه وه و میترووه گر گرتوه که ی، خیرایین. جوشو خرۆش و تنه که ی و به رینییه که ی تیکه لی پانتایه ک ده بن و دایده پۆشن که پیش ئەو هه رگیز وشه Verbe نه یگه یشتوتی و داگیری نه کردوه. له شیعردا، تهنهها له جیگایه ک نیشته جی ده بین که جی ده هیلین، تهنهها به ره میتک ده هیئینه کایه وه که لئی جودا ده بینه وه، دست به سه ر به رده و امیدا ده گرین کاتی که زهمن ده روو خینین. به لام ئەوه ی له جودا بوونه وه و ده ستبهرداری و نه فی کردن Negation وه ده ستگیرمان ده بیت، تهنهها بو ئەوه ی دی ده سگیری ده که یین. ده رگای زیندان هه ر خیرا به سه ر هه لاتوودا داده خریتته وه، ئەوه ی سه ره سستی ده به خشی، تهنهها له ناو ئەوه ی تردا نازاده. شاعیر تهنهها به نازادی ئەوانی دی دلشاده.

له ناواخی هه ر شیعرتیکی رامبو دا، هه ر برگه یه کدا، هه ر دپیکدا، هه ر رسته یه کدا ژیا نیتکی شیعی سه ره خۆ هه یه. له هیج شیعی رتیکی دی وه ک له شیعی «بلیمه ت» دا خو ی وا وه سف ناکات. له هه ققه تدا، که روخسه تمان ده داتی، ئینجا ده گاته ئەنجام. وه کو نیتشی، لوتریامۆن، دوا ی ئەوه ی داواکاریه کمان لی ده کات، نارده وه یمان به سه ردا ده سه پینن. دوا داواکه ربی و جه وه ره شیه. ئەویک که به هیج شتیک رازی نه ده بوو، ئیمه چۆن بتوانین لپی رازی بین؟ ره وته که ی تهنهها سیغه یه ک پی ده ناسی:

مه رگ که مه سه له یه کی گه وره یه له م رووه وه. مه رگ پیشوازی لی ده کات پاش نازاریکی جه سته یی به ده ر له وه سف وه کو دره وشانه وه کانی سه رده می هه رزه کاری. به لام ئایا دایکه قرچۆکه که ی، رامبو نه خستبیتته ناو بیتشکه یه کی فیزداره وه و له لایه ن ئیشکگرانی له تووله مار چوو ده ر نه درابیت که چلیسی گه رمایی بن؟ زۆر به توندی خو بانیان پیوه گرت و له گه لی بوون تا کوتایی، تهنهها له سه ر خاکی گۆردا ده ستبهرداری بوون.

رونێ شار

۱۹۵۶

***¹¹

«جاران، ئەگه ر باش بیتته وه یادم، ژیا نم جه ژن بوو، دلان ده کرانه وه، شه رابیش خو ره ی ده هات.

ئێواره یه کیان، جوانیم له سه ر ئەژنۆ دانا. - بینیم تال بوو. - دژوینم پیی دا.

به رامبه ر به عه داله ت، خۆم پرچه ک کرد.

هه لاته م. ئە ی جادوو که ران، ئە ی که ساسیی، ئە ی کینه، گه نجینه که میان ته سلیمی ئیوه کرد!

توانیم هه موو هیوا ی ئینسانیه ت له زهینمدا بکوژینمه وه. بو هه موو به ختیاریه کیش، له پیناوی ئەوه ی بیخنکینم، چه شنی نازه له درنده کان بازی که رانه م دا.

به له ناو چوونیشم، بانگه یشی جه لادانم کرد، له پیناوی ئەوه ی گاز له قۆنداغه ی تفه نگه کانیا ن بگرم. بانگه یشی نافاتم کرد، له پیناوی ئەوه ی له گه ل خوین و لمدا بخنکیم. به ده به ختیبی خودا وه ندی من بوو. خۆم گه وزانده ناو قورچلپا و، خۆم له بهر با ی تاواندا هیشک کرده وه. ده میتکیش یاری شیتانه م کرد.

(11) نازاریت ئایا رامبو ئەم به شه ی پیش سه فه ری بو بروکسل نووسیوه یا پاشی ئەو سه فه ره!

به هاريش قۆزترين پيکه نينى گه لۆيانه ي بۆ هيتام.
به للام، درنگ، له سهر دوا هه ناسه دۆزيميانه وه! بيرم له وه کرده وه که کليلي
ئا ههنگه کۆنه کهم بدۆزموه وه، به لگو شه بيه م بکرتته وه.

ئهم کليله به زه بيه - ئهم سروشه ئه وه دهسه لمتيني که خه ونم ده بيني!
«تۆ، ههر به که متيار ده مينيته وه، هتد...»، شه يتان¹² هاوار دهکات که
به خه شخاشي گه لئ ميه ره بان تاجينه ي بۆ کردم. «مه رگ ده سگير که تا
ئاره زوت تيدا هه يه، به هه موو هيتزي خوويستنت، به هه موو گونا هه
گه وره کانت.»

ئاي که زۆرم تووش بوو: - به للام، شه يتاني تازيز، ليت ده پارپيمه وه.
بيلبيله کانت که مئ هيتور که ره وه! له چاره رواني هه ندئ ترسنۆکي
دواکه وتوو، ئيسوه له نووسه ردا، هه زتان له ونبووني تواناي وه سف و
رپيشان دانه، ئهم چه ند لاپه ره قيتزليها تووه له ده فته ري مني له عنته
ليکراو ليده که مه وه.

خوينی پيس

من له باوبا پيره گۆلواکامه وه چاوي شينباوي سپيم بۆ ماوه ته وه،
ميشکيتي ته نگ و چه واشه له زۆرانبازي. جلوه رگيشم وه ک هي وان
به ربه ربه. به للام ئهم، قژم چه ور ناکه م.
گۆلواکان داماله ري پيستى ئاژهل، سووتينه ري گيا هه ره به ده کاني زه ماني
خۆبانن.

له وانه وه: بتپه رستي و خوشه ويستي گونا هم و بۆ ماوه ته وه! - ئاي! بۆ
هه موو گونا هه کان، توورپي و که شخه يي ليدان، - شتيکي مه زنه
که شخه يي! - به تايهت درۆ و ته وه زه لي.

قينم له هه موو کاسبه که. چ وه ستايي چ شاگردی، هه موو جوتيارن،
نه ديتکۆکه ن. ده ستی به قه لهم ده ستی به گاسن ديني. - چ سه ده به که بۆ
ده ستان! - قه د خاوه ني ده ستی خو نابم. پاشان ده رۆزه که ري دوورم

پاده کيشي. پاکيزه يي ده رۆزه کردن نازارم ده دا. تا وانباران چه شني
خه سينراوان جيتي قيتزليها تنه وه ن: من ده ست لينه دراوم، ئه مه ش هه مان
شته بۆ من.

به للام! کئ ئهم زمانه مي کرده درۆده له سه بۆ ئه وه ي ته مه ليم تا ئهم
ساته وه خته بۆ بپاريزي و چاوديري کات؟ بۆ ئه وه ي ژيانی پي دا بين که م،
نه توانم جه سته م به کار به ينم، له بۆقيش ده ست به تالترم، له زۆر شوين
ژيام. خيتزانيک نييه له ئه وروپا نه يناسم - مه به ستم له و خيتزانانه که
وه کو ئه وه ي خو من، له جاري مافي مرۆف هه موو شتيکيان بۆ به جئ ما.

کوپي هه موو خيتزانيکم ناسي!

ئاي ئه گه ر له سووچيکي ميژووي فه ره نسادا پشتم ببوايه!
به للام نه خيتر.

دلنيام که هه ميشه سه ر به ره گه زتيکي نزمم. ناتوانم له ياخي بوون تيبگه م.
ره گه زي من ته نها بۆ جه رده يي راده په رن: هه ر چه شني ئه و گورگانه ن که
هيتشتا نيچيري خو يانيان نه کوشتوه.

ميژووي فه ره نسام ديتته وه ياد، کچه گه وره ي کليسا. له توانامدا بوو،
ده شته کييانه، هه جي خاكي پيرۆز بکه م؛ له ميتشکم دان، رپيگابواني
ده شتاييه کاني سواب و ديمه نه کاني بيزه نته و سه نکه ره کاني ئورشه ليم و له
نيو هه زاره ها ديمه ني ئه فسووناوي سروشتي، که شي مه ربه م و به زه يي
هاتنه وه به خاچکراو، تياما زيندوو ده بنه وه. - ئه وا دانيشتووم، گه پروو، له
سه ر ئهم جه ره شکاوانه و له سه ر ئهم گه زه نگانه¹³ له پال ئهم ديواره ي که
هه تاو کرۆژتوتيتي. - دره نگتر، ده کرا، وه کو سوارچا کيکي خو فرۆش، له ژير
شه وانئ تالمانيا دا، خپوه ته که م هه لده م.

ئاي! ئيستاش: له گه ل زارۆلان و پيره ژناندا شه مووان، له ده رچه سووره که ي
ده وه ندا هه لده په رم.

(13) گه زه نگ جو ره روه کيکي خو رسکه، گه لاکاني سه وزتيکي تيرن، گه ر به ر ده ست و پي
بکه ون، تووشي خورانيکي کتوپري ده کن.

(12) شه يتان مه به ست فيرلينه، به للام ئهم خويتندنه وه هيچ زياديه که ناخاته سه ر شيعره که.

دوورتر ئا لهم خاكة و دوور تر له مهسيحييهت، شتهك نايه تهوه يادم.
هيشتا له كوئى ئهوه نه بوومه تهوه كه خوّم له رابردودا نه بينم. بهلام،
همميشه تنها؛ بئى كه سوکار؛ تهنانهت به چ زمانىك قسان دهكهم؟
ههركيز خوّم له ناو ئاموزگار بيه كانى مهسيحدا نايينم؛ نه له ناو ئه نجومه نى
پيا و ماقولان، - نمايندانى مهسيح.

ئهرى ده بئى چ بوو بئتم له سه دهى رابردوو: تنها خوّم له ئيمرودا ده بينمه وه.
نه گه پيده ما و نه جهنگه خوڤرا بيه كان. رهگه زى نزم دونياى داگير كرد-
ميلله تيش، وهك دهوترى، عهقل و نيشتيمان و زانسته. ئاى زانست!
هممو شتى داگير كرا. بو جهسته و روّح - توتشوو، - پزىشكسازى و
فهلسه فه مان ههيه، - داوودهرمانى پيره ژنان و گوڤرانىيه ميللىه
رېتكراوه كان. گالته و گه پى ميره كان و ئه و يار بيه نيه كه قه دهغيان ده كرد!
جوگرافيا و كوئسموگرافيا و ميكانىك و كيميا!...

زانست، نه جيبزاده بيه كى نوئيه! پيشكه وتن. جيهان پيشده كه وئيت.

بوچى وهرناچه رختى؟

ئهمه روئىاي ژماره يه. ئيمه به ره و روّح ده روين. به بئى سى و دوو، ئه وهى
من ده بئتم سروشه. تيده گهم، ناتوانم به بئى وشه ي بتپه رستانه خوّم ساغ
كه مه وه، ده مه وئى بئى دهنگ بم.

خوئى بتپه رست ده گه رېته وه! روّح نزديكه، بوچى مه سيح يارمه تيم نادات
له وهى كه نازادى و دلبلندى بداته روّحم. مه خابن! ئينجىل كوئى هات!
ئينجىل! ئينجىل!

چلئيسانه چاوه روانى خودام. من ههتا ههتا سه ره گه زىكى نزم.

ئا ئه وه له كه نارى ئارمور بكام. با شاران له ئيوراندا دا بگير سين.

روژى من ته واو! ئه وروپا جئده هئلم. باى ده ربا سينهم بسوو تئنى؛
ئاووه و نا موكانيش پئسته كه هه لبقرچئتن. مه له دهكهم، گيا ده كوورژم،
راو دهكهم، به تايبهت جگه ره دهكئشم؛ خواردنه وه به هئزه كان ده خوّمه وه وهك
مئتالى تواون، - وهكو چوّن باو با پيره ئازيزه كانم له ده ورى ناگردا

دهيانخوارده وه.

به بازووى ئاسنينه ده گه رېتمه وه، پئست تاريك، چاو توورپه: هه ره
به ده مامكه كه مه وه، سه ره به ره گه زىكى به هئز ده مچوئتن. زئرم ده سگير
ده بئت: ده سته تال و به ده بيم. ژنان به تهنگ ئه و په كه كه وته درندانه دئتن
كه له ولاته گه رمه كانه وه ده گه رېته وه. خو تئيكه لى كاروبارى سياسى
دهكهم. قوتارم ده بئت.

ئئسته له عنهت لئكاروم، قئزم له نيشتيمانه. چاترين شت خه وئىكى
سه رمه ستانه ي سه ره كه ناره.

ناروين. - لئره وه رېنگا بگرين، گونا هبار، ئه و گونا هه ي كه ره گى
نازاره كانى روچوونه ته تهنيشتم، هه ره له ته مه نى بالغ بوونمه وه - به ره و
ئاسمان به رز ده بنه وه، نازارم ده دات و گينگلم پئى ده دا و ده مگه وزئنى.

دوا بئتاوانى و دوا شه رمى. ئهمه وترا. پئويست ناكات دونيا
قئزهاتنه وه و خيانه تم هه لگريت. با بروين! رهوت و قورسايى، بيا بان و
جارسى و توورپه ي.

خوّم به كئى بده مه كرى؟ چ نازه لئى بپه رستم؟ شالاو به رمه به ر چ وئنه يه كى
پيروژ؟ چ دلئى بشكئتم؟ چ دروئى بكهم؟ له چ خوئنىك خو بگه وزئتم؟
باشترين شت خو پاراستنه له عه دالهت. ژيان سه خته و گه لحوئيه كى
ساديه، - ده رده په رم و قه پاغى تابووت له مستى هئشكم و داده نئشم و
ده خنكىم. ئه وكات نه پير بوون هه يه نه ترسناكى: ئه شكه نجه فه رهنسى
نئيه.

- ئاى! ئهمن، هه نده به لاوه خراوم، خوّم پئشكه شى هه ر چ وئنه يه كى
به زدانى هه يه دهكهم بو ئه وهى به ره و كه مالتم ببات.

ئاى بو قوربانيم، ئاى بو به زه بيه سه رسورئنه ره كه م! تهنانهت لئره له م
دونيا يه! له قولايى ناخمه وه، ئه ي خودايه چه نئى گه وجم!

هئشتا مندال بووم، ئيعجابم بو زيندانى به كه لله ره قه ي كه هه مئشه
ده رگاى زيندانى له سه ردا داده خرا هه بوو؛ سه رم له خان و له مئوانخانه كان

دهدا که پهنگین به زیارته تی ئه و موفه رک بووین؛ له بۆچوونی ئه ودا ئاسمان شین و ئیشی کێلگه به ره کهت ده بوو؛ له شاراندا بۆنی قه ده ری ئه و م ده کرد. به هیتتر بوو له قه ده سیسک، شاره زاتر له ریبوار- هه ر خۆی شایه دی حیکمه ت و شکۆمه ندییه .

له رپگاکاندا، له شه وانی زستاندا، نه شوینێ هه بوو بۆ دالده، نه جلو به رگن، نه نانێ، دهنگیکیش دلی کپتوهی ده تاساندم: «هیتز یا لاوازی: بگره، هیتز. نازانی بۆ کوێ ده چیت و بۆچی ده چیت، سه رده که یته هه موو شوینیکدا وه لای هه موو شتیکیش ده ده یته وه. له تهرمی زیاتر ترسی کوژرانتیش نییه.» به یانیان ته ماشام هه نده و پیل و بوونم هه نده مردوو، پهنگین ئه وانه ی که چاوم پێیان که وتبێ، نه یانبینییتم.

له شاراندا، له پرتیکدا، قورم سوور و ره ش بینی، نه ینوکی کاتی چرایه ک له ژووریکه ته نه یشته وه بگواستریته وه، یا چه شنی گه نجینه یه کی جه نکه ل! چ به خت یاری به ک، هاوارم ده کرد، زه ریا به ک کلپه و دوو دم له ئاسمان ده بینی؛ به راست و چه پ، ده وله مه ندیی وه کو ملیاره ها بلاچه تریشه ی ده هات.

به لام رابواردن و هاواریتی ژنانم لی قه ده عه کرابوو. ته نانه ت هاواری به کیشم نه بوو. خۆم به رامبه ر به چه شاماتیکی به هه لپه بینییه وه، به رامبه ر به تیپیکه جه لالد، به لیبورده وه له چه ژماتا ده گریان چونکه نه یانده توانی تی بگه ن!- چه شنی ژان دارک!- «که شیش و مامۆستایان، پارێزه ران، به هه لده دا ده چن ئه گه ر ته سلیمی عه داله تم که ن. من هه رگیز سه ر به م میلله ته نه بوومه؛ هه رگیز فه له ش نه بوومه؛ من له ره گه زیکم که گۆرانی له ناو ئازاردا ده چرێ؛ له یاسا ناگه م؛ ئه خلاقم نییه، من کتویم: ئیوه به هه لده دا چوونه...»

به لئی، چاوم رووناکێ ئیوه نابینی. من ئاژه لیم، من قوله ره شم. به لام ده توانم قوتارم بیت. ئیوه قوله ره شی درۆزنه و وه سواس و درنده و بیسکه ن. بازرگان، تۆ قوله ره شی؛ قازی، تۆ قوله ره شی؛ ژهنه رال، تۆ

قوله ره شی؛ ئیمیراتۆر، ئه ی گه ری هه تا هه تا، تۆ قوله ره شی: تۆ ئه و مه یه ی که خواردته وه، هه ی ده سته شه ی تان بوو، باجی لی نه سینرابوو، ئه م میلله ته تووشی تا و شیریه نجه بووه. په ککه وته و پیره میتردان هه نده به رپیزن داوا ی ئه وه ده که ن بکولینرین. زیره کترین را ئه وه یه ئه م کیشوره جیبه ییلم، چونکه شیتی ده خولیته وه و ئه م که ساسانه ده کاته بارمه ت. ده چه شه شانه شینی راسته قینه ی ره چه له کی حام. ئه ری من سروشت ده ناسم؟ ئه ری من خۆم ده ناسم؟ به سه ده نگه ده نگ. مردوان نغرو ده که مه ناو سکم. هاوار، ده هۆل، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین! ئه و ساته ش نابینم که پیست سپیان له پا پۆران دینه خوارێ، من ده که ومه عه ده مه وه. برسیتی، تینویتی، هاوار، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین، هه لپه رین! پیست سپیان گه یشتن. تۆپ! پتو یسته خۆت بۆ "له ناو هه لکیشان"¹⁴ ئاماده بکه ی، جلو به رگ بکه یته به ر، ئیش بکه ی. ره حمه ت چووه دل مه وه. خۆ! چاوه رو انیشی نه بووم!

خرایه م نه بووه. رۆژانم سووک و پتو یستیشم به تۆ به نه بوو. نازاری رۆحیشم نه بوو، مرداره وه به رامبه ر چاکه که رووناکی به کی سه ختی لی به رزده بیته وه هه ر چه شنی مۆمی جه نازه. چاره نووسی کوری خیزان، تابووتیکی پێش وه خت به رۆندکی بی گه رد دا پۆشراو. بی گومان جنده بازی شتیکی قۆره، گونا هیش شتیکی قۆره؛ پتو یسته گه نده لیبی بخریته لاوه. ئیتر له مه به ولاوه سه عات ته نها نازاریکی رووت لی ده دات! ئه ری وه کو زارۆله یه ک هه لده گیریم بۆ ئه وه ی له به هه شتدا، دوور له هه موو به ده به ختی به ک یاری بکه م!

خیرا! ئه ری ژیا نی تر هه یه؟ خه وتن له ناو زه نگی نی مه حاله. زه نگی نی هه می شه هه ی میلله ت بووه. ته نها خوشه ویستی خودا کلیلی زانیاری ده به خشی. له سروشتدا ته نها پێشه نگایه کی چاکی ده بینم. مالتاوا وه م

(14) له ناینی مه سیحیدا، درای له دایک بوون، مندال له ناو هه لده کیشن بۆ ئه وه ی له گونا هه یه که می پاگژ بکه نه وه.

و ئایدیال و هه‌له.

گۆرانی ئاقلانەى فریشتان له پاپۆرى قووتارکەر بەرز دەبیتهوه: خوێشەویستی خودایه. - دوو خوێشەویستی! دەتوانم بۆ خوێشەویستی مه‌جازی برم، بیه قوریانی. خه‌لکانیکم جی هیشتوو به‌رۆیشتنی من ئازاریان زیاد ده‌کات! ئه‌رئ ئیوه له نیو خنکاوه‌کاندا هه‌لمده‌بژێرن؛ ئه‌وانه‌ی که ده‌میینه‌وه، ئه‌رئ هاورپی من نین؟

قوتاریان که‌ن!

هزرم تیا شین بوو. جیهان چاکه. دروود ده‌به‌خشمه ژیان. برایانی خۆم خوێشده‌وی. ئه‌مه په‌یمانی منالانە نییه. ئه‌مه هیوای خۆ دزیینه‌وه‌ش نییه له پیری و مردن. خودا هیزم ده‌دات و ستایشی خودا ده‌کهم. بیزاری، خوێشەویستی من نییه. هاری، جنده‌بازی و شیتیی که هه‌موو ساتمه و کاره‌ساته‌کانی شاره‌زام، - بارم دانا. بئ گیتڕ بوون پانتایی بیتاوانیم بنرخین.

ئیتتر توانای ئه‌وهم نه‌ماوه که بئ ئامان داوای فه‌لاقه کردن بکه‌م. هه‌ست ناکه‌م که نیراوم بۆ شاییه‌ک که عیسا تیا یا بیته‌هه‌ زوورم. من زیندانی عه‌قلی خۆ نیم. وتم: خودا. ئازادیم ده‌وی له رزگاریدا: ئه‌رئ چۆن دواى که‌وم؟ له ئاره‌زووی پوچ رزگارم بووه. ئیتتر چ پێویست نه به‌قوریانی نه به‌خوێشەویستی خودا نه‌کات. له سه‌ده‌ی دله هه‌ستیاره‌کان په‌شیمان نیم. هه‌موو هه‌قیانه، به‌سووک ته‌ماشاکردن و به‌زه‌بی: شوپنی خۆم له ترۆپکی ئه‌م په‌یژه فریشته‌یییه ده‌پارێزم، شوپنی هزر. به‌لام سه‌بارهت به‌به‌ختیاری چ خیزان، چ... نه‌خیر، ناتوانم. من گه‌لی پهرت و بلاوم، گه‌لی بئ هیزم. ژیان به‌کار ده‌گه‌شیته‌وه، هه‌قیقه‌تیکی کۆنه: ژیانى من بارستایی نییه، ده‌فری و سه‌ر ئا ده‌که‌وێت، دوور له سه‌رووی کردار، پنتی نازیزی جیهان.

چۆن بوومه قه‌یره کچ، نازایی ئه‌وهم نییه مه‌رگم خۆش بویت!

خۆزگه خودا هیمینییه‌کی ئاسمانی، ئه‌تیری بئ ده‌په‌خشیم، نوێژ، - وه‌ک

پیرانی زه‌مانی زوو. - پیران! به‌هیزان! راهیبان، ئه‌و هونه‌رمه‌ندانه‌ی که چیتر که‌س گه‌ره‌گی نییه! گالته‌جارییه‌کی هه‌میشه! بئ تاوانیم وه‌خته بگریت. ژیان گالته‌جارییه‌که بۆ هه‌مووان.

به‌سه! ئه‌مه سزایه.

به‌ره‌وپیشه‌وه!

ئای! سینهم ده‌سووتی و لاجانگم منگه‌ی دی! به‌م هه‌تاوه، شه‌و غلۆر ده‌بیته‌وه له ناو چاوانم! دل... ئه‌ندامه‌کانم...

ئه‌رئ به‌ره‌و کوی ده‌رۆین؟ به‌ره‌و جه‌نگ؟ من بئ هیزم! ئه‌وانی دی پیتشه‌که‌ون. که‌ره‌سه و چه‌ک و تفاق و... کات!...

بکوزن! ده‌ی بکوزن ئه‌گینا خۆم ته‌سلیم ده‌کهم. - هه‌ی ترسنۆکانه! - خۆ ده‌کوژم خۆم فری ده‌ده‌مه به‌رده‌م ئه‌و ئه‌سپانه!

ئای!...

- خۆم راده‌هینم.

ئه‌مه ژیانى فه‌ره‌نسیانه‌یه، رچه‌ی شه‌ره‌فه!

شەوى دۆزەخىن¹⁵

قومىكى چاكي ژەهرم خوار دەو. سى جار مويارەك بىت ئەو ئامۇڭگارىيانەي كە ئاراستەيان كردم! ھەناوم ئاگرى تىبەريو. تىژىي ژەھر ئەندامەكانم لوول دەدات، سەقەتم دەكات و گىنگلم پى دەدات وەختە لە تىنواندا بىرم، بىخكىم، ناتوانم ھاوار بىكەم. ئەمە دۆزەخە، سزاي ئەبەدىيە! دەيىن ئاگر چۆن بەرز دەبىتەو! بەپىي پىويست دەسووتىم. چەپ بەشەيتان! وام ھەست دەگرد ئىتر خۆشبي و چاكەيە، رىگار بوون. ئەرى دەتوانم غەيب وەسف كەم، بەلام لە كەشى دۆزەخدا سرود جىي نايىتەو! ملىونەھا بوونەوهرى ئەفسووناي، ئاھەنگىكى ناسكى رۆحانى، ھىز و ئاشتى، تمووحى بەرز، چوزانم؟

تمووحى بەرز! ئەگەر لەعنت ئەبەدى بى! كاپرايەك دەيەوى خۆى بشىوتى، ئەرى لەعنت لىكراو نىيە، ئەرى وانىيە؟ واھەست دەكەم لە دۆزەخ، كەواتە لە دۆزەخ. ئەمە پەپرەوى دەرە ئانىيەكانە. من كۆبلەي لە ئاھەلكىشانی خۆم. دايك و باوكم، ئىتو بەدبەختى من و ھى خۆشان دروست كرد. ئەي نەگبەتى بى تاوان! -دۆزەخ كار لە بىپەستان ناكات. - ھىشتا ژيان بەردەوامە! دواتر، چىژى سزا قولتر دەبىت. تاوان، دەي، با رۆ بچمە ناو عەدەمەو، بەپىي شەرىعەتى ئىنسان.

وس بە، دە وس بە!... لىرە بى شەرمى و گلەيى كردنە: شەيتان دەلى ئاگر چلئىسە و توورەيى من گەلخۆبىيەكى تەواو - بەسە!... پر لەشم گوناھە، جاد و گولواوى درۆزانە و مۇسقىاى منالانە - بلىم حەقىقەتم دەسگىر بوو و عەدالەت دەبىنم: دادوهرىيەكى راست و پتەوم ھەيە و ئامادەم بەرەو كەمال... لووت بەرزى - چەرمى سەرم وشك دەبىتەو. رەحمى! خودايە، دەترسم توينوومە، گەلن توينوومە! ئاي بۆ زەمانى مندالىي! گژوگيا و

(15) شەيتان، لەعنت لىكراو، دۆزەخ ئەو نىشان دەدەن كە رامبۆ لە ئەزەمەيەك دايە، مەرجىش نىيە سايلكۆژى بىت. ئىشكالىيەتى ئاين دەردەپرى، دەرپىنە بەس. دۆزەخىش ھىمايە بۆ زىندانى تەقالىدى باو و داسەپاو. لە راستىدا ئىشكالىيەتى ئازادى دەرىپرى.

باران و دەرياچەي سەر بەردەلان، تريفەي مانگ كاتى زەنگ دوانزە جار لىي دەدات... لەم كاتەدا شەيتان لەناو زەنگولە دايە. مەريەم! دايكى پىرۆزا!... - ھاوار لە دەست گەوجىم.

لەوى، رۆحى خىرخواز نىن، چاكەي منيان بوى... وەرن... بالىفيك لەسەر دەمە، گوپيان لە دەنگم نايىت، ئەوانە مېردەزمەن پاشان، كى بەتەنگى كىيەو دەيت. كەس نىك نەكەوتتەو. بەبى گومان بۆنى كرووزان دەكەم. ورتەكانم لە ژمارە نايەن. ئەمە ھەمىشە بەشى من بوو: بىوام بەمىژوو نەما، فەرامۆش كردنى دەستورەكان. بىدەنگ دەبم: شاعىران و غەيب بىنان ئىرەيم پىسا دەبەن. من ھەزار جار دەولەمەندترم، با وەكوزەريا قرچۆك بىن.

ئا ئەمە نەختىكە سەعاتى ژيان راوہستا! من لە جىھاندا نىم. - لاهووت راست دەرچوو، دۆزەخ لە خوارەوہيە و - ئاسمانىش لە سەرەوہيە. - وەجد و كابوس و نەوزى ناو ھىلانەي گرى.

چ زۆلىيەكە لە سەرنج راكىشانی ئاوايىدا... شەيتان، فىردىناند، لەگەل تۆوى كىويدا رادەكات... عىسا بەسەر دەوہنى وەنەوشەيىدا دەروات و بەبى ئەوہى بىشىلى... عىسا بەسەر ئاوى شلەژاودا رپى دەكرد. تىشكى فانۆز بەوہستاوى نىشانى دايەن، رەنگ چەرمگ و كەزى قاوہيى، لە تەنىشت شەپۆلىكى زومەرەدا...

ئىستە ھەموو نەپتىيەكان ئاشكرا دەكەم: چ نەپتى ئاينى چ سروشتى، لە دايكبوون و مەرگ، داھاتوو و رابردوو، ئافراندىن و عەدەم، ئەمن مەعلانى دوناودۆنم.

گوئى بگرن!...

ھەموو بەرەبەكم ھەيە! - كەسى لىرە نىيە و يەككىشى لىيە: نامەوى گەنجىنەكەم يەكتالا بىكەم.

-گۆزانى قولەرەش و سەماي حۆرىتان دەوى؟ دەتانهوى ون بىم و خۆ نغرو كەم و لە ئەمووستىلەكە بگەرىم؟ ئەرى دەتانهوى؟ زىر دەرپەنم و ھەتوان

دروست کهم.

کهواته بروتان پیتیم هه بئ، پروا رهحه تیبی ده به خشی و رهه به ره و چاره سه ره ده دۆزیتته وه. هه مووتان وهرن، - زارۆله کانیش، - ده تانحه وینمه وه، بایه کئ دلی خویتان پیتشکهش کات، - دلی سه مه ره! - پیاوه که ساسه کان، کریتکاران! پیتو بستیم به دوعای ئیوه نیبه؛ ته نها به باورتان به خته وهر ده بم. - با بیر له من بکه ینه وه. ئه مه وام لی ده کات که که متر په شیمانی دونهیا بم. به خته وهرم که له مه زیاتر تازار نه کیشم. ژبانی من ته نها نه رمه شیتیه ک بوو، ئه مه ش جیی داخه.

ترحیو! تا له تواناماندا هه یه، با دهموچاومان گرژ کهین.

له هه ققه تدا ئیمه له دهره وهی جیهان داین. ده نگیکیش نیبه. ههستم ون کرد. ئای! کۆشک و ولات و دارستانی سه رووم له دهست چوو. ئیواران و به یانیان و شهوان و رۆژان... ئه ری داهیزراو نیم!

پیتو بسته دۆزه خیکم له پیتاوی تووریهیدا بیت، دۆزه خیک له پیتاوی فیز، - دۆزه خیکیش له پیتاوی نهوازشدا؛ ئاههنگیکی دۆزهخین.

له شه که تییدا وا دهمرم. ئه مه گوڤه و منیش به ره و کرم مل دهنیم، چ کاره ساتیکه! شهیتان، ئه ی فیلباز، ده ته وی به ئه فسوونت بمتوینیتته وه. داوا ده کهم. داوا ی بلاچه یه ک و دلۆپه یه ک گر ده کهم!

ئای! ده با به ره و ژبان بهرز بینه وه! ته ماشای سه قه تیبی خو مان بکه یین. ههزار جار به له عنهت بیت ئه م ژه ره و ئه م ماچه! بئ هیزم و جیهانیش دلره ق! خودایه، ره حمی، بمشاره وه، گه لی خراپم! - خو م حه شاردا وه و خو میش حه شار نه دا وه.

ئه مه ناگره و له گه ل ئه و نه فره تلیکرا وهی که ده سووتی، کلپه ده کات.

ورینه کان

1

عه زرای شیت¹⁶

میردی دۆزهخین

با گوئی له ئیعترافی یه کئ له دانیشتوانی دۆزهخ بگرین:

«ئه ی میرده ئاسمانییه کهم، خودایه، بهریه رچی ئیعترافی هه ره غه مگینترین خزمه تکاره مه ده. من گو مرام. من به دمه ستم. من نه گریسم.

چ ژانیکه!

«بمووره، خودای مه زن، بمووره! ئوف! بمووره! چ ئه سرینی ده رپژم! هیوادارم، دواتریش، ئه سرینی زیاتر برپژم!

«دواتر، میرده ئاسمانییه کهم ده ناسم! من بو ئه وه له دایک بووم که بجمه ژیر رکیفی ئه وه وه. - ئه ویترا، ئیستا ده توانی دارکاریم کات!

«له م ساته وه خته دا، وا له قوولایی جیهانم! ئه ی ده سته خوشکانم!... نه خیر، ده سته خوشکانم نین... هه رگیز ورتنه و ئه شکه نجه ی وام به سه ر نه هاتوو... چ نابه له دیبه که!

«ئای! تازار ده کیشم، هاوار ده کهم. به راستی تازار ده کیشم. ته نانه ت هه موو شتیکم بو ره وایه، من بار هه لگری قیتزلیتهاته وهی دله هه ره قیتزلیته که ره وه کانم.

«ده ی، با ئه م نه یینییه ش بدرکینین، ئه گه ریش بیست جاران دووپاتی بکه مه وه، - با بئ مانا و پووچیش بیت!

«من کۆبله ی میردی دۆزهخیم، ئه و میرده ی که عه زرا شیتته کانی هه ل خه له تاند. به راستی ئه مه خو به تی، شه ی تانه. نه تارماییه، نه ئه ندیشه یه. ئه وه منم که حیکمه تم گو م کردوو، له م جیهانه دا، له عنهت

(16) ئه م ناو نیشانه له ئینجیلی مه تی ۲۵ - (۱-۱۳) وه وه رگیرا وه.

لیکراو و مردووم - ناتوانن بکوژن! - چۆن بۆتانی وهسف کهم! تا توانای قسه کردنیشم نه ماوه. له پرسهم، دهگریم و دهترسم. توخوا، خودایه، که مین فیتیکیم پین بیه خشه!

«بیوه ژنم من... - بیوه ژن بووم... - به لئی جارن گه لئی جیدی بووم، خو له دایک نه بووم بۆ ئه وهی بیمه هیتسک و پلوسک!... ئه و نیمچه منالیک بوو... نه رم و نیانییه ئه فسوونا و بییه که یه له لیخه له تاندم. گشت ئه رکی مرۆقسانه م فه رامۆش کرد بۆ ئه وهی دووی کهوم. چ ژیانیکه! ژبیانی راسته قینه ونه. ئیمه له جیهاندا نین. بۆ کوئی بچن دووی ده کهوم. گه لئی جاریش لیم تووره ده بیت، له من، منی هه ژار. شهیتان! - شهیتانه، خو ده زانن، مرۆق نییه.

«وتی: "ژنانم خوش ناوی. ده زانین، خوشه ویستی ده بچ هه مییشه بئافراندری. ئه وان ته نهها بارو دۆخیکه گونجاویان ده وی. بارو دۆخی دابین کراو، دل و جوانی به لاره خری: ته نهها قیژلیهاته وه یه کی سارد، تویشووی ژنهیتانه ئیمرو. یان، ژنانم ده بیینی هیمای کامه رانی له سه ر روخساریان، ده مستوانی بیانکه مه هه قالی، پیش وه خت کرۆژراون له لایه ن ئه وانیه ی هه ستیان کرچوکال هه ر وه کو دارپران...»

«گوپی بۆ راده دتیرم شکۆ له بو ده لئی و ئه فسوون له توندوتیژی دروست ده کات.» من سه ر به ره گه زیکی دوورم: باو با پیرانم ئه سکه ندینا قی بوون: قه برغه یان هه لده دری و خویتیان ده خوارده وه. - هه موو له شم کون ده کهم، جهسته م ده کوتم، ده مه وی وه کو مه غولان دزیو بم: ده بیینی، له شه قاماندا هاوار ده کهم. ده مه وی وه کو شهیتانه هار بم. قهت گه نجینه م پین پیشان نه ده ی، ئه گینا به سه ر مافووردا ده خشیم و غل ده خۆم. سامانی من ده بچ خلتانی خوین بیت. هه رگیز له مه ولا کار ناکه م...» چه ندین شه و میرده زمه که ی ده هاته سه رم، پینکرا ده گه وزاین و زۆرانبازم له گه لئی ده کرد! شه وان، زۆر جار به دمه ست، له کوچه و کۆلانا نندا راده وه ستا و بۆ ئه وه ی زهنده قم بیا. - «ملم لئی ده که نه وه؛ شتیکی ناشرینه» ئای! ئه و رۆژانه ی که

له ناو که شی تاواندا ده یویست ره وت بکا!

«هه ندی جاریش به له هجه یه کی شیرین له باره ی مه رگه وه ده دا که په شیمانی گه ره که، له باره ی که ساسانه وه که بوونیان به لگه نه ویسته، له باره ی بیگاری، ده باره ی ئه و سه فه رانه ی که دلان ده شکینی. له و خه رابا تانه ی که تیایا مه ست ده بووین، ده گریا و هه ستی ده کرد ئه وانیه که له ده ورمانن، ئاژه لئی ده رده سه رین. به دمه ستانی له شه قامه تاریکه کاندایا راست ده کدرده وه. به زه یی دایکیکی عه یاری هه بوو به رام به ر به زارۆله کانی. - ره وتیکی نه رموناسکی هه بوو هه ر چه شنی کیژانی که ده چنه ده رزی ئاینییه وه. - هه ستی ده کرد سه ر له هه موو شت ده رده کات، بازرگانی، هونه ر، پزیشک سازی. - دووی ده که وتم، پتویست و ابو!

«هه موو دیکۆره کانیم به خه یال ده بیینی، له ده وریدا، جلوه رگ و چه رچه ف و جامخانه: چه کوتفاقم به قه رز ده دایچ و روخساریکی دیش. ده بیینی ده ستی له هه موو شتیکی ده دا به جوژی ده یویست بۆ خو ی خه لقی کات. کاتیکی خه یال م په کی ده کهوت، دوای ده که وتم، سه یری کرداره غه رب و ئالۆزه کانیم ده کرد، دوور، خراپ و باش: سووربووم له وه ی که رۆچوونه جیهانی وی شتیکی مه حاله. له ته نیشت جه ستیه نووستووی ئازیزی، به سه عات، شه وان ئه شکم ده گرت و له وه ده گه رام، ده بچ بۆچی بیه وی هه نده له واقیع هه لبیت. قه د، مرۆقیکم نه بیینی هه مان نیازی ئه وی هه بیت. تیگه یه شتم، - ترسم له و نه بوو، - ده توانی بیسته مه ترسییه ک بۆ کۆمه لگا. - ره نگبی نه یینی هه بیت بو ئه وه ی ژیان بگۆریت؟ نه خیر، به خۆم وت، ته نهها لئی ده گرت. له کۆتاییدا، چاکه ی سیحریکراو و منیش زبندانی ئه وم.

که سیکه تر هه نده هیزی نه بوو، - هیزی ره شبینی! - بۆ ئه وه ی ته حه مول بکرت، - بۆ ئه وه ی بته پاریزی و خو شی بوئی. له لایه کی دی، هه رگیز درکی ئه وم نه ده کرد که له گه ل که سی تر بیبینم: هه ست ده کهم، فریشته ی ئه و ده بیین، به لام هه رگیز فریشته ی که سانی دی، - له ناو رۆحی ئه و دا بووم،

به تالکرا بوو، بۆ ئه وهی ناکه سبه چه یه کی وه کو ئیوه نه بینم: ئه مه هه موویه تی. مه خابن! له هه ققه تدا ده سبه ردارای ئه و بووم. به لام چی ده ویست له یه کیکی وه کو منی خه موکی و ترسنوک؟ هیچ چاکه یه کی به سه رمه وه ناییت، ئه گهر مه رگی منی نه وی! هه ندی جاریش، غه مگین و تاساو پیم ده وت:

«تیتده گم.» شانی بۆ هه لده ته کاندم.

«به م جوړه غه م بئ وچان نوئ ده بووه وه، له چاوانیشمدا هه ستم به گومرایی نه ده کرد،- له چاوانی ئه وانی دیشدا که ده یانویست ریتک تیمروانن، وه کو بلتی مه حکومی فه رامۆشکردنی هه موان بووم!- رۆژ به رۆژ زیاتر بۆ چاکه ی ئه و تینووم ده بوو. ماچه کانی و گرتنه باوه شه براده ربیه کانی بۆ من ئاسمانیتک بوو، ئاسمانیتکی ته لڅ که ده یچوومی و حه زم ده کرد به جیمبه یلتن، هه ژار و کویر و که رولال. پیتی راده هاتم. هه ردوو کمانم ده بیینی وه کو دوو منالی خیرخواز، ئازادانه له به هه شتی غه مگینییدا پیاسه مان ده کرد. له گه ل یه ک باش ده گونجاین. به جۆش، پییکرا کارمان ده کرد. دواى نه وازشیکى گهرموگور، ده یوت: «کاتی ون ده بم، چه ندی سه یر ده بی لات ئه وه ی که تووشت هات. کاتی بازوو ه کاندم له سه ر گه ردنت نابن، نه ئه م دلّه ش بۆ ئه وه ی تیایا به سه سیسته وه، نه ئه م زاره ش له سه ر چاوانت. چونکه رۆژیک ده بی برۆم، زۆر دوور برۆم. چونکه پیویسته یارمه تی ئه وانی تریش بده م: ئه مه ئه رکی منه. هه رچه نده ئه مه ئاره زووی من نییه... گیانه که م...» هه ر خیرا، دواى رۆیشتنی، هه ستم کرد نیچیری گیثبوونم، خیرا بۆ تاریکییه کی دزیو: مه رگ. په یمانی ئه وه ی لیستاندم که ده سبه ردارم نه بی. بیست جارمان هه مان په یمانی دووپات کرده وه، په یمانی عاشقانه. پووج بوو چه شنی ئه وه ی که من پیم ده وت:

«تیتده گم.»

«ئای! قه ت ئیردیم پیا نه ده هات. هه ست ده که م، ده سته ردارم ناییت. چ روو ده دات؟ مه عریفه تی نییه، هه رگیزیش کار ناکات. ده یه وی بده م

خه وه وه ری بکات. ئایا ته نها، چاکه و به زه یی به سن بۆ ئه وه ی له جیهانی راسته قینه دا بریت؟ له پرێکدا، ئه و به زه ییبه فه رامۆش کرد که که و تمه ناوی: هیتزم ده داتی، پییکرا سه فه ر ده که یین، له بیاباندا راو ده که یین، له سه ر شوسته ی شاره نه ناسراوه کاندا ده نووین، بی چاودیری و به بی نازار چیشتن. کاتیکیش دیمه وه ئاگا، یاساو نه ریت گۆراون،- به هۆی ده سه لاته سیحرییه که یه وه.- جیهانیش وه کو خۆیه تی، خه والوو، له سه ر ئاره زووی خۆم ده میتنمه وه. ئای!، چه ندی نازارم کیشتا، بۆ ئه وه ی ژبانی پر موغامه راتانه ی که له کتیبی منالاندا هه یه پیشکه شمی که یت، ئه ری ده مده یت؟ ناتوانی. ئیدیالی ئه و ناسم. پیتی وتم، بوونی په شیمانی و هیوا: ئه مه په یه وندی به منه وه نییه. ئایا له گه ل خودادا ده وی؟ ره نگین پیویست بیت، ده م ئاراسته ی خودا بکه م. وا له هه ره قوولایی خه ره ندم، توانای دوغام نییه.

«ئه گهر غه مه کانییم بۆ باس بکات، ئه ری له گله یه کانی زیاتر تیده گم؟ تیم به رده بی، به سه عات ئابرووم ده با ئه گهر هه رچییه ک له م دونیا یه سه رنجم رابکیشی، ئه گهریش بگریم، ئه وه هه لده شاخی.

«تۆ ئه و لاوه که شخه یه ده بیینی، ده چیتته خانویه کی قه شه نگ و هیمن: ناوی دوقاله یا دوفوره، ئارمانده یا مۆریسه، چوزانم؟ ژنیک حه زی له و گه لڅو سه رسه ربیه بوو: ژنه مرد، بی گومان، ئیستا، له ئاسمان پیره ژنیکه. وه کو چۆن ئه و ژنه ت کوشت ئه وها ده مکوزی. ئه مه چاره نووسی ئیمه ی خاوه ن دلّی ناسک...»

مه خابن! هه ندی جار، هه موو ئه وانه ی چاپوک بوون، به یاری ده سته ورینه دزیوه کانی ده چواند: بۆ ماوه یه کی زۆر به ناشیرنی پیده که نی.- پاشان، خه سله تی دایکیکی جا هیلی وهرده گرت یا خوشکیکی خۆشه ویست. ئه گهر که متر درنده بوایه، ئه وه خۆ رزگارمان ده بوو! به لام نه رم و نیانیشی کوشنده بوو. ملکه چی ئه و بووم.- ئای که شیتم!

ورینه‌کان

2

کیمای وشه

هی خۆمه. چرۆکی یه‌کێ له شیتیبیه‌کانم.
ههر له زووه‌وه خۆم هه‌لده‌کیشا به‌وه‌ی که خاوه‌نی هه‌موو دیمه‌نه گونجاوه‌کانم
و گشت هونه‌ره به‌ناویانگه‌کان و شیعری نوێم به‌پوچ ده‌زانێ.
حه‌زم له تابلۆ گیله‌کان و نه‌خشی سه‌رووی ده‌رگا‌کان و دیکۆره‌کان و پارچه
ئالووالا‌کانی موهه‌ریجه‌کان و لافیته و ره‌سمه میلییه‌کان و نه‌ده‌به زه‌مه‌ن
به‌سه‌رچووه‌کان و لاتینی کلیسا و کتیبی رووتی بێ ده‌ستوور و
رۆمانه‌کانی باوباپیران و حیکایه‌ته سه‌مه‌ره‌کان و نامیلکه‌ی منالان و
نۆپیرا کۆنه‌کان و سترانه پوکه‌کان و کیشه ساویلکه‌کانم ده‌کرد.
خه‌ونم به‌شه‌ری خاچپه‌رستان و به‌سه‌فه‌ری که‌شفی باس نه‌کراو و به‌کۆماره
بێ میژوو‌ه‌کان و به‌جه‌نگه ئاینیه‌ داپلۆسراوه‌کان و به‌شۆرشێ دابونه‌ریت و
به‌جیگۆرکی پێ ره‌گه‌ز و کیشوه‌رانه‌وه ده‌بینی: پروام به‌هه‌موو جوژه
سیحریکیش هه‌بوو.
ره‌نگی بزوینه‌کانم ده‌ئافراندا! - A سیا، E چه‌رمگ، I ئال، O شین، U
که‌سک. - شیکل و جوله‌ی پینته بیده‌نگه‌کانم ته‌رتیب کرد و له‌مه‌ر کیشی
سروشتی، به‌خۆما هه‌لده‌شاخیم له‌وه‌ی که زمانیکی شیعریم خولقاند که
رۆژێ له‌ رۆژان، ده‌گاته هه‌موو هه‌ستی. ته‌رجه‌مه‌کانیشم له‌لای خۆ گل
دایه‌وه.
سه‌ره‌تا، لیکۆلینه‌وه‌یه‌ک بوو. بیده‌نگیم تۆمار ده‌کرد و شه‌وانم
ده‌نووسیه‌وه و ئه‌م شتانه‌م تۆمار کرد که خۆیان ناده‌ن به‌ده‌سته‌وه.
گیژ بوونم تۆمار کرد.
دوو له‌ بالنده و میگه‌ل و ژنه لادی،
له‌سه‌ر چۆک، له‌ناو ده‌وه‌ن، ده‌ووبه‌رم دارباده‌می ته‌ر،

له‌ناو ته‌مومژی پاش نیوه‌روانی که‌سک و فینک،

چم ده‌خواره‌وه؟

له‌ناو وازی لاودا،

- دره‌ختی بیده‌نگ و چیمه‌نی بێ گۆل و ئاسمانی هه‌ورین! -

له‌ناو ئه‌و کوله‌که زه‌ردانه، دوور له‌ زنجی تازیز،

ده‌بێ چم خواره‌دیده‌وه؟ شه‌رابیکی زیرینی عاره‌ق به‌خش.

به‌و لافیته سه‌یرانه ده‌چووم که له‌به‌ر ده‌ری خانان هه‌لده‌واسران.

- زیرانی هات و ئاسمانی مائی.

ئێواران، ئاوی دارستان له‌سه‌ر لمی کیتی نوqm ده‌بوو،

بای یه‌زدانیش کرپوه‌ی توور هه‌لده‌دایه سه‌ر زه‌لکاو؛

ده‌گر بام و ئالتوونم ده‌بینی و - نه‌مده‌توانی بیخۆمه‌وه. -

هاوین، سه‌عات چواری به‌یانی،

هیشتا وه‌نوه‌زی ئه‌فین به‌رده‌وامه.

له‌ژێر که‌پر، بۆنویه‌رامه‌ی ئاهه‌نگی

دۆ ئێواره ده‌بووه هه‌لم.

له‌وینده‌رێ، له‌سه‌ر ئیشی فراوان،

له‌ژێر هه‌تاوی ئیسپتیرید،

دارتاشان. - قۆل هه‌لکراو -

چاپووک دین و ده‌چن.

له‌سه‌ر بیابانی قه‌وزه‌دار، هێمن،

گویتسه‌وانه‌ی به‌نرخ دروست ده‌که‌ن،

بۆ ئه‌و شاره‌ی که وینه‌ی ئاسمانیکی درۆزانه ده‌کیشین.

ئای بۆ ئه‌و کرێکاره نازدارانه،

دام و ده‌سته‌ی پاشای بابل،

فینۆس، بۆ ساته‌وه‌ختیکیش ئه‌م

عاشقانه به‌جیبه‌تله، که رۆحیان تاجینه‌یه.

ئەى پاشاى شوانان،

ئاوى ھەيات بەرە بۆ ئەم كرىكارانە،

بۆ ئەوھى ھىزىيان لە ئاماندا بىت،

تاكو گەرماوى زەرياي نيۆەرۆ.

بەشىكى زۆرى كىماى وشەم سەر بەو كەرەسە شىعەرىيە بەسەرچوانە بوو. خۆم بەورپنە ساكارەكان رادەھىنا: بەئاشكرا مزگەوتىكەم لە جىگاي كارخانەيەك و قوتابخانەيەكەش كە بۆ دەھۆل لىدەرەن فرىشتە دروستى كرديى و گالىسكەيەكەش لە رىگاي ئاسمان و سالتونىكەش لە قوولايى دەرياچە و درپندە و غەيبىيات و ناوئىشانى شانۆنامەيەكەش بۆكات بەسەر بردن، و پىنەى سامناكى لەپىشم قوت دەكردەو، دەبىنى.

پاشان سەفسەتە سىحر ئامىزەكانم بەورپنەى وشە دەردەبرى!

ئىنجا بۆم دەركەوت كە پاشاگەردانىي مېشكەم پىرۆزە. دەستبەتال بوم،

نىچىرىي دەستى گرانەتايەك: ئىرەيم بەدلخۆشى ئازەلان دەھاتەو،

- قۆزاغەكانىش كە بىتتاوانى خەلكى ئەعرفىيان دەنواند، ھەبەلووليش

وھەوزى پاكىزەى ھەبوو!

تەبىعەتەم ئالۆز دەبوو. رۆمانسىانە مالتاوايىم لە جىھان كر:

گۆرانىيەك لە ھەرە بەرزترىن بورجەوھ

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

گەلج بەئارام بووم،

ھەرگىز لە يادى ناكەم.

ترس و تازارىبىش

بەسەرچوو.

تېنوتىي نەگرىسبىش

دەمارەكانم گرز دەكا.

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

وھك مېرغوزار

بەرەو لە ياد چوون دەكشى.

گەشە دەكا و گۆل دەگرئ

بەبخوور و زىوان،

مىشى بوودەلەش بەدەوربا

منگەى دئ.

با بىت، با بىت،

ئەو زەمەنەى كە گراوى دەبىن.

ھەزم لە بىبابان و بىستانە سووتاوھەكان و دوكانە پەرت و بلاوھەكان و

خواردنەوھ شلەتېنەكان بوو. وىلى كوچە بۆگەنەكان بووم، بەچاو نوقانەوھ

خۆم دەدايە بەر ھەتاو، خوداى ئاگر.

«جەنەرال، ئەگەر تۆپىكى كۆنت لە نىو سەنگەرە و پىرانەكانت ماوھ، ئەوھ

كەستەكمان تىگرە. بەرەو جامخانەى موغازە درەوشاوھەكان! بۆ نىو

سالتۆنەكان! غوبار بەرە دانىشتوان. ئوكسىدى زىرابەكان. ژوورى ژنان بر

لە بارووتى لەعلى سووتاو بكە...»

ئاي پىشووولە مەستەكانى ئاودەسخانەى خان، عاشقى بوراش، تىشكى

ھەتاوى دەتوتىنېتەوھ!

برىتى

ئەگەر ئارەزووم ھەبى،

ئەوھ ھى بەرد و خۆلە.

ھەوا دەخۆم و

گاشە بەرد و خەلووز و ئاسن.

برىبىيەتېەكانم، بخولبىيەوھ. بلەوەرە برىبىيەتېبەكانم،

له ناو کیتلگه ی دهنگ.
 ژه هری دلخوښی
 لا ولا و هه لمژه.
 چه وی هوردوخاش بوو بخو.
 کونه به ردی کلیسا؛
 زیخی کونه له هی،
 کولیردی فریدرای شیوه بوره کان.
 گورگ له ژیر گه لاکان دهیلووران
 په ری جوانی هیلنج ددها
 هی نه و مریشکانه ی که خواردبووی:
 چه شنی نه و من دهسووتیم.
 خاس و میوه
 چاوه روانی رینه ونه؛
 به لام جالجالوکه ی چه په ر
 ته نها و نه وشه ده خوات.
 گهر بخه وم و گهر بسووتیم
 له سهر قوربانگه ی سوله یان.
 ناوی کولاویش به سهر ژهنگدا چوره ی دی،
 ده رژیته ناو سیدروونه وه.
 له کو تاییدا، ئای به ختیاربی، ئای عه قل، لاژه وردیم که ره شایی بوو له
 ئاسمان قه پاند، ژيام، پزیسکیکی ژیرین له پروناکی سروشتی. له
 خو شیاندا، زمانی شیتته و گومرام به پیتی توانا هه لده بژارد:
 دوزراویه وه!
 چی؟ نه به دییه ت.
 زه ریایه تیکه ل
 به هه تاو.

پوچی نه مرم،
 پاگره په یمانت
 سه ره پای شه وی تاقانه و
 پوژگاری وه ک گر.
 که واته له ده ست
 مه رجی مرؤفانه رزگارت ده بی،
 له جو شوخروشی ها و به شیش!
 ده فری سه باره ت به...
 - یه ک دهنک هیوا.
 نه نوپژی به یان یان.
 زانیاری و ئارامیی،
 نه شکه نجش بیگومان.
 ئاینده نه ما،
 ژیله موئی نه تلنه سی،
 گهر موگوریت
 نه رکه.
 دوزراویه وه!
 چی؟ نه به دییه ت.
 زه ریایه تیکه ل
 به هه تاو.
 بوومه ئوپیرایه کی سه مه ره: هه موو که سی مه حکوومه به وه ی که دلشاد
 بیت: کردار ژبان نییه، به لکو جو ریکه له فه وتاندنی هیتز، جو ره ده مار
 گرژیبه که. نه خلایقیش لاوازی میتشکه.
 بو هه موو بوونه وه ری، چهنه ژینیتیکی تر شایه سته ن، وا هه ست ده که م. نه م
 به ریزه نازانی چ ده کات: فریشته یه. نه م خیزانه لانه ی سه گانه. له گه ل ساته
 ژیانیتیکی تری چهنده ها مرؤف، به دهنگی بلند قسانم ده کرد.

- بهم جوړه، بهرازیکم خوښویست.

هیچم له سهفسه ته شیتییبه کانم فراموش نه کړد. - نهو شیتییبه ی که ده رگای له دوو داده خریت. - : ده توانم یهک له دواى یهک بیانژمیتم، سیسته مه که یم له لایه.

ته ندروستیم که و ته مه ترسییبه وه. نه شککه نجه رووی تیده کړدم. نغرو بوومه خه وی چه ندها روژ و که هه لسام خه ونه هره غه مگینه کانم ده بیینی. بوئوه وی بوم، پیگه یشتبوم، له رچه پتگای پر مه ترسی، لاوازی به ره و تخوبی جیهان بردمی، به ره و سیمیری، ولاتی تاریکی و گیزهن.

ده بویه سهفه ر بکه م، بوئوه وی خه تهره کو بووه کانی سهر می شکم بره و ینمه وه. له ناو زه ریاش، که خوشیم ده ویست وه کوئوه وی که له نه گرسیی خاویتم کاته وه، خاچیکى هیمنکه ره وه م ده بیینی، قیت ده بووه وه بهرام بهرم. له لایه ن په لکه زبینه وه له عنه تم لی کرا.

به ختیارى، قه ده ری من بوو، په شیمانى و کرمى من بوو: ژبانى من همیشه گه لی فراوانتره له وهى که به خشریته هیز و جوانی.

به ختیارى! دانه کانی له کاتى مهرگ نه رمن، له کاتى قووقه ی که له شیر، ده بیینه مه وه سه رخو، - به یانی، له تاریکترین شاندا، عیسا ده هات، -:

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

کى بی عه بیه؟

له پیناوى به ختیارى ده رزی جادوو فیر بوومه

که سى نیبه هه لی هیتى.

سلاوى لی بی هه ر جارى،

که له بابى غال بقوقیتى.

ئای! له مه ولا، تیا ما نامیتى ناره زوو،

نه و ژبانى گرتوته نه ستو.

نه فسوون شیکلى وهرگرت

همه مو ته قه لایه کی پهرت و بلاو کړد.

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

کاتى هه لاتتى، به داخه وه!

کاتى مهرگه.

نهى وهرزان، نهى کوشکان!

به سه رجوو. نیسته ده توانم سلاو له جوانی بکه م.

مه حال

ئای بو ژبانى منالیم! شاپیبه ک بوو بو هه موو وهرزى، به دهر له توانا، ده ست ته نگتر، له چاترین ده روزه که ری پشت له دنیا کردوو، شانازی که ر به وهى که بی نیشتمان و بی هاوړى، چ که وجیبه ک بوو.

- ته نها نیستا تی بیینی ده که م!

- همیشه له سهر هه ق بووم کاتى به چاویکی سووکه وه سه برى نه و بزوره پیساوانه م ده کړد که بو نه و ازشى، ریککه و تیکیان له ده ست نه ده دا، مشه خوړى پاکو خاوینى و ته ندروستى ژنانمان بوون، هه مان ژنان، نیمرو زور که له گه ل نیمه دا ته بان.

له سهر هه ق بووم له و هه مووه به سووک ته ماشا کړد نانه م: چونکه نیمرو وا هه لدم!

هه لدم!

با خو م روون که مه وه.

تا کو دوینیش هه ناسه م ده دا: «خودایه! نه رى نیمه له عنه ت لی کراوى کافین له م دنیا یه! ما وده کی زور له گه ل حه شامه تدا بووم! هه موویان ده ناسم.

هه موو یه کتر ده ناسین؛ بیز له یه کتر ده که ینه وه. نازانین به زه بی جیبه. به لام به ریزین؛ په یوه ندیمان له گه ل خه لکدا ماقووله.» ئایا نه مه جیتی سه ر

سوورپمانه؟ خه لک و بازرگان و ساو پلکه! - ئا پروومان نه چووه. - نه رى هه لبر تراوان، چون پیشه وازیمان لی ده که ن؟ به لام خه لکی خراب و دلشاد

هه ن، هه لبر ژرده ی دروزنانه ن، چونکه پیوستیمان به ویران و مرو قایه تی

ههيه بۆ ئهوهى بهرهو روويان بيبينهوه. تاقه ههلبژاردنه. بهلام ستايش بهخش نين!

ئيبسته وا بايى دوو عانه عهقل شك ئه بهم- زووش تيبه په پرى!- بيزاريم له وهوه دى كه زور له زووه وه ههستم بهوه نه كرد كه ئيمه له رۆژئاوا دهژين. زه لكاوى رۆژ ئاوا! نهك له بهر ئه وهيه كه ههست دهكم رووناكى ته لخينراو شيوه شيوتينراو جووله گومرپنرا... باشه! ئا ئه وه ته هزم دهيه وى خوئ قووتار كات له وه موو باره قورسهى كه پيشكه وتنى دلته زين، كه ميتشك له پاش رووخانى رۆژه لاته وه هيتاويتيه ئه نجام... ميتشك ئه مهى ده وى! ... بايى دوو عانه عهقله كه ميش فت!- فيكر دهسه لاته، دهيه وى له رۆژئاوا بم. پتيويسته ده مكوت كرپت بۆ ئه وهى ههروه كو ئه وهى بۆم هه لده كه وى بژيم.

تاجه گوليينهى شه هيدانم دا به دهست شه يتان، گزنگى هونه ر و فيزى داهينه ران و جووشو خرۆشى غاره تكه ران و دهگه رامه وه رۆژه لات، به رهو حيكمه تى سه ره تايى و هه تاهه تايى. - په نگبى ئه مه خه ونى كى ته وه زلانه بيت!

سه ره راي ئه مه ش، خه ونم به له زه تى هه لاتن له دهست نازارى نوپه نه ده دى. ئه رى خو نازارى كى راسته قينه ش نييه له وهى كه مرۆف، له سه ره تاي سه ره له داني زانبارى و مه سيحييه ته وه، مرۆف گه مه به خوئى ده كات و به لگه بۆ شته ئاشكراكان ده هيتن ته وه، خوئى فش ده كاته وه به دوو پاتكر د نه وهى به لگه و ئا بهم جو ره ش ده ژيت! ئه شكه نجه يه كى سووك و گه وچه؛ سه رچا وهى هه موو گومر اييه رۆحييه كانه. سروشت، په نگبى جار س بيت! به رپز پر وودۆم له گه ل عيسا له دا يك بوو.

له بهر ئه مه نييه چونكه ئيمه ته مومژ ده كيلين! له گه ل تادا به رو بوومى به رئاو ده خوين. ئه ي به دمه ستى! ئه ي جگه ره كيشان! ئه ي نه زانين! ئه ي دل سوئى!- ئه رى ئه مانه هه مووى له حيكمه تى رۆژه لاته وه دوورن، نيشتمانى سه ره تايى؟ چ پتيويستيه كمان به جيهانى نوئ هه يه، مادامه كى

ژهه رى وا ده هيتن ته كايه وه!

بياوانى كلپسا ده لپن: تيبه گه ين. به لام ئپوه ده تانه وى له باره ي عه ده نه وه بدوين. له باره ي ميژووى ميلله تانى رۆژه لاته وه، بۆ ئپوه هيج. - ئه مه راسته؛ من خه ونم به عه ده نه وه ده بينى! ئه م بيگه ر دييه ي ره گزى كه ونينه يه ده بى سه باره ت به خه ونى من چ بى!

فهيله سووفان ده لپن: جيهان ته مه نى نييه، به كورتى، مرۆفايه تى تووشى جيگوركى ده بى. ئپوه له رۆژئاوان، به لام نازادن له وهى كه له رۆژه لاتى خو تاندا بژين، با هه نده ش له ميژا بيت- بۆ ئه وهى به هه ققه ت تيا يا بژيت.

به دووراو خو تان مه بينن فهيله سووفان، ئپوه له ناواخنى رۆژئاوان.

ئه فسوسو رس رۆحه كم. له پيناوى رزگار بوون رپگاي دژوار نييه. خو ت مه شق ده!- ئاى زانبارى ره وتيكي خيراى نييه له بۆ مه!

- به لام هه ست ده كم كه فيكرم نوستوه.

خو ئه گه ر له م ساته وه خته ش به دواوه ئاگادار ببوايه وه ئه وه هه نده ي نه ده برد ده گه يشتينه هه قيقه ت و فرېشته ش ره نگ بوايه، به گريانه وه، له ده ورمان بخولانايه وه...! ئه گه ر تاكو ئه م ساته وه خته وريا بوايه، ئه وه، له سه ر ده ميكي هه ره ميژينه وه دواى غه ريزه كوشنده كان ده كه وتم!... ئه گه ر هه ميشه وريا بوايه، له ناو حيكمه تدا مه له م ده كرد!...

ئه ي پاكيزه يى! ئه ي پاكيزه يى!

ئه م ساته وه خته ي وريا ييه بينينى پاكيزه يى پتبه خشيم!- به هزر به ره و خودا ده رپين!

به ده ختبييه كى ته واوه!

برووسکه

کاری مرۆفانه! جار به جار ته قبینه و به که له خهردنم.

«شتهک پوچ نییه؛ به رهو زانست و به رهو پیتشه وه!» هاواری کاهینی هاوچه رخ، واته هی هه موو خه لکی. سه ره رای ئه مه ش ته رمی پیاو خراپان و ته مه لان ده که ونه سه ر دلێ خه لکی... دهی خیرا، که می گور جتر؛ له وینده ری، له و دیوی شهو، پاداشتی دوایینه و هه می شه یی هه یه... ئایا له ده ست خۆمانی بدهین؟...

– چم له ده ست دیت؟ کار ده ناسم و زانستیش گه لێ سسته. ده با دوعا غار غارین بکات و روونا کیش بمر خینی... چاک ده یینم. گه لێ ساکار و گه لێ گه رمیشه؛ ده سه بر دارم ده بن. ئه من ئه رکی خۆم هه یه، به خسته نه لاوهی، وه کو چه ندینی تر به ختیار ده بم.

ژیانم سواوه. با برۆین! با خۆ ده ر خه یین و ده سته تال بێن، جیتی به زه یی هاتنه وه یه! بوونمان مسوگه ر ده بی به راپواردن و خه ون بێن به ئه قینی سه مه ره و گه ردوونی فه نتازی، به شکایه ت کردن و بۆله بۆل ده رباره ی دیاره روو که شه کانی ژان، وه ک موه ریج و ده رۆزه که ر و هونه رمه ند و ریگر، – که شیش! له سه ر رایه خی خه سته خانه، بۆنی بخووریکی گه لێ که سکوون ده هات؛ پارێزه ری بۆن و به رامه ی پیروژ، ئیعتیراف پیکه ر و شه هید...

لیته دان به وه دا ده نیتم، که منال بووم، په رو ده ده یه کی نه گریسیان دام. ئه ی دوایی!... ده بی بیست سالانه بزیم، چونکه هیتران بیست ساله ن... نه خیر! نه خیر! ئیسته له مه رگ یاخی ده بم! کار بۆ فیزی من گه لێ سووک دیاره: خیا نه تی من له جیهاندا، ده بیته ئازاریکی زۆر کورت. له دو ساتیشدا، به راست و چه پدا شالاو ده به م...

که واته، – ئای! – ئه ی رۆحی ئازیزی که ساسم، ئه به دییه ت بۆ ئیمه گوم نابێ!

به یانی

کاتیکی لاوی خۆشه و بستم نه بوو، جوامیر و رهنگین له سه ر گه لا زی ره کانم ده نووسی، زۆر به خسته وه ر بووم! چ تاوان و هه له یه ک شایه سته ی ئه م بیه یزه یی ئیستای کردم؟ ئیوه ی که ئی دبعا ی ئه وه ده که ن که ئازهلان له غه مگینیدا هاوار ده که ن، که نه خۆش ره شبین و مردووان خه ونی ناخۆش ده یین، هه ولێ ئه وه بده ن وه نه وز و که وتتم بگێر نه وه. من، ئیتر له توانمدا نییه زیاتر له ده رۆزه که ریک که بی وچان خوای گه وره خوای گه وره و دایکه حه وایه تی زیاتر شتیکی تر بلیم!

سه ره رای ئه مه ش، وا هه ست ده که م، ئیمرۆ گێرانه وه ی په یوه ندیم له گه ل دۆژدا ته واو بوو. به راستی دۆزه خ بوو، دۆزه خه کۆنه که، ئه وه ی که کو ری ئینسان ده روازه کانی کرده وه.

له هه مان بیابانه وه، بۆ هه مان شهو، هه می شه چاوه ماندو ده کانم ده که ونه سه ر ستاره زیوینه که و به بی ئه وه ی کار له پاشایانی ژیان بکات، نه له سێ مه جووسه که، نه له دل و نه له رۆح و نه له فیکر. که ینی ده ریژین، ده ریژینه ئه و دیوی که نار و ئه و دیوی به رزاییه کان، تا سلاو له کاری نوێ و حیکمه تی نوێ و هه لاتنی زۆرداران و شه ییتانان، کۆتایی خرافات بکه یین، هه وه لێن! جه ژنی له دایک بوونی زه وی بپه رستین! سترانی ئاسمان و په وتی میله تان! به نده کان، نه فره ت له جیهان ناکه یین.

مائاوا¹⁷

خه زانه! – به لام بۆچی له هه تاوی هه تا هه تا په شیمان بێن، گه ر ئیمه له سه ر ری بازی گه ران به دوای رووناکی یه زدانین، – دوور له و خه لکه ی که له سه ر وه رزه کان ده مرن.

خه زان. گه می به که مان له ناو ته می وه ستاودا به رزه ده بیته وه، به ره و به نده ری

(17) ئه نتوان ئاده م ده نووسی: له ته مه نی نۆزه سالان ده رگای پایزی له سه ر ده کریته وه. به لام

ده رگا بۆ سه ره تاییه کی دیش ده کریته وه.

کویره و هری، به ره و شاره زه به لاجه کان که ئاسمانه کانیان خلتانی گر و چلپاون. ئای بۆ سیپاله گه نیوه کان، نانه خوساوه کانی بهر باران، به دمه ستیی و هه زاره ها عاشقیش که له خاچیان دام! که واته ئه م حه زبایه شازاده ی هه زاران رۆج و جهسته ی مردووه، رۆژێ دهرتینه دادگا! جارێکی دی خۆم ده بینمه وه، پیستم قور و پشانه وه کرۆژتویه تی، کرم له قژ و ژیر ههنگلمی داوه، ههروه ها کرمیکی زۆریش دلمی ته نیوه، پراکشاو له نیو نه ناسراوانی بی ته مه ن و بی هه ست... ده کرا له وینده رۆ بمرده مایه... چ خستنه وه یادیکه! بیژ له که ساسی ده که مه وه.

سلیش له زستان. چونکه وه رزی پالدانه وه یه!

- هه ندی جار، له ئاسمانیش تا چاو بر ده کات که نار و میله تی سپی و دلخۆش ده بینم. به له میکی گه و ره ی زیپین، له ژیره وه م، ئالا ره نگا و ره نگه کانی له بهر سر وه ی به یان، راده وه شینتی. هه موو جه ژنان و هه موو سه رفراز بیه ک و هه موو درامایه کم ئافراند. هه ولتی ئه وه م دا گوئی نوئی و ئه ستیره ی نوئی، له شی نوئی و زمانی نویش دابه یتم. وام لیکدایه وه ده سه لاتیکه ی له سه رووی سه روشتیم ده بی. ئه ی ئیستا، ده بی خه یال و زاکی ره م زینده چالکه م! شکۆمه ندی خوازاوی هونه رمه ندیک و حیکایه تخوانیکه!

من! من که به خۆم سیحریاز و ئاگر په رست، گه ردن ئازاد له هه موو ئه خلاقیتک، سپی درامه وه به خاک، ئه رکی گه رانم به سه ر سپی دراره و واقیعیکی تالیش ده بی له نامیز بگرم! هه ی جوتیار! ئایا به هه له یا چوومه؟ ئه رۆ ده بی له بۆ من چاکه خوشکی مه رگ بی؟ له کو تاییدا! داوی لیبور دن ده که م، چونکه درۆم ده رخوا ردی خۆم دا. با برۆین.

به لام دهستی هاوړپیه ک نییه! له کئی داوی یارمه تی بکریت!

به لئی، کاتی نوئی، به لایه ن که مه وه، گه لئ دژوار تره.

چونکه ده توانم بلیم که سه رکه وتنم ده سگیر بوو: گر کردنه وه ی دان و کلپه ی

ئاگر و هه ناسه ی پشانه وه، ئه مانه گشتی که می هیوړ بوونه وه. دوا په شیمانیه کانم یه کئالا ده بنه وه، - ئیره یی بردن به دهرۆزه که ران و دزان و هاوړپییانی مه رگ، دواکه وتوان، له هه موو با به تی. - له عنه ت لیکراوان، چ ده بی گه ر داوی تو لئه بکه م!

پیویسته به شیویه کی په ها ئازاد بین.

سه روود نه ما: هه نگا وه کاغان سه رکه وتوانه بیار تیزین. شه ویکی درتیز!

خوینی هیشکه وه بوو له سه ر پوخسارم دوو که ل ده کات و شتیکیشم له دوا به جی نه ما، جگه له م نه مامه دزیوه نه بیته!... جهنگی رۆحانی چه شنی جهنگانی پیوان دژواره؛ به لام، بینینی عه داله ت تا قه له زه تی خودایه. له گه ل ئه مه ش، هیشتا له دوینین. با پیشه وازی له هه موو ترپه یه کی چالاک و نه رمونیانیه کی راسته قینه بکه یین. له گه ل کاز بوهدا، به ئارامیه کی چه کدار ده بین و ده چینه شاره دره وشا وه کانه وه.

چ له باره ی دهستی هاوړپیه که وه بدویم! سه وده که شی، ده توانم به ئه قینه کوئینه درۆز نینه کان پیبکه نم و ئا برووی ئه و ژن و میرده درۆز نه ش به رم، - له وینده رۆ، دۆزه خی ژنانم بین: - ده شی هه قیقه تم له ناو رۆج و جهسته ده سگیر بی.

نیسان - تاب ۱۸۷۳

درهوشانه‌وه

پاش لهه

هه پاش نه وهی فیکرهی لههی خاموش بووه وه. کهرویشکیک له نیو سانفوا¹ وگوله زهنگوله² لهراوهکاندا هه لویتسته به کی کرد و له نیو تهونی جالجالوکه وه نوژی بو په لکه زترینه کرد. نای بو بهره نایابه شاروهکان- خو گولانیش سهیریان ده کرد! له شارپیه پان و پیسه که دا شتومهک راخرا، گهمیهکان بهره و دربیای په یزه بندیش، ههروهها له سهه نه خسه کانیشدا، راکیشران. خوین له لای بارب- بلو³ چورهی هات، - له قه سابخانهکان- له سیترکهکان، که نهنگوستیلهی یهزدان په نجرهکانی زرد هه لده گه پاندا. شیر و خوین چورهیان هات. قوندورهکان⁴ کولانهیان چی کرد "مازاگران" هکان له مهیخانهکاندا جگه ره بیان ده کیشا. له خانووه گه وره شوشه بندهکان که ناوی له داده چوری، مندالان له پرسنه و ته ماشای وینه سهمه رهکانیان ده کرد. ده رگایهک داخرا، له گوره پانی گونده که، زاروله یهک له ژیر پرتنه به کی شیتانه دا بازووهکانی بادا، ههروهها باناس⁵ و که له بابی منارهکانی نه و

(1) سانفوا (Sainfois): جوړه گزوبیا که که پووش و په لاشیکه باشی له دهسگیر ده بیت. (2) گوله زهنگوله (clochette): جوړه گولیکه شیهوی له زهنگول ده بیت. وشه یه کی داریژراوه. (3) بارب - بلو (Barbe-Bleue): حیکایه تی "پیرول" ه، شهش ژنی خوئی ده خنکینی، خه ریکی خنکاندنن حه و ته م ده بیت، له لایه ن براکانیه وه قوتار ده کوی و هه ره به ده دست نه وانیش ده کوژی. (4) قوندور (castor): جوړه ناژه لیکه، له ناوچهکانی نه مه ریکای یا کوور و نه وروپادا ده ژیت، پیتهکانی پشته وهی وه کو پتی مراوییه، جاران له فهرووه کی کلای پیوان دروست ده کرا. (5) باناس (girouette): له شیهوی تیر، یا به ته خسته دروست ده کویت، له شوینیکه بهرز داده نریت بو ناسینی رهوتی "با" وشه به کی داریژراوه.

ناقاره ش.

خانم *** نورگیکی له تلب دامه زراندا. نوژی به که مین قوربانی له سه ده هزار قوربانگی⁶ کاتیدرال ده به سترا. کاروانهکان ناو بوون و میوانخانهی "سپله ندید" له نیو پاشه گه ردانی شهخته و شوی پولیندا دروست کرا. له و کاته وه، مانگ له دهشتایی جاترهکان گوپی له لوورهی چه قه له کان بوو. ئیگلزگهکان⁷ له و کیلگانه، به خوین و قاپقاپه کانیهان وه مرخه یان ده هات، "نوخاریس"⁸ پی و تم: به هار بوو. - گول بته قیته وه- که فیش به سهه پرد و به سهه دارستاندا غل بهره وه، چه رچه سه ساکان و نوره گهکان- بلاچه و هه وره تریشقهکان- راپه رن و غل بخون-، ناو و غه مگینی، لههی سه رخن و ده ریخن. چونکه له و کاته وهی که به ند کراوه- نای- بهره نایابه حه شار بووهکان، گوله شکوفه کانیش! چ بیزاریه که! شانیش، جادوباز له نیو ئینجانهی قوریندا په نگره کی جوش ده دا، نایه وی نه و شتانه مان بو بگیتیه وه که دهیزانی، که نایزانی.

مندالی

1

نه م بته، چاو سیاهو یال زهره، بیکهس و کار و دام و دهسته، له داستانه کانیش خانه زاتر، چ مه کسکی و چ فینله ندی، بواری لاژوه ورد و سه و زه لانیکی دژواره، به که ناری شه پزلداری بی گه میدا راده کات که (6) قوربانگی (autel): به و شوینه ده لین که که شهی قوربانی له دور ده گیریت، تاییه ته به نایی مه سیحی. وشه یه کی داریژراوه. (7) ئیگلزگه (Eglogue): جوړه شیعریکه لادییه، لیریکیه. (8) نوخاریس: بوکی دربیای کالیستیوه، قاره مانه ژنی حیکایه تی تلماکه.

به سه ختی ناوی یۆنانی، سلاقی، سه لتییان پی به خشویه.

له قه راغی دارستانه که دا- گولانی خه ون زه زیان دیت- ده ته قی و ده بریقینه وه - کیژی لیو پرته قال، قاچ له سه ر قاچ له نیو له هییه کی روشنی به ندکراوی کیلگه کاندایا، پرووتیی سیبهره، رت ده بیت و په لکه زیترینه ده کاته بهر، روهک و ده ریا.

خانمه کان له سه ر هه یوانه نزیکه کانی ده ریادا دین و ده چن، بچکۆله و زه به للاح، سیاهیکی شه نگی نیو قه وزه ی سه وز باو، گه وه ره رز او ده کانی سه رزه مینی چه وری ده ون و باخچه ی کپتوه که ده توینه وه، - دایکه جاهیله کان و خوشکه قهیره چاوانی پر چه ج، سولتانه کان، شازده جلوه رگ روت سه خته کان، کیژۆله بیانییه کان و خه لکانی به نه رمونیانییه وه غه مگین.

چ بیزارییه که، ساتی "جهسته ی نازیز" و "دلی نازیز".

2

ئه مه خۆبه تی، کیژۆله مردووه که ی پشت گوله باغه کان- دایکی جوانه مه رگه که به پپیلیکانه ی مال وه دیته خوارئ- گالیسکه ی ناموزایانیش له سه ر له که جیره ی دیت- برا بچوکه که (له هیندوستانه وه!)، له وینده ری، به رامبه ر خۆرنشین له نیو کیلگه ی خه شخاش. پیره میرده کانیس راست له نیو شووره میخه کینه که نیژراون.

گه لایه کی زیترینی زۆریش ده وروبه ری مالی جه نه رالی داوه. ئه وانیش له باشوورن. - به ره و خانه به تاله کانیس پتویسته ریگای قرمزی بگرن. کۆشک بۆ فرۆشتنه، په رده کان دامالراون. رهنگی که شیش کلبله که ی له گه ل خۆی بردی.

- ده وروبه ری باخچه ی گشتیش، ژووری پاسه وانه کان به تالن. چه په ره کانیس هه نده به رزن ته نها له به رزاییه کانه وه گویمان له خشپه ده بی. پاشانیش هیچی وانیه که له ژووره وه ببیریت.

کیلگه کان به ره و کۆلیته کان به رزده بئه وه که بی که له شیرن، بی سندانن.

ئیکلۆز به رزکراوه ته وه. ئای نازاره کان⁹ و ئاشی ساراکان، دورگه و ئاسیا وه کان!

گوله ئه فسووناوییه کان گززه یان دیت. لیتراییه کانیس رایده ژهنن. نازۆله هه ره که شخه کانیس هامووشۆ ده کن. هه وریش له سه ر ده ریای دروستبوو له هه تاهه تایی فرمیسکه گه رمه کانی چر ده بیته وه.

3

له دارستانه که دا بالنده یه که هه یه، نه غمه کانی راتانده وه ستین و سوورتان هه لده گه ریتر.

سه عاتیک هه یه زهنگ لی نادات.

زه لکاوتیک هه یه هیلانه ی نازۆله کی چه رموی تیدایه.

کاتیدرالییک شوڤ ده بیته وه و ده ریا چه یه که سه رده که ویت.

گالیسکه یه کی بچووک له ناو پووش و په لاشی به جیهیتراره، یا به غار له ریگا به ئوبه ئارایشکراوه کاندایته خوارئ.

تیسپیکی ئه کته ری بچوکه پۆشته، له ریگای قه راغ جه نکه له که به دی کران.

له کۆتاییدا، که برسی یا توینوو ده بیت، یه کی راوت ده کات.

4

من پیرم¹⁰ و له م بهر هه یوانه دا خه ربیک نویت کردنم- هه ره وه کو نازۆله ناشتی خوازه کان تا ده ریای فه له ستین ده له وه رن.

من زانایه کی خاوه ن قه نه فه یه کی رهنگ تاریکم. چل و باران خۆبان ده دهنه بهر په نه ره ی کتیبخانه.

من پیاده ره وه ی ریگای دووری قه راغ دارستانه کورته بئه کانم، دهنگی قه له به زه ی ئیکلۆزه کان شه قاوه کانم داده پۆشن. قه ده رییک خه مۆکی پۆدره ی

(9) نازاره کان: مه به ست له نازاره کانی عیسای کوری مه ریه مه.

(10) لیتره پیر به مانا ئایینییه که ی به کار هیتراوه، به رامبه ر به "قدیس" ی عه ره بییه.

زیرینی خورشین ده بینم.

به راست ده بهمه ئه و منداله جیهیلراوهی ناوهندی ده ریا، ئه و خزمه تکاره بچووهکی که ملی ریگایهک ده گریته که ته ویلی له ناسمان ده سوئی. سه ختن ریگاو بان. به گولته په پوله داپوشراون ته پۆلکه کان. کهش سپه. دوورن بالنده و کانیاو! ئه مه رهنگبئی کۆتایی دونیا بیت، به به ره و پیشه وه چوون.

5

ده با ئه م گلکۆبه م بو به کری بگرن، به گه چ که فمال کراو خه تی چه مه نتو در پۆقیو- دوور، له قوولایی زه وی. ئه نیشک ده خه مه سه ر میتر، چراش گهش ئه و رۆژنامه نه رۆشن ده کاته وه که چه ند نابه له د بووم له دووپات کردنه وهی خویندنه وه یان، ئه م کتیبه بی سودانه ش.

له دووراییه کی زۆر له سه ر سالۆنه ژیرزه مینییه که م، خانو دروست ده کرین و ته مومژ کۆده بنه وه. قور قومزی یا سایا. شاریکی زه به للاح، شه ویکی بی کۆتایی!

که می نزمتر، زیرابه کانه. له ته نیشتیش، له ئه ستوورایی که ون زیاتر هیچی که نییه. رهنگبئی خه ره نده لاژه وه ردیی و بیره ناگرینه کان. رهنگبئی له م ئاسته دا بیت مانگ و ئه ستیره کلکاره کان یه ک بگرن، ده ریا و ئه فسانه. له ساته تاله کانیش خه یالی به رده نایاب و کانه کان ده که م، هه لماتی کانه کانم. سه ردارای بیده نگیم من. بوچی روخساری کلاورۆژنه یه ک له سوچی گومبه زه که دا رهنگ زه رد هه لده گه ری؟

حیکایهت

شازاده یه ک تو ره بوو چونکه ته نه ها گه شه ی به پیشه وه چوونی ده ست بلاوییه کی تو ره هات ده دا. پیشبینی شوړشی خو شه ویستی سه رسوړینه ری

ده کرد و گومانی له ژنه کانی ده کرد که ده توان له موجامه له ئارایشکراوهی ئاسمان و سه لته نه ت چتر بن. ده یویست حه قیقه ت ببینی، ساتی ئاره زوو ره زامه ندیکی جه وه هری.

که ویلی به زه بیانه بوو یا نه، ئه و ئه مه ی ده ویست. به لایه ن که مه وه خاوه ن ده سه لاتیکی فراوانی مرۆفانه بوو.

هه موو ئه و ژنانه ی که ناسینی کوژران. چ مال ویرانییه که له باخچه ی جوانیی!

له ژیر شمشیردا پیروزیایان لیکرد. چی تر داوای ژنی نوئی نه ده کرد. جاریکی دی ژنان ده رکه و تنه وه.

ئه وه ی داوای ده که وت ده یکوشت، پاش راو یا شه راب رۆکردن¹¹ - هه موو داوای ده که وتن.

هه ر بو رابواردن ملی ئاژه له که شخه کانی هه لده کیتشا. ئاگری له کوژکان به ردا.

شالای برده سه ر خه لک و پاره پاره ی کردن.

حه شامات، سه رخانوی زیرین، ئاژه له جوانه کانیش له وی بوون.

ده کری مرۆف به خاپوور کردن دلخوش بیت و بگه شیتته وه ش به دل ره قی!

میله تیش بی فززه.

ئیساره یه کیان به شانازییه وه غار غارینی ده کرد. ئه جنده یه ک ده رکه وت، جوانیییه کی له راده به ده ری هه بوو، له سه رووی وه سف کردن. له شیوه و

روخسارییه وه، به لینی خو شه ویستییه کی دووپات بووه و ئالۆز ده رده که وت! به لینی به ختیاریییه کی له وه سف به دهر، به لکو به دهر له توانا!

شازاده و ئه جنده که له ناو چوون، رهنگبئی له ناو ته ندروستیییه کی جه وه هریدا له ناو چووبیتن. چۆن نه ده کرا به و جوژه نه مرن؟ واته هه ر دووک پیکه وه

مردن.

(11) شه راب رۆکردن: له یونانی و رۆمانی کۆندا. شه رایان بو خودا وه نده کانیا ن رۆده کردن، جوژه قوربانیییه ک بوو، به شیکه له که شه ئایینییه کانیا ن.

به لّام شازاده، له كوشكه كهيدا، له تمه نيكي ناساييدا مرد. شازاده
نه جنده كه بوو، نه جنده كه ش شازاده.

بو ناره زوومان موسيقي عاريفانه مان كه مه.

پيشانگا

قوشمه چييه هره به هيزه كان. هه نديكيان ده ستیان به سهر جيهانه كانتانا
گرت.

به بي پيويستي و بي نه وهی په لهی نه وهيان بيت كه توانا به ده گمه ن و
نه زمونوی هوشيار بيه كانتان بخه نه كار. چ زه لامي پينگه يشتون! چاوه
نه بله قه كانيان هه چه شنی شوی تاوستان، قرمزی و سیا، سی په نگينه،
پولاين، په نگين به نه ستيرهی نالتونی، روخسار شتواو، قورقوشمين،
په نگ زهر، سووتاو، دنگ كه رخی به فيز! به توند و تيزی باق و بریقانه
رييان ده كرد: - چنه لاويك هه ن- نای فرشته، چون ته ماشايان ده كرد؟
خاوه ن دهنگی سامناک و سه چاوهی ترسن. بو شار نيران تاكو پشت
نه ستور بن، به كه شخه بيه کی قيزليها توو پوشته بوو.

نای به هه شتی سه ختی چاره گرزی هار! به راوردکاری له نيوان
دهرويشه كانتان و گالته جار بيه دمه نييه کانی تر تاندا نييه. به جلويه رگی
تازه داهينراوه کانی زهوقی خه ونیکی ناخوش، شيوه ن و تراژيديايه کانی
پيگر و نيمچه خاوه نده روحانيه کان دهنوتن كه هه روه كو نه وهی كه
هه رگيز له ميژوو و نايه كاندا نه بوو بن. چينييه كان، هوتينتويه كان،
بوهيمييه كان، كورته بنه كان، كه متياره كان، مولوخه كان، شيتييه كونه كان،
شه يتانه سامناكه كان، ده له سهی ميللی و دايكانه، له گه ل راوه ستان و
نهرمونيانی ناره له كان تيكه ل ده كن. توانای نواندی شانونامه ی نوئ و
سترانی كيژوله كانيان هه بوو. شايه ری وه ستا، شوين و كاره كته ره كانيان
ده گورزی و كو ميداي موعناتيس بوويان پيشكه ش ده كرد. چاوان گرگرتوو،
خوينيش دم به گورانی، نيسقانه كانيش ده كشان و فرميسك و تورپه

سووره كانيش چوره يان ده هات. گالته جار بيه كانيان، يا ترسه كانيان،
ده قيقه يه يا چنه مانگيكي ده خاياند.

ته نها منم خاوه نی كليلی نه م پيشانگا كتيويه.

په يکه ريکی کون

كوره زرافه كهی "پان"¹² دهوری ته ویتل تاجه گوليلكه، تری كيويله ش
به دهوری چاوانت، دوو هه لماتی نايان، ده جولينه وه. پرومه تت خلتانی
شهرابی قاوه بی بووه، ناوا ده بن. دانه كانت ده برسكينه وه. سينه ت چه شنی
سيتار، له هه دوو باله زيرينه كه تيشه وه ناواز به رزده بيته وه. دلته له ناو
نه و سكه لیده دا، كه جووته سيكسی تيا نوستوه. پياسه بکه له شه وان،
به شيرينيه وه نه م سمته ت بجولينه وه، نه و سمته ی ديش، هه روه ها رانی
چه پتیش.

بوونه وه ری جوانی

به رامبه ر به به فر بوونه وه ريکی جوانی و بالا به رز. فيكه ی مهرگ و بازنه ی
موسيقياه کی نزم، نه م جه سته ی په رسته ن، فراوان ده كات و به رزی ده كات وه
و چه شنی تارماييه ك هه لده له رزی، برینی قورمزی و وسيا له و جه سته
شه نگه دا قه لبه زه ده كا. رهنگی تاييه تی ژيان تاريك هه لده گه ری، سه ما
ده كا، له ده وروبه ری روانگه¹³ به رز ده بيته وه، له وشوتنه ی كه بيناسازی
ده كری.

موچر كه كانيش به رزده بنه وه و دهمرخين، تاميكي هاجی نه م شوينه واران
به فيكه ی مهرگ و موسيقياه کی كه رخ پر ده بيت كه جيهان، دوور له
پشتمان وه، تورپی هه لده داته سه ر دايکی جوانيمان. - ده كشيته وه و ريک

(12) (Pin) پان: کوری "ديرمينه"، له ميتيولوزی يونانيدا خاوه نديکی پاسه وانی ميگه ل و
سروش و كه سكاپی ده كرد.

(13) (vision) روانگه: رؤية.

پراده و هستی. ئای! ئیسقانه کافمان به جهسته ی ناشقیکی نوی داپوشراون.

ئای بۆ روخساریکی خوئله میشین، ته غرای¹⁴ یال و بازووی کرستالین! ئه و توپه ی که پیوسته بکه و مه سه ری له نیو تیکه ل و پیکه لیبی دره خته کان و هه وای سووکدا.

ژینه کان

1

ئای بۆ شه قامه فراوانه کانی ولاتی پیروز، بۆ هه یوانه کانی په رستگا! چیان له براهمان کرد، که قسه نهسته قه کانی¹⁵ بۆ راقه ده کردم؟ له و کاته وه، له و شوپنه وه، پیهره نه کانم ده بیینی! ساته زیوینه کان و هه تا وه که ی ته نیشت پروباره کانم دینه وه یاد، دهستی ئاواپی له سه ر شانم، دهستبازیه کانیشمان له نیو کیلگه ی بیبه ردا.

په وه کوتری قرمزى به ده وری بیره کانددا گززه یان دئ. - دوور خراوه م لیرانه، دیمه نیکم بیینی که هه موو شاکاره دراماتیکیه کانی هه موو ئه ده بیاتی له سه ر نواندرا. سامانه نامۆکانتان پئ نیشان ده دم. به سه ر میژووی ئه و گه نجینانه دا پرا ده مینم که دۆزیتانه وه. ئه وه ی داهاتووش ده بیینم! حیکمه تی من چه شنی پاشه گه رانیی جیبی قیز لئ بوونه وه یه. ئه ری ده بئ عه ده می من چ بیت به رامبه ر به و چه په سانه ی که چاوه پروانتان ده کات؟

2

من داهینه ریکم گه لئ شایسته ترم له وانه ی که پیش من هاتوون، به لکو له موسیقی قازه نیکیش زیاتر، که شتیکی دۆزییه وه چه شنی کللی

(14) ته غرا: له بنه رتدا ئه م وشه یه تورکییه. جوړه نه خشیکه که له دیوکی پاره یا له سه ر پارچه زیو و خشلدا ده کریت.

(15) مه به ست له قسه نهسته قه کان: "سفر الامثال" که له عه ده ی کۆندا هه یه.

خۆشه و یستی. ئیستاش نه جیبزاده ی گوندیکی تفتی خاوه ن ئاسمانیکی قرچۆک، هه ولی ئه وه ده دم که یادگاری مندالیم، ده رۆزه که ر و شاگرد، یا هاتن به قابقابه وه و ده مه ته قئ و پینج شه ش بیوه ژنه که و چه ند شاییه کیش که که لله ی ره قم ئه وه ی لئ قه ده غه ده کردم که بگه مه ئاستی ئاوازی هه قاله کانم، به پینمه وه جو ش. له و به شه دلخۆشییه خاوه ندییه م په شیمان نیم: هه وای هه ژاری ئه م ئاواپییه تاله به شیوه یه کی پرا ده به ده ر گومانه سه خته که م ئا و ده دا. به لام ئیتر ئه م گومانکارییه ناکه ویتته کار، سه ره رای ئه مه ش له ژیر رکیفی هه ژانیکی نویم. - چاوه پروانی ئه وه م که بیه شیتیکی زۆر شه رانی.

3

دوانزه سالان ده بووم، له هه وره بانیکدا حه پس کرام، جیهانم ناسی، کو میدیای مرۆقایه تیم نه خشانند. له ناو عه مباریکدا فییری میژوو بووم. له چه ند جه ژنیکى شه وانه ی یه کئ له شارانی باکوور، تووشی ژنی هه موو هونه رمه نده کۆنه کان هاتم. له قه یسه رییه کی کۆنی پاريسدا زانیارییه کلاسیکییه کانیان پئ وتم. له باله خانه یه کی که شخه به رۆژه هلات ئابلۆقه دراو کاره مه زنه که م ئه نجام دا. خه لوه تی ده گمه نم تیا برده سه ر. خو پینم ده وله مه ند کرد. ئه رکه که م بۆ گه رایه وه: به لکو پیوست به خه و بیینی ش ناکات. له هه ققه تدا من خه لکی ئه و دیو گۆرم¹⁶، دادیش نییه.

سه فهر

زۆرم بیینی. روانگه م له سه ر هه موو ئاوازیک قبوول کرد.

زۆرم چنگ که وت. قبیژه و هاژه ی شاران، له ئیواره دا، له ژیر هه تاودا و هه میشه.

(16) ئه و دیو گۆر "outré-tombe": هیمایه بۆ شاتو بریان (1768-1848) له ژیر ئه م ناو نیشانه یاداشته کانی ده نووسی.

زۆرم زانی: هه‌لۆیسته‌کانی ژبان- ئای بۆ قیژه و هاژه و ئای بۆ روانگه!
سه‌فه‌ر به‌نیۆ سۆز و هه‌را و زه‌نای نوێ!

شاهانه

سبه‌ینیا نیک، له‌لای میلیله‌تیکه‌ گه‌لێ شیرین، ژن و پیاویکی شه‌نگ له‌ گۆره‌پانی گشتیدا هاواریان ده‌کرد. "هاورپیانم ده‌مه‌وی بیسته‌ شازن! ده‌مه‌وی بیمه‌ شازن!" پێده‌که‌نی و هه‌لده‌له‌رزوی. بۆ هاورپیه‌کانی ده‌رباره‌ی کشفات و نه‌زمونه‌ کۆتایی پێ هاتوه‌کانی قسه‌ی ده‌کرد. یه‌ک به‌سه‌ر نه‌وی تر دا ده‌بوورایه‌وه.

له‌ راستیدا نه‌و تاق به‌یانیه‌ بوونه‌ پاشا که‌ رایه‌خه‌ ئه‌رخه‌ وانیه‌کان له‌سه‌ر خانوه‌کاندا به‌رز ده‌کرانه‌وه، هه‌موو پاش نیوه‌رۆیه‌که‌ش به‌ره‌و دارستانی دار خورماکان هه‌نگاویان ده‌نا.

بۆ عه‌قاییک

تریه‌ی قامکیکت له‌سه‌ر ده‌هۆله‌که‌ هه‌موو ده‌نگه‌کان ئازاد ده‌کات و هاوتاواییه‌کی نوێ ده‌ست پێ ده‌کات.

هه‌نگاویکی تو، سه‌ره‌له‌دانی پیاوانی نوێیه‌ سه‌ره‌تای په‌وتیانه‌.

سه‌رت پشتمان لێده‌کات: ئه‌قینی نوێ! سه‌رت ئاورمان لێ ده‌داته‌وه، ئه‌قینی نوێ "بگۆره‌ قه‌ده‌رمان، ئافاتمان بده‌ له‌ بیژنگ، به‌کات ده‌ست پێ بکه‌"، زارۆکان سترانت بۆ ده‌چرن. "گه‌وه‌هه‌ری به‌خت و نیازمان به‌ره‌و کێ ده‌که‌یته‌وه‌ بیکه‌وه" تکات لێ ده‌که‌ن.

له‌ هه‌میشه‌بیه‌وه‌ هاتوو، به‌ره‌و هه‌موو جیگایه‌ک را‌ده‌بووری.

چیشه‌نگاویکی مه‌ستانه

ئای خێر و ئای جوانیم! که‌ره‌نای سامناک چیتر ساقمه‌ ناکات! تابلۆی ئه‌جندانه! بۆ یه‌که‌مین جار، شاباش بۆ کاریکی سه‌خت و بۆ جه‌سته‌ی سه‌مه‌ره‌. ئه‌مه‌ له‌ژێر پێکه‌نینی منالاندا رووی دا، هه‌ر به‌وانیش کۆتایی

دیت. ئه‌م ژه‌هره‌ له‌ ده‌ماره‌کانماندا ده‌می‌نیتته‌وه‌ تاکو که‌ره‌نا ژه‌نه‌کان دوور ده‌که‌ونه‌وه، ئه‌و کات به‌ره‌و نه‌شازی کۆن ده‌گه‌رپینه‌وه. ئای که‌ ئیسته‌ ته‌واو شایانی ئه‌م ئازارانه‌ین!

به‌گه‌رموگورپیه‌وه‌ ئه‌و په‌یمانه‌ سه‌رووی مرۆفانه¹⁷ کۆبکه‌ینه‌وه‌ که‌ بۆ جه‌سته‌ و رۆحی دروستکراومان دراوه: ئه‌م په‌یمانه، ئه‌م شیتیه‌! ئه‌م نه‌رمونیا نیه‌، ئه‌م زانیارییه‌، ئه‌م توند و تیژییه‌! سۆزیان داینێ که‌ دره‌ختی چاکه‌ و خراپه‌ له‌ نیۆ ئه‌م سیبه‌ره‌دا بنیژین، پاکیزه‌ی زۆرداریش بگواستریته‌وه، تاکو ئه‌قینی هه‌ره‌ خاویتمان به‌یتن. به‌م کتوپرپیه‌ ناتوانین ده‌ست به‌سه‌ر ئه‌م ئه‌به‌دیه‌ ته‌ داگیرین. به‌بلاوبوونه‌وه‌ی گولاو کۆتایی پێ دیت. پێکه‌نینی زارۆلان، پێده‌نگی کۆیلان، زوه‌دی عازهبان، سامناکی سیما و شتانی ئیره، به‌یادگاری ئه‌م ئیواره‌یه‌ پیرۆز بیت. ئه‌مه‌ به‌ده‌له‌ی ده‌ستی پێکرد و ئه‌مه‌ش به‌فریشته‌ی کلبه‌ و شه‌خته‌ کۆتایی هات.

ئیسواره‌یه‌کی بچووکی مه‌ستی پیرۆز! به‌لایه‌ن که‌مه‌وه‌ له‌ پیناوی ئه‌و ده‌مامکه‌ی که‌ دلت پێخۆش کردین. دلنیات ده‌که‌ین، مه‌نه‌جی! ئیمه‌ ئه‌وه‌ له‌ یاد ناکه‌ین که‌ دوینی پیرۆزبایی ته‌مه‌نی هه‌ر یه‌کیکمانت کرد. ئیمه‌ بروامان به‌ژه‌هر هه‌یه. ئیمه‌ ده‌زانی هه‌موو رۆژی هه‌موو ژبانمان به‌خشین. ئا ئه‌مه‌یه‌ سه‌رده‌می پیاوکوژان.

رسته

کاتی جیهان ده‌بیسته‌ تاقه‌ جه‌نگه‌لیکی ره‌ش بۆ چوار چاوه‌ی واق و پرمایمان، -ده‌بیسته‌ که‌ناری بۆ دوو مندالی دل‌سۆز، -ده‌بیسته‌ خانووی مۆسیقا بۆ دلۆقانی رۆشنمان، -ده‌تدۆزمه‌وه.

لیره‌ تاقه‌ پیره‌مێردیکی ته‌نها هه‌یه، هیمن و جوان، به‌ "که‌شخه‌یه‌کی نامۆ" ده‌وردراوه، -له‌به‌ر ده‌مت کړنۆش ده‌بم.

با هه‌موو یاداشته‌کانتم هینا بیته‌ دی، -با ئه‌و که‌سه‌ بم که‌ بتوانی بته‌ستیه‌وه، -ده‌تخنکینم.

(17) سه‌رووی مرۆفانه: (surhumain): فوق الانسانی.

کاتی گه لای به هیز ده بین، - کئی پاشه کسه ده کات؟ یا زور دلخوش - کئی ده بیته قه شمر؟ کاتی گه لای شه پخواز ده بین، - ده بیچ چمان لای بکه ن؟ خو ئارایش کهن، هه لپه پرن، پببکه نن. - هه رگیز ناتوانم خوشه ویستی له په نجه ره وه تور هه لده م.

- هاوړتییه ده ووزه کمه، زارو له ی زه به للاح! چهندی له لات وه کویه که، ئەم چاره په شیبیه و ئەم بگره و بهردانه و ئەم په شیوی منهش. خو ت پیمان هه وه گریته به دهنگی موسته حیلت، به دهنگت! کوزکه شتیکی تاقانه یه بو ئەم بی هیوا ییبیه چلیسه.

چینشته نگاویکی هه وورینی گه لاویژ، تامی خو له میش له هه وادا ده فری، - بوئی ته خسته له کوانودا عاره ق ده کات، - گو له کان خوسان - ویرانی پیاسه - غه می جو گه له ی کیلگه کان - بوچی تا ئیسته گه مه ی زارو لان و بوخور نییه؟

گوربسیکم له زهنگوله یه که وه بو زهنگوله یه کی دی پاکیشت، تاجه گو لینه شم له ده لاقه یه که وه بو ده لاقه یه کی دی، زریزه ی زریزینشم له ستاره یه که وه بو ستاره یه کی تر و سه ما ده کم.

ئو گو له به رزه به بی وچان دوو که ل ده کات. چ جادو و بازی له سه ر خو رنشین چهرمگدا هه لده ستی؟ چ چرو ی وه نه وشه یی دینه خواری؟

کاتی پاره وپوولی میلله ت له جه ژنی برایه تی خه رج ده کری، زهنگیکی ناگرینی په مه بی له ناو هه وردا ده زرینگیته وه.

تامی مه ره که بیکی چینی خوش زیندوو ده بیته وه، پودره یه کی ره ش به هیواشی ده باریته سه ر دوینی ئیواره م. چرای چلچرا خاموش ده کم و ده هاویژمه سه ر رایه خو روو له سیبهر ده کم، کیژنه کانم! شازنه کانم! ده تانبینم!

کریکاران

ئای بو ئەم چیشته نگاوه گه رموگوره ی مانگی شوو با ته. باشووری سه غله تکهر دپت و یاداشتی ئیمه ی عه به سی و به دبه ختیبه لاوه کانمان زیندوو ده کاته وه.

هینریکا ته نووره یه کی لۆکه ی چوارگوشه ی سپی و بو ری هه بوو، پیتی ده چوو له سه ده ی رابووردو وشدا له به ری کردبیت، کلاویکی ئویه دار و له چکیکی ئاوریشمیش. ئەمه غه مگینتر بوو له پرسه یه ک. له قه راغ شاردا پیاسه مان ده کرد. که شیش هه ورین بوو، ئەم بای وه شته ش هه موو بو ن ناخوشه کانی باخچه هه لکروو زاوه کانی کیلگه هیشکه وه بووه کانی بو ده هیناین. له زولکاویتک که سیلاوی پاشماوه ی مانگی رابووردوو بوو، له رچه یه کی به رزدا، ماسیبیه یه کجار بچوو که کانی نیشان دام.

شار و دوو که ل و ته قه ته قی کاسبکاره کانی، له و ریگاویانه دا دوامان ده که وت. ئای بو جیهانیتیکی دی، دانیشتون له لایه ن ئاسمان و سیبه رانه وه پیروزیایان لیکرا. باشوور، رووداوه کویره وه ریبه کانی مندالیم، بی هیوا ییبیه کانی هاوینم، ئەو به شه فه زعه ی هیز و زانیاریبه م که هه میشه به خت لیم دوور ده خاته وه، ده هینیتته وه یادم. نه خیر! ئیمه هاوین له م ولاته قه رچۆکه نابینه سه ر که هه میشه ماره برای هه تیوین. ده مه وی ئەم بازووه ره قه چیتر ئەم وینه ی ئازیز رانه کیشی.

پرده کان

ئاسمانی کریستالیبه خو له میتشینه کان. وینه ی نامۆی پردان، ئەمانه ریکن و ئەوانه قوقزین، ئەوانی دیش لیژده بنه وه و گو شه یی به سه ره ئەوانه ی پیشوودا ده چه میتنه وه، ئەم وینانه ش له بازنه رۆشنه کانی که نالدا نو ی ده کریته وه، به لام هه موو سووک و درپژ که که ناره کان هه لگری گومبه زه کانم نزم ده بنه وه و بچوو که ده بنه وه. هه ندی له و پرده هه لگری کولیتن. هه ندیکیان هه لگری ستوونی چاروگه ن، ئیشاره ت و په رژینه شاشه کان. ته خته نیرومیبه چکۆله کان تیبه لکیشی ده بن، داده چۆرین، تیله کانیش

به سهر که نارەکاندا بەرز دەبنەو. چاکەتیکی دەبینریت، رەنگی جلویەرگی تر و ئامیری موسیقایش. ئایا ئەمانە ئاوازی میللین، یا پارچە کۆنسیرتی نەجیبزادەکانن، یا پاشماوی سروودە جەماوەرییەکانن؟ ئاو شین و بۆرە، پان وەکو بازووی دەریا، - پزبسکیکی سپی لە ئاسمانەو دەیتە خواری و ئەم کۆمیدیایە خاپوور دەکات.

شار

من پزبسکیکی و هاوئیشتیمانییەکم قەد بێزاری شارێ نییم هەست بەنویتی بکا، چونکە بەدەرە لە هەموو زەوقە باوەکان، بۆ پازاندنەو دەرهو دەرهو خانووەکان، هەرەها بۆ نەخشەیی شارەکش. لێرە هەست بەهیچ شوێنەواری ئاسەواریکی پەرسن ناکەن. زمان و رەوشت گەراونەتەو هەرە ئاسانترین شیوەی دەربڕینیان، لە کۆتاییدا! ئەو ملیۆنەها خەڵکەش که پزبسکیکیان بەیەکتەرناستین نییە، بەشیوەیەکی هاوچوو، پەروەردە و پیشە و پیری دەهین، که پزبسکیکی رێرەوێ ژبان بەچەندین جار کورتتر بیت لەو دەرهو که ئاماری شیتی میللەتانی کیشوەر دەیکات. بەم جۆرە لە پەنجەرەکه مەو تارمایی نوێ دەبینم، لە نێو ئەستوورایی و دووکه ئی ئەبەدی رەژووەو سێبەرە دارستانیەکه مان، شەوی هاوینەمان لوول دەدات! خوداوەندی تۆلەیی نوێش، لەپیش خانووە قنجه لادییەکه که نیشتمان و دڵم، چونکە لێرە هەموو شتی بەمە دەچیت، - مەرگی بی گریان، کچۆلە چالاکه کان و کارکه ره که مان، ئەقینییکی رەشین، تاوانییکی دلفین لە نێو چلپاوی شەقام دەدرەوشیتەو.

شوین پاچکه

لای راست کازتووی تاوستان گەلا و هالا و دەنگە دەنگی سوچی ئەو باخچەیه لە خەو هەلەدەستین، تەپۆلکه کانی لای چەپیش لەسەر سێبەرە و نەوشەییەکاندا هەزاران شوین پاچکهی رینگای شیداری گرتۆتە خۆ. خۆییشاندا نییە ئەجندان. لە راستیدا: گالیسکهی پر لە ئازەلی دارینی

ئالتونی، ستوونی بەلەم و پەرۆی رەش، لە نێو غارغارینی بیست ئەسپی سیرکی خالخال، زارۆلە و پیاوانیش لەسەر پشتی ئازەلە هەرە واق و پرمایەکانیان، بیست گالیسکه، کۆم و ئارایش بەبەیداخ و گولدار مینا گالیسکه کۆن و ئەفسانەییەکان، پر لە منداڵ و توالی گەشاو، بۆ خۆییشاندا نییە گوندیانەیی قەرغ شار. - تەنانەت تابووتەکانی ژیر که پیری شەوین، کلاو ئەبەنووسەکانی بەرز دەکردهو، جوانووە شین و رەشەکانیشی دەقۆزتەو.

شاران

ئەمانە شارن! میللەتیکی لە پیناوی ئەلیگانیزەکان¹⁸ دروست کران و لوبنانەکانی خەونیش. شالیتی¹⁹ کریستالین و دارستانیکی لەسەر هیتلی ئاسن و خرۆکە نەبیراودا دەجولینەو. دەرچەیی چیا ناگرپتینەکان بەتۆپەل و لقە دارخورمای مسین زینار بەستن، بەشیوەیەکی هاوئاواز لە نێو گریدا نەعرتە دەکەن. جەژنە ئەقیندارەکان بەسەر جۆگە لە هەلوا سارووەکانی پشت شالیکاندا زینگیەیان دیت. راو زەنگۆل لە گەرۆوەکاندا هاوار دەکات. کۆمەلە گۆرانییێژە زەبەللاحه کان بەجلویەرگەکانیانەو غار دەدەن و هەرۆوە تیشکی دۆندەکانیش بریقەیان دیت بەیداغەکان. لەسەر خانووەکان، لە نیوهند کەندەکاندا "رۆلان" هەکان²⁰ جوامیری خۆیان جار دەدەن. لەسەر تەنگەرپیەکانی خەرەند و لەسەر خانووەکاندا بریقەیی ئاسمان چارۆگە هەلگرەکانی پاپۆران ئارایش دەکات. دوابەدوای دارمان جەژنی کیتلگە بەرزەکان که تیا یە سەنتۆریسە²¹ فریشتەییەکان لە نێو هەرەس هیتانی بەفردا پیش دەکەون. لەسەر ئاستە هەرە بەرزەکانی لوتکه شدا، زەریایەک

(18) ئەلیگانی: زنجیرەیه تەپۆلکه و گردن لەنیوان پینسلانیا و فرجینیا.

(19) شالی: جۆرە خانوویەکه بەتەختە و دار دروست دەکرت لە ناوچه شاخاوییهکاندا.

(20) رۆلان: لە رۆمانەکانی چاخەکانی ناوهندا، ناوی قارەمانییکە، سەرلهشکری خاچەرستانە. رامبۆ لە شیوەی کۆ بەکاری هیتاوه.

(21) سەنتۆری: جۆرە ئەسپیکە پیشەووی چەشنی مرۆقە و پاشەووی وەکو ئازەلیکی ئەفسانەیه. بەگۆرەیی ئەفسانەکان گوايه کاتی خۆی ژیاوه.

به له دایکبونی نه به دبی قینوسی شله ژاوه، پر له پاپوره موسیقاییه کان و ههرا و هوربای مرواری و بهرده نایابه کان، - دهریاش هندی جار به تیشکیکی کوشندهی تاریک داده گیرسی. له قه دپاله کانداهه سکانهی گولی گه وره به قه ده چک و په رداخه کافان مرخه دیته. له نشیوه کانیس کاروانی جنوکهی خه ونه کان، رهنگ شی و ماستین²² سه ره ده که ون. له وینده ریش، پییه کان له نیو درک و دال و سولا قدا، که له کیوییه کان شیر دیانا²³ ده مژن. سوزانییه کانی²⁴ قه راغ شار ده گرین، مانگیش ده سووتی و هه نسک ده دات. قینوس ده چپته نه شکه وتی ناسنگه ران و ده رویشانه وه. کومه له قه لایه یک بیری میلله ده چرن. له و کوشکانه ی که به هیسکان دروست کراون، موسیقاییه کی نادیار به رزده بیته وه. گشت نه فسانه کان گه شه ده که ن، هه لپه کانیس خو تور ده دن له شارو چکه کان. به هه شتی باهوزه کانیس هه رهس ده هینن. کیوییه کان به بی وچان له جه ژنی شه ودا سه ما ده که ن. بو سه عاتییک چوومه ناو قه له بالغی شه قامتیکی به غدا و بو کارتیکی نوی تیپیک گورانی ده چری، له ژیر شه مالیکی چردا، ده خولامه وه به بی نه وهی بتوانم خو له و تارمایییه جوانه ی شاخان بیاریزم که وای پیوسته ده کرد تووشی یه کتر بین.

چ بازوویه کی چاکن، چ کاتیکی خوشه که نه و ناوچه یه م بو ده گه رینیتته وه که وه نه وز و هه ره بچو و کترین بزوتنه وهی لیوه دیت؟

دوو ده روزه که ر*

برای به سزمانم! چ شه ویکی سه ختم چیشته! " له م پرۆزه یه دا هیچم چنگ نه که وت. به نوقسانی نه و گه مه م پیکرا. به هوی هه له ی من رهنگین گه رابینه وه مه نفا، دوو کوبله ". نه و شووم و بی تاوانییه کی گه لی ناموی بو

(22) ماستین: ئاره ئناوه بو ماست. وشه یکی داپتراره.

(23) دیانا: خودا وه ندیکی ئیتالیاییه.

(24) سوزانییه کان: مه به ست نه و ئافره تانه یه که هه میشه له گه ل باخوس دان: خوا وه ندی مه ی و رابوردن.

(*) مه به ست "رامبو" و قیلین "ه".

ده خواستم، پاشان هوکاری پارایی ده خسته سه ر. به گالته جار پییه وه وه لامی نه و جیهانه نه هریمه نییه م ده دایه وه و ده چوومه به رده م په نجه ره که. له پشت گونده که ی که تیپی موسیقارانه ی ده گمه نی لیوه ره ت ده بو، تارمایی که شخه یی شه وی داهاتووم ده خولقاند.

پاش نه و خو خافلانده ته ندروستییه (که م تا زور)، ده چووم له سه ر رایه خیکی پیوش راده کشام. به لایه ن که مه وه هه موو شه وی، هه ر که ده نووست، برای که ساس هه لده ستا، ده م گه نیو، چاوه لکولراو، - هه ره وه کو نه وهی خو ی له خه وندا بیینی! - به ره وه هه له که رایده کیشام هاواری خه ونه گه خو خه مۆکییه کی ده کرد.

له راستیدا به هه موو وریایییه کی هه زرمدا، نه وه م گرته نه ستو که بیگه رینمه وه دوخه سه ره تایییه که ی که کوری هه تاو بو، - ویل ده بووین، تویشوومان شه رابی نه شکه وتان و پسکییتی ریگاو بان، منیش به په له بو دوزینه وهی شوپنیک و شیوه یه ک.

شاران

نه که ره پۆلی²⁵ ره سمی ته حه ددای بوچوونه هه ره زله کان ده کات. مه حاله ده رپینی رۆژیکی ته لخ له لایه ن ئاسمانیکی خو له میشینینی به رده وام، ده ره شان وهی ئیمپراتوری خانووبه ره کان و به فری نه به دی سه رخاک. به زه وقی زلیه کی نامۆه هه موو سه رسورپنه وه ئاریشته کتوره کلاسییه کانیان لاسایی کرده وه. ده چمه پیشانگای تابلو له باره گایه ک که بیست جار له هابتون - کورت²⁶ فراوانتره. چ تابلویه ک! نه بوخوزنه سرتیکی نه رو بجی په یژه کانی وه زاره ته کانی دروست کرد، نه و فه رمانبه رانه ی که تاکو ئیسته تانیم چاوم پیتیان بکه ویت له [...] ²⁷ به فیزترن، به رامبه ر دیه نی پاسه وانانی کۆله گه کان و وه ستاکانی بینا هه لله رزیم. به گرت کردنه وهی

(25) نه که ره پۆل: به شیکی هه ره به رزی شاره کانی گرتیکه.

(26) هابتون - کورت: خانووبه ره یه کی شاهانه یه، له نزیک له ندن.

(27) له ده ستنوسه که ی رامبو، نه م وشه یه ناخوتندریتته وه.

خانوبه ره‌کان له شیوهی کۆمه‌ل، سه‌وش و سه‌رخانووه‌کان داخراو عاره‌بانچییه‌کانیان ده‌کرد. باخچه‌گشتیییه‌کانیش سروشتییکی سه‌ره‌تایی ده‌نویتن که هونه‌ریکی بالا ئه‌نجامی دابیت. گه‌ره‌که به‌رزه‌که‌ش به‌شی له وه‌سف به‌ده‌ری تیدایه: بازوی ده‌ریا، بچ به‌له‌م، چینه‌تزره‌شینه‌کانی نیو کۆرنیشه‌کان که هه‌لگری مۆمدانی گه‌ورن، لول ده‌دات. پردییکی کورت ده‌چیتته سه‌ر ده‌روازه‌یه‌کی نه‌ینی ژیر گومه‌زی سانت- شاپیل. ئه‌م گومه‌زه قه‌لغانییکی پۆلایی هونه‌رییه، ته‌وه‌ره‌که‌ی نزیک پانزه‌هه‌زار پیتییه.

له‌به‌ر چه‌ند خالیکی تپیه‌رگه‌ی مسین، سه‌ر خانوو‌کان، په‌یژه‌کان که ده‌وری سالۆن و کۆله‌گه‌کانیان داوه، وام هه‌ست کرد که ده‌توانم قوولایی شاره‌که‌ی پچ بزانه! شتیکی سه‌مه‌ره‌بوو که ده‌رکم پچ نه‌کرد: ده‌بی ناستی گه‌ره‌که‌کانی سه‌ر و ژیری ئه‌کرۆپۆل چه‌ند بن؟ مه‌حاله زانیی بو‌عه‌ریی ئه‌م زه‌مه‌نه‌ی ئیمه. گه‌ره‌کی بازرگانان بازنه‌یه‌کی یه‌ک شیوازه، له‌گه‌ل سالۆنی که‌وانه‌دار. دوکان نابینریت، به‌لام به‌فری سه‌ر شوسته‌پلیشاوه‌ته‌وه، چه‌ند ناباییکی²⁸ ده‌گه‌من، چه‌شنی پیاسه‌که‌رانی سه‌به‌ینانی یه‌ک شه‌موانی له‌ندن، به‌ره‌و گالیسکه‌گه‌وه‌ه‌رینه‌کانیان ده‌چن.

چه‌ند قه‌نه‌فه‌یه‌کی مه‌خمه‌ل سوور: خوارده‌وه‌ی پۆلین پینشکه‌ش ده‌که‌ن، نرخه‌کانیان له‌نیوان هه‌شت سه‌د و هه‌شت هه‌زار روپییه‌دایه. له‌جیاتیی ئه‌وه‌ی له‌م گه‌ره‌که‌ بازنه‌یییه‌دا بییر له‌گه‌ران که‌مه‌وه به‌دوی شانۆدا، به‌خۆ ده‌لیم ده‌بی له‌ نیو ئه‌م دوکانانه‌دا به‌پیتی پتیویست درامای تاریک هه‌بیت. به‌لام پیتی ده‌چن یاسا تا بلتی نامۆ بیت، ده‌ستبه‌رداری ئه‌وه ده‌بم که بییریکی له‌لای خۆ دروستکه‌م ده‌ریاره‌ی سه‌رچالانی ئه‌م شوینه. قه‌راغ شار وه‌کو شه‌قامی پاریس شه‌نگه، به‌ختیاره به‌رووناکی. نیوه‌ندی دیوکراسی چه‌ند سه‌د که‌سیک ده‌گرته‌ه‌خۆ. لیره‌ش خانوو‌کان یه‌ک له‌ دووی ئه‌وی تره‌وه‌ نایه‌ن، قه‌راغ شار به‌شیوه‌یه‌کی نامۆ له‌گه‌ل گوندا تیکه‌ل ده‌بیت،

(28) ناباب: له‌ هیندستانی ئیسلامی به‌ حاکمی ناوچه‌یه‌ک ده‌وتریت یا به‌ ئه‌فسه‌ری سولتان. له "نواب"ی عه‌ره‌یییه‌وه‌ وه‌رگیراوه.

ناوچه‌که رۆژئاوای ئه‌به‌دی پیر له‌ دارستان و دار و دره‌ختی نایاب ده‌کات که نه‌جییزاده‌کیوییه‌کان رۆژنامه‌ی خۆیان له‌ژیر رووناکی ده‌ستکرد راو ده‌که‌ن.

ئیشکرتن

1

ئه‌مه‌ پشوو‌ی رووناکه، نه‌ تا، نه‌ داهیزراوی، له‌سه‌ر رایه‌خ نه‌ له‌ وه‌رگادا نییه.

ئه‌مه‌ براده‌ره، نه‌ گه‌رم و گور نه‌ ده‌غه‌زار. براده‌ره.

ئه‌مه‌ خۆشه‌ویسته‌ نه‌ نازارده‌ر نه‌ نازارچیژ. خۆشه‌ویسته.

هه‌وا و جیهان به‌بی گه‌ران ژبان.

- که‌واته ئه‌مه‌ بوو؟

- خه‌ونیش فینک دادی.

رووناکی به‌ره‌و کۆله‌گه‌ی باله‌خانه‌ ده‌گه‌رته‌وه. له‌م سه‌ر و ئه‌وسه‌ری هۆله‌که، دیکۆر ئاسایی، په‌یژه‌ هارمۆنییه‌کان یه‌ک ده‌گرن. دیواره‌که‌ی به‌رامبه‌ر ئیشکرت دووپات بوونه‌وه‌یه‌کی پسیکۆلۆژی به‌شه‌کانی فریزه²⁹، سیپالی ئه‌مۆسفییری و رووداوه‌ ژبولۆژییه‌کان. خه‌ونییکی توندوتیژ و خیرا هی کۆمه‌له‌ عاتیفه‌یییه‌کان له‌گه‌ل بوونه‌وه‌ری میزاج جیاوازی نیو هه‌موو دیه‌نه‌کان.

2

له‌ شه‌ودا، چرا و مافووره‌کانی دوینی ئیواره‌هاژه‌ی شه‌پۆلانیان هه‌یه، به‌دریژای جه‌سته‌ی پاپۆر و ده‌وربه‌ری پرده‌که‌ی پاشکۆ.

ده‌ریای دوینی ئیواره، چه‌شنی مه‌مکۆله‌کانی ئه‌میلیایه.

به‌ره‌کانی قه‌د دیوار، تاکو ناوقه‌دی، ده‌وه‌نی سوورمه‌داره، به‌زومه‌رهد بۆیاغ کراوه، که‌ کووکوختی دوینی ئیواره‌ خۆیان فری ده‌ده‌نه‌ باوه‌شبییه‌وه.

(29) فریز: به‌و نه‌خشه‌ ده‌رپۆقیوانه‌ ده‌وتریت که‌ له‌سه‌ر دیواردا ده‌کرت.

پلاکی³⁰ خانووه ره شه که، هه تاوه راسته قینه کانی که ناری لمین: ئای!
ئا ئه م جار، بییری سیحر و تاقه دیمه نی کازتیه.

سۆفیکه ری

له قه دپالی ته پۆلکه که فریشته کان کراسه خوریبه کانیان له ناو گزۆگیای
پۆلایین و زومه پرددا باده دهن.
کیلگه کانی گر تاکو دۆندی گرده کان قه له مبارز دهن.
له لای چهپ خۆلی ترۆپک، پیتشیل له لایه ن هه موو پیاو کوژان و هه موو
جهنگه کانه وه و گشت هه را و زه نا کاره سات ئامیزه کان دوا ی لیتیبیه که ی
ده که ویت.

پشتی ترۆپکه لای راستیش هیللی رۆژه له لانه کان و پیتشکه و تنه کان.
سه ره رای ئه وه ی که ئۆبه که ی سه ر تابلۆکه به هاژه ی غل خوار دوو دروست
بووه به ره و مرواریبه کانی ده ریا و شه وانی مرۆقانه گورگه لۆقه یه تی.
شیرینی گولدار ی ئه ستیره کان و ئاسمان و ئه وه ی ماوه ته وه، به رامبه ر
ته پۆله که سه به ته ئاسا داده به زن، - به ره و روومان، که ندر په که ی خواره وه
بۆندار و شین هه لده گه ریتنی.

کازیوه

با وه شم بۆ کازیوه ی هاوین کرده وه.
هیشتا هیچ شتی که له سه ر رووی کۆشکه کاندانه ده جوو لایه وه. ئاو مرد بوو.
سه ر یازگه کانی تاریکی رچه ی دارستانه کانی جی نه ده هیشتا. رۆیشتم،
هه ناسه وریاکان و شله تینه کانم هینایه ئاگا، به رده نایابه کان ته ماشایان
ده کرد و باله کانیش به بی ده نگ به رز ده بوونه وه.
پرۆژه ی یه که م، له و رچه یه ی که پر له بریسکانه وه ی ته ر و بی ره نگ بوو،
گولتی بوو ناوی خۆی پی و تم.
به تاقگه ی قه زه ردی بلا بووه وه ی نیو سه رووه کان پیکه نیم: له دۆنده

(30) پلاک: ته خته ی ناو نیشان، که له پیتش خانوودا هه لیده واسن.

زیوینه که دا ژنه خوا وه نده که م ناسیبیه وه.

ئا له و کاته دا چارشیتیه کانم یه که له دووی یه که هه لمالی. له کۆلانه که دا،
به بازو و راوه شانده وه. له دهشتا بییه که که به که له شتیرم راگه یاند. له شاره
گه وره که دا به نیتو زه نگول و گومبیه زه کاندای غاری ده دا، وه کو ده رۆزه که ر
به سه ر شۆسته مه رمه رینه که دا رای ده کرد، راوم ده نا.
له سه رووی کۆلانه که دا، نزیک دارستانی ژاله، به چارشیتیه کۆبووه کانی
ده ورمدا، که میتکیش هه ستم به جه سته زله که ی کرد.
کاتی ها تنه وه ئاگا نیوه رۆ بوو.

گول

لهسهه په پيژهي زيرين، - له نيو نويي ناوريشمين، تول خوځه ميشين، مه خمه لي سوز و له گهني كريستالين وه كو مسي بهر هه تاو رهش داگه راو، - ديژيتال¹ ده بيبنيم لهسهه مافووري هيل زيوين ده كرتينه وه، چاو و قزبش.

پارچه ي زيري زهره بهسهه نايقيدا په خشاوه، كوځه گهي داركاژيش گومبه زيكی زومه رده هله گرن، چه پكه نه تلله سي چه رمگ و گوجاني باريكي له علي دهوري گول ه باغي ناويني داوه.

چه شني خوداوه نديك چاو گه وره و شين و شيوه به فرين، دهريا و ناسمان جه ماوه ريكي لاو و گولي به هيتز به ره وه هيوانه مه رمه رينه كان را ده كيشن.

شه وانیکي تورهات

فوويه ك كه ليني نويي له نيو بهر به سته كاندا ده كاته وه، - جولانه وه ي بنميچه سوواوه كان ده شيويني، - سنوري خانوه كان په رش و بلاو ده كاته وه، - ده لاقه كان ده كوژينيته وه، - له سه رووي رزه كه، له سهه پي خوم دابوه بهر زيرابه كه، - دابه زيمه ناو گاليسكه يه ك كه به باشي چاخه كه ي خوي به ناوينه قوقزييه كاني ده سنیشان ده كرد، چوارچيوه قوپاوه كاني و قه نه فه چه ماوه كاني. تهره هله گري وه نه وزی من، دووره په ريز، خانووي شوانانه ي گه لويي من، گاليسكه كه به سهه چيمه ني شارپي كال بووه داده چه مييه وه: له خيچييه كي سه رووي ناوينه كه ي لاي راستيش وينه ي مانگي رهنگ زهره ده خوليتته وه، گه لاي داران، مه مكو لانيش، - سهوز و شينيكی يه كجار توخ وينه كه داگير ده كهن. له خاكي به رده لاند ا نازه له كان به رهلان.

- ليره فوو بز باهوز ده كريت، سو دومه كانيش - نوره شه ليمه كانيش، - نازه له

(1) ديژيتال: روه كيكی ژه هراوييه، بهرزه، هيتشوه گول ده كريت، له چه شني په نجه به قه ديا شور ده پيته وه.

درنده كان و له شكره كان،

- (ايا مه يته ره كان و نازه له كاني خهون ده گه رينه وه ژير دره خسته هه ره خنكاوه كان، يو نه وه ي تاكو چاوان نغروم كه نه كانيي ناو ريشمه وه)

- بماننين، قامچي خواردوو به نيو ناوه به خوره كان و خواردنه وه په رش و بلاوه كان، به سهه ر چه په ي سه گاندا غل بينه وه...

- فوويه ك سنووري خانوه كان په رت و بلاو ده كاته وه.

ده ریاوانی

گاليسكه زيوين و مسينه كان-

پيشه كي زيوين و پولا ييني پا پوران-

له كه فاو ده دن.

كوته رهي دركه كان بهرز ده كه نه وه.

ته زووه كاني لاند²

شوين پاچكه فراوانه كاني كساني ده ریا، -

بازنه ي به ره و روزه لات ده خزين.

به ره و كوځه گهي جه نكل، -

به ره و رهنكه تور دراوه كان،

كه سووچه كانيان بهر گيژه لوو كه ي تيشك ده كهن.

جه زنی زستانه

تا فگه له پشت زنجي نويي را- كو ميدييه كان ده زرين گيته وه. چلچراكان ده كشين، له نيو باخچه و ره وته نزيكه كاني مياندر³، - كه سك و سوورايي خورتاوا. حورييه كاني هوراس⁴ كلاوي ئيمپراتوريه كه ميان له سه ره، - هه لپه ركيي سيبري، چينبييه كاني بوشي⁵

(2) لاند: بهو پارچه زهوييه ده وترتيت كه تنها چند جوره روه كيكی لين ده رويت.

(3) مياندر: روو باريكه له توركي، ده رزيته درياي ئيجه وه.

(4) هوراس: مه بهست له شاعري لاتينبييه.

(5) بوشي: مه بهست له هونه رهندي فهره نسييه (۱۷۰۳-۱۷۷۰).

پاراپی

تایا ئەو دەتوانی له تمووحه پیتیشیلکراوه ههتا ههتایانهم خوش بیته، - که کۆتاییهکی فهپ، سهردهمی نهبوونی چارهسهرکات، - که رۆژتیکي سههرکهوتوو لهسههر شوورهبی گیلپیه قهدریبهکامان بمانخهوینتی؟
(ئای بۆ دارخورماکان! بۆ مرواریبهکان! بۆ خوشهویستی، بۆ هیز! له ههموو بهختیاری و سههریهرزیهک بهرزتر! له ههموو باریک و له ههموو شوپتیکدا، نههریهنیک، یهزدانیک، - لاوتیتی ئەم بوونهوهدهی ئیره: من!)

با رووداو له رادهبهدهره زانستییهکان و بزوتنهوهی بریانهی کۆمهلایهتی تازیز بن، چهشنی گهراوهوهی لهسهرخۆی گهردن تازادبوونی ههول... بهلام خۆینمژ⁶ سالارمان دهکات، داوامان لێ دهکات رابویرین له گهڵ ئەوهی که بۆمانی بهجی دههیلتی، یا بهجۆرتیکي دی، عهنتیکهتر بین.
گهزانه نیو برین، له نیو ههواي داهیزراو و دهريا، نیو تازار، نیو بی دهنگی ئاووههواي کوشنده، نیو ئەشکهنجیهی دهم بهخهنده، نیو بی دهنگیبهکی لینیجی سهخت.

شار

له دهريهندي ئەندیگۆوه تا دهريای ئوسیان، لهسهر لی پهमेبی و نارنجی که ئاسمانی شهرايی شویریبهتهوه، ههه ئیسته سههرکهوتن و شهقامه کریستالییهکان بری ههه ئیسته لهلایه خیزانه گهنجه ههژارهکانهوه نیشتهجین که خۆراکیان له لای میوه فرۆشهکانه. دهولمهندی نییه. -
شار!

له بیابانیکي قیرهوه له گهڵ چینی تهوموژی یهک له دووی یهک بهکۆمهڵ، قیز لێ بووهوه، بهرهو ئاسمانی قوپاو، گهراوه، دابهزو، دووکهلیکی

(6) خۆینمژ (Vampire): له بیروباوهره خرافاتهکانی رۆژئاوا، خۆینمژ هیمایه بۆ مهرگ، که شهوان تابووتی خۆی جی دههیلتی و دواي زیندوان دهکویت تاکو خۆینبان مژی.

پهشی دزیو دروست بوو، که دهتوانی ئوقیانوس بخاته پرسه، تهپلهسهه، پهروهوه، گهمی، سمت، غار دهدهن.
- جهنگه!

سههر بهرزکهوه: ئەم پرده دارینه، کهوانهیییه، دواباخچهی سههوهی⁷ سامهربيه⁸ چرایهکی قامچی خواردوو به شهویکی سارد ئەم دهمامکانه رۆشن دهکاتهوه، پهربيه گیله کراسی هاوارینهکه⁹، له خوارووی رووبارهکه، ئەم کهلهسههر رۆشانهی کیتلگهی پاقلهکه - دۆناودۆنهکانی دیش - گوند.
ریتگاگان به پهڕزین و دیوار دهوور دراو، بهزهحمهت باخچهکانیان گرتوته خۆ و گوله دزیوهکانیش که بهخوشک و دل ناو دهبرین، دیمهشق ماندووی کهنهفتییه، خاوهنداریبهتی ئەجنده ئهريستۆکراتییهکانی پشت رینانی، یابانی، گۆرانی، هیتستا دهشبیت پیتشهوازی له موسیقای کهونینهکان بکهن. خانیش ههتا ههتا داخراو. شازاده ههه، ئەگهريش سهرقال نیت، خۆیندنی ئەستیرهکان - ئاسمان.
بهیانییهکهی لهگهڵ ئەو، له نیو کهرته شهخته شهپتان کرد، لیتی کهسک، سههۆل، بهیداخی رهش و تیشکی شین و گولای ئهرخهوانی ههتاوی پۆلهکان¹⁰، - هیزی تۆ.

بههري

گهلی پاش رۆژان و وهزان، بوونهوهران و ولاتان، بهیداخی گۆشتی خۆینینی سههر ئاوریشمی دهرياکان و گولی پۆلهکان، (بوون نییه).

(7) سههوه (Potager): مهبهست لهو باخچانهیه که تهرخان دهکریته بۆ چاندنی ئەو روهکانهی که شویری پی لیده نریت.

(8) سامهري: شاریکی کۆنی فهلهستییه، جارن پایتهختی شانهشینی ئیسرائیل بووه.

(9) هاوارین: له هاوارهوه وهگیراوه. بهو شته یا ئەو کهسه دهوتریت که سروشتی هاواری هه بیته.

(10) پۆل: پۆلی باکوور و باشووره.

گهردن نازاد له كه رهنا كونه كاني قاره مانيتي. كه تا ئيستاش شالا و بۆ دل و سه رمان دههينن- دوور له پياو كوژاني پيشوو.

ئاي! بۆ بهيداغي گۆشتي خوئينيني سه ر ئاوريشمي دهرياكان و گولي پۆلهكان، (بوون نيبه).

شيرينييهكان!

كانييه هه لچوهكان، بهرپيژنه ي شهخته دادهبارن، . شيرينييهكان! - گري بارانوي باي مرواريبهكان له لايه ن دليكي زه ميني هه ميشه رهش داگهراوهوه فري درايبته بهرمان.

- ئاي جيهان!

(دوور له ته مه لخانه كونهكان و بلتسه كونهكان، كه گوپيان له ده بو و هه ستيان پي ده كرد)، كانييه هه لچوهكان و كه فاههكان. موسيqa، كه ندرهكان ديتته هاژه و سه هۆله ئه ستيره ييهكان پيكدادهدات.

ئاي بۆ شيرينييهكان، ئاي بۆ جيهان، ئاي بۆ موسيqa! لي رهش، شيوه و ئارهق و قژ و چاو، سه ر ئاو كه وتوون. رۆنه كه چه رمگه كانيش، كولاون. دهنگي ميينه ش ده گاته قوولايي ئاگريژين و نه شكه وته كاني پۆلين. بهيداغ...

هه راج

بۆ فرۆشتن ئه وه ي كه جوله كهكان نه يانفرۆشت، ئه وه ي نه نه جيبزاده، نه تاوان، تاميان نه كردوه، ئه وه ي ئه قيني نه فره ت ليكراو و پاكيزه يي دۆزهخي جه ماوه ر نايزاني، ئه وه ي نه زه مه ن و نه زانست دركي پي نه كردوه.

دهنگه دووباره دروستكراوهكان! هۆشباري برايانه ي گشت وزه ي كۆزآل و ئۆركيسترالانه و ته تبليقه كتوپره كانيان، ريكه وتيكي ده گمه ن، بۆ نازادكردني هه سته كامان!

بۆ فرۆشتن جه سته ي پي نرخ، به دهر له هه موو ره گه زي، له هه موو جيهاني، له هه موو جنسي، له هه موو نه وه يهك! دهوله مه ندييه هه لچوهكان هه موو

ته لاشي!

هه راجي مرواري نه پشكيتراو!

بۆ فرۆشتن فه وزاي جه ماوه ر، رازي بوونيكي بي به ريه ست بۆ به هره وه ره به رزهكان، مه رگي دژوار بۆ دلسۆز و دلداران!

بۆ فرۆشتن خانووبه ره و كۆچكردن، وه رزش، گه مه ي جنۆكان و فه راحييه كي ته واو و هه را و زه نا و ئه و بزوتنه وه و ئاينده يه ي كه ده يهيننه دي.

بۆ فرۆشتن ته تبليقاتي ژماره و بازه¹¹ هاوئاوازه نامۆكان. پي كگه يشته كان و شيوازه گومان لينه كراوهكان، ده ست به سه رگرته كتوپرهكان، بازيكي شيتانه و هه تا هه تايي به ره و دره وشانه وه ناديارهكان، به ره و له ززه ته هه ست پي نه كراوهكان و، - بۆ نه يتييه سه مه ره كاني هه ر فه سادئ-حه زيكي سامناكيش به ره و هه شامات.

بۆ فرۆشتنه جه سته و دهنگ، دهوله مه ندييه ي كه ناهي نريته زمان، ئه وه ي كه هه رگيز نافرو شريت، فرو شيارهكان هيشتا له هه راج نه بوونه ته وه! به م زووانه ش ريبوارهكان كالاكانيان ناده نه وه.

ئه جنده

1

له پيناوي هيليندا، شيله ي دره خته رازاندنه وه كاني ژير سي به ري عازهبان و بريقه هيمنه كاني بيدهنگي نه ستيران يه كيان گرت. گه رموگوري هاوين به ئامانه ت درايه بالنده لالهكان و فه ريكي پيوستيش درا به گه مييه كي پرسه داري نرخ نه زانراو له لايه ن ده سكي ئه قينه مردووهكان و گولاوه په رت و بلاوهكان.

- پاش وچاني ئاوازي دارفرۆشان له نيو دهنگه دهنگي سيلاوتيكي ژير كه لاوه كاني دارستان، زهنگوله كاني ئاژه لانيش له زايله ي نيو دۆل، قيژه و هاواري دهشتاييه كانيش.

(11) باز: مه به ست له بازدا نه.

له پیتناو مندالیی هیلین فهروو سیبهر ههلهرزین . سینهی ههژاران و ئەفسانهکانی ئاسمان.

چاوهکانیشی و سهما بهرزکهشی، تهنانهت له نیو بریقه نایابهکانیش، له نیو کارلیکردنه ساردهکان و لهززهتی دیکۆر و ساته دهگمهنهکان.

جهنگ

2

له مندالییدا هندی ئاسمان بینایمانی تیش کرد: هه موو کاره کتارهکان فیزیۆنومییمان جوئ کردهوه. دهردهکان تووشی کارلیکردن هاتن، ئیسته، دووپات بوونهوهی ئەبهدی ساتهکان و بی کوتایی ماتماتیکهکان له م جیهانه دهرم دهکن که تووشی هه موو سهرکهوتنه مهدهنییهکان هاتم، مندالییهکی نامۆ و سۆزیکي فراوانه، ریتلیگیراوم. - خهون به جهنگیکهوه دهبینم، به ماف و هیزهوه، به لۆژیکي دهرک پی نه کراوهوه. ئەمهش ئاسانه چهشنی رسته یه کی موسیقی.

لاویتی

1

یهکشه ممه

حیسا با ته کان له لایهک، دابه زینیکي بی مه فهری ئاسمان و زیارهتی یاداشتهکان و وانهی کیش و خانوو و سهر و جیهانی فیکریش داگیر دهکن.

- ئەسپیک خیرا له گۆره پانی قهراغی شار، به درپژایی کیتلگه و دهوه نهکاندا غار ددهات، رشانه وهیه کی خۆله میشین به ره لای کردووه. ئافره تیکي کۆله واری دراما، له شوینتی، له جیهان، له پاش دستبهردارییه کی چاوه پروان نه کراو، ده نالینتی.

چه ته کان پاش ره شه با داهیتزاون، سیامه ستیی و برین. زارۆله کان

به درپژایی پرویاره کان خنکاوی دهستی نه فهدتن.

دهست به دهرز بکه یه وه له نیو ههراو و هوربای کاریکي لووشدهر که له نیو چه شامات گرت ده بیته وه و بهرز ده بیته وه.

2

سونی*

پیاویکی بنه ما ئاسایی، ئایا له ش وه کو میوه یه ک هه لواسراوی باخچه نه بوو، ئای بو رۆژگارانی مندالی! جهسته گه نجینه یه ک بوو بو به فیرۆدان! - ئای بو خۆشه ویستی، ترس، یا هیزی دهروون¹²? خاک ئەم دیوو ئەو دیویکی به پیتی له میر و هونه رمه ندان هه بوو، له نه وه و ره گه ز که به ره و تاوان و پرسه پالی پتیه دهنان:

جیهان بهخت و ترستانه. به لام ئیسته، ئەم کاره ته واو، تو حیسا به کانت، تو، بیوچانه کانت، ئیسته ته نهها سه ما و دهنگتان هه ن، دیاری کراو نین و زۆرلیکراو نین، سه ره رای ئەم وهرزی ئافراندن و سهرکه وتنه، - له مرۆفایه تی برایانه و نه پیتی له نیو گهردوونیکي بی وینه، - ته نهها ئیسته هیز و ماف سه ما و دهنگی به نرخ رهنگ دده نه وه.

بیست ساڤ

3

دهنگه دانشه دوورخراوه کان... پاکیزه یی جهسته به تالیی داروخاوه... ئاداژتیو، ئای خۆپه رستییه هه تا هه تاییه که ی هه رزه کاری! گه شینییه کی چالاک: ئەم هاوینه جیهان چه ندی پر له گول بوو! ئاواز و شیتیه مردوو هکان... جۆقه، بو هیمن کردنه وه ی بی توانایی و ونیی! جۆقه یه ک له

(*) جۆره شیعریک له چوارده دیر پیتیک دپت.

(12) دهروون (Psychè): مه به ست خودای دهروونه له میتولۆژیای یونانی کۆندا، له مه وه وشه ی سابکلۆژی یا بسیکلۆژی داده رپژری.

شووشه و له ئاوازه شهوینهکان... له راستیدا ده‌ماره‌کان خیرا هه‌لده‌چن.

4

هیشتا له ئەزمونی¹³ پیر- ئەنتوان دایت. یارییه گه‌رموگوره‌کان هه‌لقاچینراون، تیکی¹⁴ فیزی مندالانه و داروخان و سامناکی. به‌لام تو‌دهست به‌م کاره ده‌کە: هه‌موو پیداو‌یستیییه هاوئاوازییه‌کان و ئه‌رشیته‌کتوره‌کان له ده‌وری ته‌ختدا تووشی کارلیتکردن دین. بوونه‌وه‌ری ته‌واو، چاوه‌ری نه‌کراو ده‌چنه ژیر پکیفی تاقی کردنه‌وه‌کانتیه‌وه. له ده‌وربه‌رت، خه‌والوانه هه‌لده‌چن فزولییه‌تی حه‌شاماته‌کۆنه‌که و که‌شخه‌یی رابواردنیکی پووج. یاداشت و هه‌سته‌کانت ته‌نها ده‌بئه‌ خۆراکی هیزی ئافراندا. به‌لام جیهان، پاش رویشنت چی به‌سه‌ر دیت؟ له هه‌موو حاله‌تیکدا، له رووکه‌شی ئیسته‌دا، هیچ شتیک نییه.

شاخه‌ ده‌ریا*

کازیوه‌ی زبیرین و ئیواره‌ی هه‌لله‌رزو، به‌پانایی ئەم خانووه‌ گه‌مییه‌کان ده‌دۆزنه‌وه، له‌گه‌ل ده‌وربه‌ره‌که‌ش شاخه‌ ده‌ریایه‌ک پیک ده‌هین چه‌شنی ئیپیر و پیلوینتیز¹⁵ ده‌کشین، یا چه‌شنی دوورگه‌ یابانییه‌ گه‌وره‌که، یا سارای عه‌ره‌ب! چونه‌ ژووره‌وه‌ی نویتکه‌ران په‌رستگا‌کان رو‌شن ده‌که‌نه‌وه، دیه‌نه‌ فراوانه‌کانی قه‌لای که‌ناره‌ نویتیه‌کان، ته‌پۆله‌کان به‌گولی گه‌رم و جه‌ژنی سۆزانییه‌کان ئارایش بوو، جوگه‌له‌ گه‌وره‌کانی قه‌رتاجه‌ و شوسته‌کانی قینیسایی ته‌ماوی، هه‌لچونه‌ خاوه‌کانی ئیتان و¹⁶ درزی

(13) ئەزمون: لیره به‌مانا مه‌سیحیه‌که‌ی به‌کاره‌ینراوه. مه‌به‌ست له‌ ئەزمونه‌یه‌ که‌ خودا مرۆڤی خۆی پێ تاقی ده‌کاته‌وه.

(14) تیک (Tic) به‌و جوژه‌ جولانه‌وه‌ ده‌وتریت که‌ له‌ مرۆف توانای ئەوه‌ی نییه‌ کۆنتروۆلی بکات.

(*) شاخه‌ ده‌ریا: جوژه‌ شاخیکه‌ به‌سه‌ر ده‌ریادا ده‌کش و به‌رز ده‌بیتته‌وه.

(15) ئیپیر: ناوچه‌یه‌که‌ له‌ یۆنان. پیلوینتیز: نیمچه‌ دوورگه‌یه‌کی یۆنانییه.

(16) ئیتان: چیا‌یه‌کی ئاگرپه‌رژینه‌ له‌ ئیتالیا.

گولان و ئاوی شه‌خته، حه‌وزی جل شوشتنه‌کان به‌چناری ئەلمان ده‌وردراوه، بناری باخچه‌ ده‌گمه‌نه‌کانیش له‌ سه‌رووی دره‌خته‌ یابانییه‌کانه‌وه‌ شو‌ر ده‌بئه‌وه، سیمای¹⁷ بازنه‌یی «رۆیال» و «گران» ی سکاریلو یا بروکلین، هیله‌ ئاسنینه‌کانیان له‌ ته‌نیشت، یا له‌ قوولایی یا له‌ سه‌رووی ئەم میوانخانه‌ هه‌لبژارده‌ییانه‌ی هه‌موو میترووی خانووبه‌ره‌ هه‌ره‌ نایابه‌کان و نامۆکانی ئیتالیای و ئەمه‌ریکا و ئاسیان، که‌ په‌نجه‌ره‌ و هه‌یوانه‌کانیان که‌ ئیسته‌ پرن له‌ رو‌شنایی و خواردنه‌وه‌ و شه‌مائی ده‌وله‌مه‌ند، کراونه‌ته‌وه‌ بو‌ ئه‌ندیشه‌ی رپیواران و نه‌جیبزادان. - که‌ ئاماده‌ن به‌و روژگاره‌ بو‌ تارانته‌یه‌کانی که‌ناره‌. به‌لکو‌ بو‌ گۆرانییه‌کانی نشیوه‌کان که‌ نیشانه‌ی هونه‌رن، بو‌ ئەوه‌ی به‌جو‌رتیکی به‌رز سیمای کوشک- شاخه‌که‌ برازینیتته‌وه‌.

دیهمه‌ن

کۆمیدی کۆن دوا‌ی ته‌بایییه‌کان ده‌که‌و‌یت و غه‌زه‌له‌کان دابه‌ش ده‌کات:

شه‌قامه‌کانی ته‌خته‌ی شانۆ،

شوسته‌یه‌کی درپژی ته‌خته‌ به‌درپژیایی کیتلگه‌ی به‌ردین که‌ حه‌شامه‌تیکێ به‌ره‌ری له‌ژیر دره‌خته‌ بی‌گه‌لاکاندا ری‌ ده‌که‌ون، هه‌یه.

له‌ نیو قاوشه‌ به‌تول دروستکراوه‌کان، که‌وتنه‌ دوا‌ی هه‌نگاوی پیاسه‌که‌رانی ژیر فانۆز و گه‌لاکان.

بالنده‌ ته‌لیسماییه‌کان¹⁸ ده‌که‌ونه‌ سه‌ر پردیکی بزۆک که‌ له‌لایه‌ن «ئارشپیل» هوه‌ ده‌جولیتته‌وه‌ و به‌به‌له‌می بینه‌ران داپۆشراوه.

دیهمه‌نه‌ لیریکییه‌کان له‌گه‌ل ده‌نگی شمشال و ده‌هۆل ده‌چه‌مینه‌وه‌ نیو حه‌شارگه‌ ریزبووه‌کانی بن میچه‌کان، له‌ ده‌وری سالۆنی یانه‌ نویتیه‌کان یا سالۆنه‌ روژه‌لاتییه‌ کۆنه‌کان.

دیهمه‌نی ئەجندانه‌ له‌ دۆندی په‌یژه‌ شانۆیییه‌کاندا پێشکه‌ش ده‌کرت که‌

(17) سیمای: لیره له‌ جیاتی «واجه» بو‌ خانووبه‌ره‌ به‌کاره‌ینراوه.

(18) بالنده‌ ته‌لیسماییه‌کان: لیره رامبو‌مه‌به‌ستی له‌و ئەکتانه‌یه‌ که‌ ده‌مامکی بالنده‌یان له‌ سه‌ر روخساره‌.

به دهه‌ون ده‌ور دراوه، - یا ده‌جولیتته‌وه و شه‌پۆل ده‌دات له پیناوی بیوتیندا¹⁹، له‌ژیر سیبهری ده‌وه‌نه له‌راوه‌کاندا له‌ ترۆپکی کیتلگه‌کاندا. ئۆپیرا- کۆمیک²⁰ له‌سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆکه‌مان دابه‌ش ده‌بیت له‌ لوتکه‌ی پیتکه‌یشتنی ده‌ په‌رده که له‌ هۆله‌ ناگرینه‌که‌دا به‌رز ده‌بیتته‌وه.

ئێواره‌یه‌کی میژوویی

له‌ ئیوارانیکیدا، بۆ نمونه، گه‌ریده‌یه‌کی ساویلکه‌ خۆی دووره‌په‌ریز له‌ کاره‌ساته‌ ئابووری‌کاماندا راده‌گریت، ده‌ستی مامۆستایه‌ک یاری به‌کلافسانی²¹ کیتلگه‌مان ده‌کات، له‌ قولایی گۆله‌که‌ قوما‌ر ده‌کریت، نه‌ینۆک، شازاده و قشتۆله‌کانی ده‌هیتته‌وه‌ ئارل، پیر- ژنان و²² چارشیتمان هه‌یه و هه‌ودای هاوتاو‌از و رهنکه‌ ئه‌فسانیه‌یه‌کان سه‌ر خۆرنا‌واش.

موچرک به‌گیانیا دیت کاتێ راوچی و هه‌شامات تیده‌په‌رن. کۆمیدی ده‌تکیتته‌ سه‌ر ته‌خته‌کانی سه‌ر چیمه‌ن و په‌شیوی هه‌ژاران و بێ ده‌سه‌لاتی سه‌ر ئه‌م ته‌خته‌ گه‌لخۆیانه‌!

له‌روانگه‌یدا کۆیله‌ . ئه‌لمانیا به‌ره‌و مانگه‌کان سه‌رده‌که‌ویت، بیابانه ته‌ته‌ریبه‌کان رۆشن ده‌بنه‌وه‌ . یاخی بوونه‌ کۆنه‌کان له‌ ناو چه‌قی ئیمپراتۆری ئاسمانیه‌یه‌کاندا ده‌مرخین، له‌سه‌ر په‌یژه‌ و قه‌نه‌فه‌کانی پاشادا . جیهانیکی بچووک و کال و بێ گری، ئه‌فریقا و رۆژتاوا داده‌مه‌زینن. پاشان بالیه‌که‌ی ده‌ریایی و شه‌وانی ناسراوی کیمیایه‌کی بێ کیش و ئا‌وزتیکی مه‌حال.

هه‌مان سیحری بورژوازی له‌ هه‌موو خاله‌کاندا کاتێ که‌ گالیسکه دامانده‌به‌زیتنی!

فیزباناسیکی هه‌ره‌ سه‌ره‌تایی هه‌ست به‌وه‌ ده‌کات که‌ چوونه‌ ژیر رکیفی ئه‌م

(19) بیوتین: میلله‌تیکن له‌ یۆنانی کۆندا، به‌عه‌قل سووکی به‌ناویانگن.

(20) کۆمیک: مه‌به‌ست له‌ کۆمیدییه‌ .

(21) کلافسان: ئامیتریک موسیقایه‌ وه‌کو پیا‌نۆ وایه‌ .

(22) پیر- ژنان (Saintes): قدیسات، وشه‌یه‌کی دارپه‌ژراوه‌ .

ئاووه‌ه‌وا شه‌خسییه‌وه‌ مه‌حاله‌، ته‌می په‌شیمانی جه‌سته‌که‌ هه‌ر تیبینی کردنی خۆی له‌ خۆیدا ئازاریکی گه‌وره‌یه‌!

نه‌خیر! . بۆ ساتیکی گه‌رماو²³ و ده‌ریا قه‌پینراوه‌کان و گه‌ر ژیر زه‌مینیه‌یه‌کان و ئه‌ستیره‌ راگوتراوه‌که‌ و له‌ ناو‌بردنه‌ شیلگی‌راوه‌کان و ئه‌و یه‌قینانه‌ی که‌ به‌که‌مۆکه‌یه‌ک فیتله‌وه‌ له‌ لایه‌ن ته‌ورات و خوداوه‌ندانی قه‌ده‌روه‌ ئاماژه‌ی بۆ کراون. - سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش، ئه‌مه‌ هه‌چ شوینه‌واریکی ئه‌فسانه‌یی نییه‌ .

بۆتۆم*

واقیع گه‌لێ دێکاوییه‌ بۆ میزاجی گه‌وره‌ی من- سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش خۆم له‌ لای خاتوون ده‌بینمه‌وه‌، بالنده‌یه‌کی گه‌وره‌ی خۆله‌میشینی سپیم- به‌ره‌و رازاوه‌ی بنمیچ ده‌رده‌په‌رم، باله‌کانم له‌ دووی خۆ به‌ره‌و تاریکی ئیواره راده‌کیشم.

له‌ژیر پیتی قه‌ره‌ویله‌که‌ی بووم، ته‌حه‌مۆلی خشل په‌رستن و شاکاره جه‌سته‌ییه‌که‌یم ده‌کرد، ورچیکی زلی پۆک وه‌نه‌وشه‌یی تووک سپی له‌ خه‌م و خه‌فت، پیر چاوانیش کربستال و زیوی میژه‌کان.

هه‌موو شتی بووه‌ تاریکی و هه‌وزی ماسی کلپه‌دار. به‌یانی، - کازتۆهی حوزه‌یرانی جه‌نگاوه‌ر- به‌ره‌و کیتلگه‌کان غارم دا، که‌ر ئاسا، زه‌نگۆل له‌راوه و به‌گله‌یی، تاکو سابینه‌کانی²⁴ ده‌ورو به‌ر هاتن و خۆیان فری دابه‌ به‌ر لموزم.

H

هه‌موو سه‌ره‌سه‌ختیه‌ک ئابرووی جووله‌ سامناکه‌کانی هوته‌نس ده‌بات. ته‌نیا یه‌یه‌که‌ی میکانیکی ئیروتیکه‌، داهه‌یزانی دینامیکی ئه‌قینه‌. له‌ژیر چاودێری مندالییه‌ی که‌ی، له‌ چاخه‌ زۆره‌کاندا، کلپه‌ی پاکیزه‌ی ره‌گه‌زه‌کان

(23) گه‌رماو: لێره‌ مه‌به‌ست له‌و گه‌رماوانه‌یه‌ که‌ هه‌لم رۆلی گه‌وره‌ی تیدا ده‌بینی.

(*) بۆتۆم: ناوی قاره‌مانیکی شانۆگه‌رییه‌کی شکسپیره: خه‌ونی شه‌ویکی هاوینانه‌ .

(24) سابین: مه‌به‌ست له‌ کیژۆله‌یه‌ .

بوو. دهر وازه که ی بۆ کویره و هری له سهر پشت بوو. لیتره، وری بوونه و هیرانی ئیمیرۆ به سۆز و کرده و هی هه لده و ه شیتته وه. - ئای بۆ راجه له کینیکی سامناکی عه شقه سه ره تاییه کانی خاکی خویناوی نیو هایدرو جینی²⁵ پۆشنکه ره وه! هۆرته نس بدۆزنه وه.

بزووتنه وه

بزووتنه وه یه کی پیچا و پیچی سه رگوئی ئه و رووباره ی که شۆر ده بیته وه.

خه رهندی پاشکوئی پا پۆر،

خیرایی که پره که،

تیپه رینی فراوانی رووباره که،

به ره و رووناکییه نامۆکان ده بیهن

نوئی کیمیاویانه

ریتوارن به ستوونی ئای دۆله که ده ور دراون و

به رووباره که ش.

ئه مانه داگیر که رانی جیهانن

له سه ره و ته کی کیمیاوی شه خسی ده گه رین،

وه رزش و فه ر له گه لیاندا سه فه ر ده کات،

په ره ده له گه ل خویان ده هیتن

په گه ز و چین و ئازهلان، له سه ر ئه م پا پۆره دان،

پشو و گیژ بوون

له ژیر رووناکی له هی

له ئیواره سه رسامه کانی ده رزوتنه وه.

له به ر گفتوگوئی نیوان نامیره کان- خوین، گولان، ناگر، خشل-

حیسا باتی هه ژاوی سه ر ئه م پا پۆره راکردوه

- ده بیتریت، وه کوه به نده ری ئای به ره و ئه و دیو ریتگا ئاوییه

پالپیتوه نراوه کان غل ده بیته وه

(25) مه به ست له چراهه که که به گاز کار ده کات.

زل، هه تا هه تا رووناک، - ستۆکی²⁶ دهرزه کانیا،

ئه وان له عیشوه ی ها و ئاواز دهر کران

له قاره مانیتی که شف کردن.

به ره و رووداوه ئاوه و اییه هه ره سه رسورینه کان

جووتی لاو له سه ر پردی پا پۆره که لاته ریک ده وه ستن

- ئایا کیتی کۆنه که لیتی ده بوورین؟

گۆرانی ده لپین و خو مه لاس ده دن.

دلسۆزی*

بۆ لویز فانامین و فورینگیمی خوشکم. کلاوه شینه ره هبانییه که ی به ره و

ده رای باکوور و هه ده چه رخ، - له پیناوی خنکاواندا.

بۆ لیۆنی یووا داشبی خوشکم. سلاو- گیای هاوینه منگه یان دیت و

بۆنیا، کردوه.

- له پیناوی تای دایکان و زارۆلان.

بۆ لولو- شه ی تانه که- که زه وقی بۆ زه مانی ده سته خوشکه کان²⁷

و په ره ده ی نیوه چل ماوه. بۆ پیاوان! بۆ خاتون***

بۆ ئه و هه رزه کاره ی که بووم. بۆ ئه و پیسه میرده، زاهید یا موژده ده ر.

هزی هه ژاران. بۆ عاریفه هه ره به رزه کاران.

هه ره ها بۆ هه موو ئاینزا و مه زارانه و ئه و رووداوانه ی که به ره و رووی

ده چین، به هۆی سروشیکی ساتییه وه یا فه ساده شیلگی ره کانی خۆمان.

ئه م ئیواره یه له سیرستیوی به فر به رزه، چه ور، ماسی ئاسا و رۆشن هه ر

وه کو ده مانگه سووره که، - (دلی له عنه به ر و سپونک)، - له پیناوی ئه م

نوێزه تا قانه و بیده نگم چه شنی ناوچه کانی شه ویتکی پیشی ئازایه تییه کی

(26) ستۆک: ئیحتیات.

(*) دلسۆزی: لیتره به مانا ئایینه که ی به کار هینراوه.

(27) ده سته خوشکان: ناویشانی کۆمه له شیعریکی پۆل فییرلیته.

هه ره سهختی پاشه گهردانی پۆلین بکه ویت.

بۆ هه موو نرخیك و له گهڵ هه موو ئاوازی، ته نانهت له ناو سه فهره میتافیزیکیه کانیسه وه. - به لام ئیتر ئه و کاته نا.

دیگراسی

«به یداغ به ره و دیه نی پیس ده چیت و شیوه زمانه که ی ئیمه ش دهنگی ده هۆل ده خنکینی.»

«له بنکه کانداندا گه شه به له ش فرۆشتنه هه رسه گانه کان ده دهین. شوپشه لۆژیکه کان له ناو ده بهین.»

«له ولاتانی بیبه ره و چوراو گه دا- له خزمه تی چلیستهرین زۆرداری پیشه سازی یا سه ربازی داین.»

«مال ئاوا، لیره و له هه موو شوپنیکه دی. موته ته و بیعین، فه لسه فه یه کی درنده مان ده سگیر ده بیت، نه زان له باره ی زانسته وه، فیلباز له پیناوی خوشگوزهرانی، ته قینه وه بۆ جیهانی که ئاوا ده بیت. ره وتیکی راسته قینه یه. به ره و پیشه وه، بکه ونه ری.»

بایهت

میهره بانو و ئیستایه چونکه خانویه کی والای دروست کرد بۆ زستانیکی که فای و ههرا و هوربای هاوینه، ئه و خواردن و خواردنه وه کانی پاکژ کرده وه، ئه و سیحری شوپنه راکردوه کان و له زه ته له راده به دهره کانی ویتسگه کانه. ئه و میهره بانو و دوا رۆژه، هیز و خوشه و بیستییه که ئیمه به راوه ستاوی له نیو هاری و بیزاربیدا، له ئاسمانی گه رده لوولای و به یداخه کانی عیشه ودا ده بیبنین تیده په رن.

ئه قینه، پتوهریکی ته واو و ئه فراندريت، عه قلیکی سه مه ره و چاوه پروان نه کراو و ئه به دیبهت: ماکینه ی خوشه و بیستی سیفه ته قه دهریه کانه. هه موو ترسمان لی نیشته له ده ستبهرداری ئه و هی ئیمه: ئای بۆ له زه ته تی نه ندروستیمان، قه له مازی سیفه ته کاتمان، میهره بانو خو په رستی و

سۆزیش بۆی، ئه و ئیمه ی بۆ ژبانی ئه به دی خۆی خوش ده وئ...

ئیمه گازی ده کهین و ئه و سه فهر ده کات... ئه گه ر په رستن کۆچ کات، بزرینگیتسه وه، به لینه که ی بزرینگیتسه وه: «پشتی ئه م خه رافه تانه، ئه م جهسته کۆنانه، ئه م گوزهران و ئه م چاخانه. ئا ئه م سه رده مه یه که تاریک داگیرساوه!».

قهت ناروات، له ئاسمانیش چیدی نایته خواری، قوربانی توو په یی ژنان و دلخۆشی پیاوان و ئه گه ر گونا هه ش ناهیتیتسه دی: کار کۆتایی هات، چونکه بوونه ور و چونکه خوشه و بیستییه.

ئای بۆ هه ناسه کانی، سه ره کانی، غاردانه کانی، خیراییه سامناکه که ی بۆ ته کامولی شیوه کان و کرداره کان.

ئای بۆ فه ری هزر و فراوانی که ون!

جهسته ی! به ره لای بییه کی خه ون پتو به بناوه، شکستی میهره بانیه کی چه ماو به توند و تیژییه کی نوئ!

دیده ی، دیده ی! هه موو کپنۆشه کۆنه کان و ئازاره یه ک له دووه کانی دی! رۆژگار، له ناودانی هه موو ئازاره ده نگدار و له راوه کانی مۆسیقا هه ره به گۆره کانه!

ههنگاوی! کۆچه هه ره گه وره کانی غه زوو کۆنه کانه.

ئای بۆ ئه و و ئیمه! فیزیکی هه ره وریا له سه ده قه ون بووه کاتمان.

ئای بۆ جیهان! سترانیکی روونی کاره ساته نوپیه کان!

هه موومانو ناسی و هه موومانو خوشویست. با بزانی، ئه م شه وی زستانه یه، له م شاخه ده ربایه وه²⁸ بۆ ئه وه ی دی، له پۆلی هه ژاوه وه بۆ کۆشک، له حه شامه ته وه بۆ که نار، له ته ماشاوه بۆ ته ماشا، بۆ هیز و ههستی دا هیتراو، بانگی بکهین و بیببینین وه ره وانه ی کهینه ژیر شه پۆلان و به رزایی بیابانی به فر، دوا ی دیده و هه ناسه و جهسته و رۆژگاری بکه وین.

(28) شاخه ده ریا: به هه مان مه به ستی قه سیده ی شاخه ده ریا به کار هیتراوه.

پېرست

65	چېشته نگانا ویکي مه ستانه
66	رسته
68	کړتکاران
68	پرده کان
69	شار
69	شویڼ پاچکه
70	شاران
71	دوو دهرۆزه کهر
72	شاران
74	ئیشکگرتن 1
74	2
75	سؤفېگه ری
75	کازتوه
77	گول
77	شهو انیکي توردهات
78	دهرباوانیسی
78	جهژنی زستانه
79	پارایی
79	شار
80	به ربه ری
81	هه پاج
82	ئه جنده 1
83	جهنگ 2
83	لاویتی 1 په کشه مه
84	2 سونئ
84	بیست سال 3
85	4
85	شاخه دریا
86	دیمن
87	ئیسوارده کی میژووی
88	بۆتۆم
88	H
89	بزووتنه وه

6	وهرزیک له دۆژ
7	پیشه کیی وهرگپ
13	پیشه کیی رونی شار
22	***
23	خویتی بیس
31	شهوی دۆزه خین
34	ورپنه کان 1
39	ورپنه کان 2
41	گۆرانیه ک له هه ره بهرترین بورجه وه
42	برسیتی
46	مه حال
49	برووسکه
50	به یانی
50	مالئاوا
53	دره وشانه وه
55	پاش له هی
56	مندالیی 1
57	2
58	3
58	4
59	5
59	حیکایهت
61	پیشانگا
62	په بکه ریکی کۆن
62	بوونه وه ری جوانیسی
63	ژینه کان 1
63	2
64	3
64	سه فهر
65	شاهانه
65	بۆعه قلیک

90	دلسۆزى
91	دېكراسى
91	بلىمەت
93	پىرست